SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XII., ŠTEV. 252 — *Ljubljana, petek 26. oktobra 1951* — POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

Tretji dan kongresa za mir v Zagrebu

Živa razprava o vseh perečih problemih miru in vojne

Zagreb, 25. okt. (Tanjug). Dopoldansko zasedanje za mir in mednarodno sodelovanje se je začelo ob 10.20. Zasedanju je predsedoval univ. prof. **Herberto Fein** (Mehika), ki je sporočil, da je prezidij izbral za predsednika dopoldanskega zasedanja grškega delegata Argiropulosa, za predsednika jutrišnjega dopoldanskega zasedanja lady Dorothy Thompson (Velika Britanija) in za popoldansko zasedanje dr. Martina Niemöllerja. Predsednik je prosil delegate, naj se govorniki prijavijo najkasneje do 6. popoldne, ko bo lista govornikov zaključena.

Prvi današnji govornik zasedanja je bila **Alice Sella** (Italija), direktor lista »Notizie Federaliste Mondiali«. V svojem govoru je zagovarjala tezo, da naj se ustanovi neka supernacionalna država, s čimer bi odpadle vse možnosti za nadaljnje vojne. Za njo je dobil besedo delegat Indije dr. **Gopalise Sambo**. Zahvalil se je jugoslovanskim organizatorjem kongresa miru, da so ga povabili na kongres, pa tudi zato, ker so dali pobudo zanj. Govoril je predvsem o kolonialnem problemu. Med ostalim je izjavil: Se ena napaka zahodnih držav je ta, da želijo, naj bi Vzhod mislil tako, kot oni, medtem pa Zahod in Vzhod niso isto, vsak ima svojo filozofijo. Govori se, da je mentaliteta Azijcev zelo zapletena. Mi pa mislimo, da je zelo čudno, če se Indija meri z zahodnjaškim merilom, obratno se pa ne sme. Nato je govornik razpravljal o filozofskih in socialnih problemih individualizma v Indiji, na koncu pa je med drugim izjavil, da je značilno to, da je bila atomska bomba vržena na Hirošimo in Nagasaki, ne pa na Nemčijo in izjavil, da Azijci niso preizkusne živalice za atomske bombe.

Nizozemec **Fritz Kief**, urednik lista »De Flame«, je v uvodu svojega govora poudaril, da misli, da bi lahko šest točk, ki jih je predložil Jugoslovanski nacionalni komite junija, služilo kot baza za organizacijo svetovnega gibanja za obrambo miru in mednarodnega sodelovanja. Hkrati je Kief rekel, da je to minimalni program, s katerim je treba začeti.

Tudi kolonialnim narodom, je nadaljeval Kief, je treba priznati pravico do neodvisnosti, vendar je treba enako načelo uporabiti tudi glede vseh vprašanj nacionalnega zatiranja. Priznavam, da je ne le brezpogojna pravica jugoslovanskih narodov do nacionalne svobode in dolžnost vseh, za katere je »proklamacija človeških pravic« zakon, da jugoslovansko svobodo, če bo potrebno, branijo tudi z orožjem v roki, temveč priznavam enako pravico tudi poljskemu, češkoslovaškemu, bolgarskemu, madžarskemu, albanskemu narodu in nemškemu narodu onstran Labe, da se lahko bore za svojo svobodo z vsemi zakonitimi in nezakonitimi sredstvi.

Rešitev kolonialnega vprašanja in vsakega nacionalnega zatiranja, je dodal Kief, **je osnovnega pomena za ohranitev miru.** Odstranitev nacionalne napetosti ustvarja možnost za razvoj novega socialnega reda, s tem pa tudi za ustvaritev svetovne federacije svobodnih in miroljubnih narodov.

Množice se boje vojne in jo zato sovražijo. Zato moramo množice pridobiti za mir. Naša naloga je, da jim pokažemo pot, da jim povemo, da vojna ni neizbežna, in da lahko narodi, če se bodo zavedali svoje moči, preprečijo vojno.

Pritegniti moramo, je vzkliknil govornik, k aktivni politiki miru tudi cerkve sindikate in stranke. Ustvariti moramo mednarodno organizacijo. Samo široka agitacij lahko dovedo do uspeha. Samo tako bomo lahko tudi vlade prisili, da bodo šle naprej. **Indija, Indonezija, Izrael, Jugoslavija, pa tudi Kitajska so pri sedanji delitvi sveta potencialna moč tretje sile.** Tu iz Zagreba lahko pozovemo vlade Indije, Indonezije in Izraela, naj bi v okviru OZN prevzele pobudo za aktivno mirovno politiko. Zahtevati moramo od teh vlad, da se bodo aktivno zavzele za sprejem pekinške Kitajske v OZN. Prizadevati si moramo, da bomo tudi Anglijo in druge zahodnoevropske države pridobili za tretjo fronto.

Če bo kongres v Zagrebu dal signal za aktivno mirovno in socialno politiko, bomo lahko odstranili pete kolone Kominforma. Če bomo tako ravnali, je končal Kief, potem bo Zagreb postal mesto pravega gibanja za mir, gibanja, ki ima možnost zmagati.

Nato je dobil besedo dr. **Martin Niemöller,** pastor iz Zahodne Nemčije, ki je takoj v začetku govora poudaril, da je treba, da začno delati komisije, če hočemo doseči praktične uspehe.

»Culi smo dosti zelo dobrih govorov, je dejal govornik, **vendar pa se delo tega kongresa približuje k koncu in končni uspeh bo odvisen od uspeha dela posameznih komisij.«**

V nadaljevanju se je dr. Niemöller dotaknil Vidmarjevega predloga, za katerega pravi, da je **lahko solidna podlaga za formuliranje sklepov.** Govornik se je posebej pomudil pri šesti točki Vidmarjevega predloga. Menim, je dejal Niemöller, da šeste točke ne bi bilo treba tako ostro definirati. Kakor je znano, je nadaljeval govornik, je Vidmar v svojem včerajšnjem govoru, navajajoč osnovna načela za ohranitev miru, dejal v svoji šesti točki, da je treba obsoditi namen, da bi se reševali glavni problemi s sporazumom med petimi velesilami brez sodelovanja tistih držav in narodov, za katere je rešitev teh vprašanj življenjskega pomena.

Pred nami je problem, da bomo sklenili, kaj pravzaprav hočemo. Ali hočemo deklaracijo, v kateri bomo poudarili svojo ljubezen za mir in osnovne misli o miru, ali pa hočemo dati predlog za sistem, ki ga je treba izvajati, da bo mir ohranjen. Na vsak način bo težko povedati kaj novega, kar do sedaj ni bilo povedano, natisnjeno ali objavljeno po radiu. Jasno je, da vsi želimo doseči najidealnejšo rešitev problemov, s katerimi se ukvarjamo. Vsi se zavedamo, da take najsolidnejše rešitve sedaj ne moremo doseči.

Osebno želim mir, v katerem bom svoboden, v katerem bom — tega se zavedam — občutil nekatere omejitve svobode. Toda vendar razši trpim to omejitev kot ceno, da se izognemo novi vojni. **Zaradi tega zahteva naša borba za mir od nas, da storimo vse za preprečitev vojne, kajti vojna stoji pred nami kot stalna nevarnost. Poleg tega si moramo prizadevati, da bomo ta mir organizirali, zgradili in postavili na tako podlago, da bo zares sprejemljiv.**

V tem našem prizadevanju do sedaj na tem mestu ni bila dovolj pojasnjena ena stvar. Govornik se je tu dotaknil Vidmarjevega govora, ko je opisoval položaj v odnosih med Vzhodom in Zahodom.

S kongresa za mir in mednarodno sodelovanje v Zagrebu. Na sliki spredaj: Hinko Krizman, msgr. Rittig, djakovski škof Aksamovič, Vida Tomšič in Vladimir Dedijer

Za mir, je dejal Niemöller, sta nam potrebni dve strani. V sporu med Vzhodom in Zahodom imamo ti dve strani. Kdor torej v tem sporu hočemo ohraniti mir, mora potemtakem neogibno priti do sporazuma med tema dvema stranema ali pa mir sploh ne bo. Ljudje, ki žive v sredi med tema dvema stranema, vedo, da lahko ohranijo svoj mir samo na ta način, če obdrže mirne meje proti Vzhodu in mirne odnose z Zahodom, kot je primer z Jugoslavijo.

Smo v sredini Evrope, kjer lahko zapazimo še en nov problem, ki ogroža mir. To je strah in negotovost, činitelj, na katerega naletim na dveh straneh železne zavese. Ta činitelj vodi do oboroževanja, oboroževanje ima za seboj neogibno tekmo v oboroževanju, ta tekma pa vodi spet prej ali pozneje do vojne.

Naloga tega kongresa bi bila, da odstrani ta činitelj.

Naš kongres bi lahko predložil svojo deklaracijo v proučitev obema velikima silama, da bi obrazložili do nje svoje stališče. S takim ravnanjem bi obe veliki sili dokazali svojo voljo za pogajanja.

Lahko bi n. pr. predlagali, da se razpravlja o vprašanju razorožitve na ta način, da se vsaj prepreči ali preneha oboroževalna tekma. S tem bi se ublažila pereča nevarnost za vojno. Če ne bomo uspeli v tem pogledu, bo vsako upanje za mir in boljšo bodočnost izgubljeno.

Vprašanje je je zaključil Niemöller, ko se mir da ohraniti, toda mi moramo storiti vse, kar je v naših možnostih. Vojna prav gotovo ni pogoj za napredek človeštva, pa tudi ne za napredek samo enega dela človeštva.«

Nato je govoril francoski narodni poslanec **André Denis,** ki je izjavil, da je prišel na zagrebški kongres v svojem lastnem imenu.

»Ni dovolj, da definiramo napadalca ali jadikujemo zaradi nadvlade velikih marveč je treba ustvariti okvir za kolektivno varnost,« je rekel med drugim Denis. **»Vsi narodi brez razlike morajo biti povezani s skupnim zakonom, ki ga bodo vsi priznali. Tu nastaja delikatno vprašanje, da namreč v nobenem primeru ne bi smelo odločati samo število. Mali narodi se ne morejo in ne smejo odreči pravici, da na podlagi enakopravnosti sodelujejo z velikimi narodi.** Vendar pa imajo tudi veliki narodi svoje pravice, zato ne bi smeli pasti v drugo skrajnost in popolnoma izenačiti državo, ki ima sto in več milijonov prebivalcev, z državo, ki ima 2 ali 3 milijone. Toda eno je nedvomno: **Vsak narod mora biti upoštevan, vsak narod mora imeti možnost, da se lahko izjavi.«**

Denis je nato dejal, da je najboljša pot za dosego takega načela federalizem, združitev Evrope na federalistični podlagi, ki daje najboljše poroštvo za ohranitev tradicij in posebnosti vsakega naroda.

Po Denisu so govorili na današnji dopoldanski seji **Phillip Mosley** iz ZDA in **Madeleine Paz** iz Francije ter **Ferdinand Friedensburg** (Zah. Nemčija).

Mosley je dejal, da ameriški narod želi sodelovati z vsemi drugimi narodi in da mu je žal, ker se je sodelovanje z ruskim narodom, ki je bilo doseženo v minuli vojni, prenehalo 1945. leta.

Ko je omenil problem kolektivne varnosti, je dejal, da je **taka varnost edino zdravilo proti oboroževanju, Združeni narodi pa edino mednarodno orodje, ki ga imamo za dosego kolektivne varnosti.**

Ko je prešel na vprašanje Koreje, je govornik rekel, da ni prav, če govore, da sta obe strani enako krivi. Spomnil je, da je bilo ob napadu Severne Koreje na Južno Korejo samo 400 Američanov v Koreji. Obstojala je nevarnost, da bi prišlo do novega Monakova, ki bi bilo še hujše, kot je bilo Monakovo pred drugo svetovno vojno. Po zaslugi OZN, ki je sklenila, da se je treba napadalcu upreti, do Monakova ni prišlo. **Zato je treba dati Združenim narodom vse priznanje,** prav tako pa tudi vojakom Južne Koreje in četam 15 narodov, ki se danes bore v Koreji za obrambo splošne varnosti.

Francoska književnica Madeleine Paz se je v svojem govoru zavzemala za mednarodno sodelovanje znanstvenih delavcev in poudarila, da morajo postati poborniki za mir.

Ferdinand Friedensburg, direktor ekonomskega instituta v Berlinu, je dejal, da prihaja iz Berlina, čigar prebivalstvu, ki je preživelo mnogo težkih ur, je več do praktične rešitve posameznih problemov kot pa do lepih besed.

»Borba za mir,« tako je dejal Friedensburg, **»zahteva konkretno akcijo.** Gosti smo male države,« je nadaljeval, »in zahvaliti se ji moramo za gostoljubje. Toda ne smemo samo uživati v gostoljubju, temveč moramo spoznavati male narode te države in se učiti od njih, kako se lahko majhen narod upre pritisku velike sile. Tu smo priče odločnega prepričanja in pripravljenosti za največje žrtve v obrambo tega prepričanja. Če bi bili evropski narodi pripravljeni na prav take žrtve kot jugoslovanski, bi mnogo laže prišli do naših namenov.

Popoldansko zasedanje

Zagreb, 25. okt. (Tel. poročilo našega poročevalca). Popoldansko zasedanje, ki je bilo napovedano za 16. uro, se je začelo s polurno zamudo zaradi seje, ki jo je imelo predsedstvo kongresa. Zasedanju predseduje Peri-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Proslave Dneva Združenih narodov

Vsa republiška društva za Združene narode oziroma iniciativni odbori za ustanovitev takih društev so proslavila Dan Združenih narodov s predavanji in drugimi prireditvami.

V Beogradu je bila, organizirana od Društva LR Srbije za Združene narode, slovesna akademija v veliki dvorani pravne fakultete. Med drugimi so se akademije udeležili zastopniki Prezidija Ljudske skupščine in zvezne vlade, Prezidija in vlade LR Srbije, stalni delegat v OZN FLRJ dr. Bebler, odposlanec srbskega patriarha itd. Uvodni govor je imel predsednik beograjskega mestnega ljudskega odbora Gjurica Jojkič, o načelih in pomenu OZN pa je predaval predsednik pravnega sveta zveznega ministrstva za zunanje zadeve dr. Milan **Bartoš,** ki je poudarjal: »Če želimo mir in mednarodno sodelovanje, če želimo, da nas spoštujejo in da bomo zavarovani pred morebitnimi napadi, moramo verovati v načela OZN ter skrbeti, da bodo uresničena.«

V Skoplju je bila proslava dneva Združenih narodov združena z ustanovnim občnim zborom Društva LR Makedonije za Združene narode.

Zanimanje v državah Bližnjega vzhoda za Jugoslavijo

Bejrut, 25. okt. (Tanjug): Časopisi in radijske postaje v Libanonu, Siriji in Iraku že dlje časa skoro vsak dan objavljajo vesti o Jugoslaviji. Izjave in govori jugoslovanskih voditeljev, zlasti predsednika zvezne vlade maršala Tita, zavzemajo vidno mesto.

Številni časopisi so objavili **članke** o zborovanju za mir in mednarodno sodelovanje v Zagrebu. Tako je »Soir« (pisan v francoščini), ki izhaja v Bejrutu, objavil daljši članek z naslovom »Jugoslavija aktivno dela na ohranitvi svetovnega miru«. V članku se poudarja pomen mirovnega zborovanja v Zagrebu. Tudi časopis »Al Hadasa« iz Damaska je objavil članek o zborovanju za mir in mednarodno sodelovanje in pri tem naglasil, da se morajo na tem sestanku združiti napori vseh organizacij in posameznikov, ki žele, da se mir ohrani ter organizira med narodi trdno sodelovanje.

Nedavno je časopis arabske socialistične stranke »El Esteraktietis« (Socializem) objavil daljši članek o zadružništvu v Jugoslaviji. V članku poudarja, da je postala zadruga v Jugoslaviji delovna, šola za kmeta. »El Esteraktietis« predvsem opisuje življenje in delo v kmečki delovni zadrugi »Milovan Djilas«.

Libanonsko časopisje je objavilo v zadnjem času vesti in članke o zahtevi Jugoslavije, da se ji morata izročiti ustaška vojna zločinca Pavelič in Artuković. Pod velikim naslovom »Veliki vojni zločinec« je objavil bejrutski »Spir« članek ob ponovni jugoslovanski zahtevi za izročitev Artukovića, v katerem je poudarjeno, da je ta vojni zločinec odgovoren tudi za množična pobijanja muslimanov med vojno.

Sprejem v Adis Abebi na čast naše misije

Adis Abeba, 25. okt. (Tanjug): Jugoslovanska misija dobre volje s pomočnikom ministra za zunanje zadeve dr. Jožetom Vilfanom na čelu, ki je na obisku v Adis Abebi, je naletela povsod na prisrčen sprejem. Člani jugoslovanske misije so obiskali do sedaj industrijska podjetja v abesinskem glavnem mestu Adis Abebi, bolnišnico, šolo za pilote in druge šole.

Na čast prihoda jugoslovanske misije dobre volje je abesinski minister za zunanje zadeve priredil sprejem, ki so se ga udeležili predsednik abesinske vlade z več člani kabineta, zastopniki abesinske vojske in člani diplomatskega zbora.

Motorna ladja »Pula« je pripeljala stroje za predilnice naših novih tekstilnih tovarn

V sredo po polnoči je priplula pred splitsko pristanišče naša 3012-tonska oceanska motorna ladja »Pula« in ob sedmih zjutraj pristala v pristanišču. Iz Hulla v Angliji je pripeljala stroje za predilnice naših novih tekstilnih tovarn, ki jih gradimo, tako »Dalmacinko« v Sinju ter tovarne v Bijelom Polju pri Mostarju, Prištini in Stipu. — Del strojev za predilnico v Bijelom Polju so že dan prej iztovorili v Dubrovniku, v Splitu pa bodo iztovorili stroje za ostale tovarne. To je že šesta pošiljka strojev za predilnice naših novih tekstilnih tovarn. -lj-

PRED VOLITVAMI V OSNOVNIH FRONTNIH ORGANIZACIJAH

Dobro pripravljeni občni zbori bodo lahko močna vzmet za večjo politično aktivizacijo frontnih organizacij

V mesecu novembru in decembru bodo po vseh osnovnih frontnih organizacijah volitve v nove frontne odbore, toda ne več na stari način z glasovanjem na posebnih voliščih, podobno kakor pri državnih volitvah, temveč v obliki običajnih občnih zborov, kakršne imajo vse ostale organizacije in društva. Od kod in zakaj ta sprememba in kako to, da bodo v bodoče tudi v organizacijah Osvobodilne fronte občni zbori vsako leto, medtem ko so bile do zdaj volitve na vsaka tri leta, kakor to še vedno določuje tudi statut LFJ?

Stopnja že doseženega razvoja na gospodarskem, upravnem in političnem področju našega javnega življenja postavlja vprašanje nadaljnjega poglabljanja demokratičnosti, nadaljnjega utrjevanja in iskanja novih oblik dela tudi pred osnovne organizacije Osvobodilne fronte. Kakor je znano, je posebno posvetovanje predstavnikov glavnih in mestnih odborov LF iz vse države, ki je s tem v zvezi zasedalo meseca maja v Beogradu, prineslo v življenje osnovnih frontnih organizacij vrsto sprememb, ki se v velikem številu frontnih organizacij tudi že izvajajo (prirejanje sestankov osnovne frontne organizacije ločeno od političnih prireditev, ki jih organizira Fronta z namenom množične politične agitacije in propagande, nadalje odprava nepotrebnega sestankarstva, borba za boljšo kvaliteto sestankov itd.). Ena takih sprememb, ki pa bo prišla do izraza šele zdaj, je tudi sklep o odpravi dosedanjega načina volitev ter uvedba rednih letnih občnih zborov, čeprav statut v tem pogledu še ni izpremenjen.

Spričo predstoječih občnih zborov pa imajo frontne organizacije zelo važno nalogo. Znano je namreč, da je dober občni zbor lahko važen mejnik v življenju neke organizacije, nasprotno temu pa slab občni zbor lahko v mnogočem škoduje organizaciji ter jo za krajšo ali daljšo dobo lahko celo ohromi v njenem delu. Kakšen naj bo torej občni zbor osnovne frontne organizacije, da bo dejansko uspešen in da bo pomenil korak naprej v njenem delu.

Kakor vsak občni zbor, zahteva tudi občni zbor osnovne frontne organizacije določene organizacijske, predvsem pa vsebinske priprave. Ni naš namen predpisovati v tem članku podroben recept za izvedbo občnih zborov osnovnih frontnih organizacij, niti se ne mislimo spuščati v organizacijski del potrebnih priprav, pač pa mislimo nekoliko podrobneje spregovoriti o potrebnih pripravah za vsebino občnih zborov.

Poglabljanje in širjenje demokratičnosti na vseh področjih našega javnega življenja zahteva in bo z novim gospodarskim sistemom zahtevalo še večje sodelovanje ljudstva, s tem pa tudi več vzgojnega dela Osvobodilne fronte v političnem, ideološkem in kulturnem pogledu ter tem odločnejšo borbo z vsemi sovražniki ljudstva. Skratka, spričo upravljanja naših gospodarskih podjetij po neposrednih proizvajalcih samih in ob še večji udeležbi ljudstva v organih ljudske oblasti, se bolj kot kdaj koli poprej pojavlja potreba, da bi frontne organizacije dejansko postale čim pomembnejši političen činitelj in voditelj v svojem kraju ter usmerjevalec javnega mnenja. Osnovne frontne organizacije pa morajo pri svojem delu upoštevati to, da imajo naši državljani dovolj prilike, da pridejo s pomočjo časopisov in radia do kvalitetnih in svežih političnih informacij tudi izven svojih frontnih organizacij in da zato ni naloga Fronte, da prireja čim več sestankov in da nudi ljudem na njih večkrat slabe in zastarele splošne politične informacije. Njena naloga pa je, da spopolnjuje politično vzgojo ljudi z najrazličnejšimi kvalitetnimi predavanji, tečaji, ljudskimi univerzami, krožki itd., da dopolnjuje splošne politične informacije z informacijami iz dogajanj na domačem terenu ter da v skladu s splošno politiko Partije in Osvobodilne fronte v državi vodi svojo lastno politiko v kraju, kjer frontna organizacija deluje.

To so danes osnovne naloge, ki so pred frontnimi organizacijami, odraz teh nalog pa se mora čutiti tudi na njihovih občnih zborih. Organizacijam Osvobodilne fronte, ki so si na jasnem v teh osnovnih, toda v svojem bistvu nikakor ne novih nalogah, zato ne bo težko pripraviti dober občni zbor.

Vsekakor bodo morali občni zbori frontnih organizacij, ki bodo hoteli biti zares uspešni, vsebovati poleg solidnega in konkretnega poročila o delu frontnega odbora v preteklem letu tudi temeljito in vsestransko analizo in oceno političnega položaja v vasi, oziroma v kraju, kjer obsega gospodarsko stanje vasi, odnos političnih sil v vasi, politično in organizacijsko stanje v drugih organizacijah, v zadrugi, v društvih, v krajevnem ljudskem odboru, organizacijsko stanje v frontni organizaciji itd. V tej oceni se morajo odražati vsi pozitivni, pa tudi negativni pojavi v vasi kot n. pr. pojavi belogardizma, špekulantstva, nerazumevanja notranjega in zunanje političnega položaja, nadalje odnosi s krajevnim ljudskim odborom, odnos do davkov, potrebe ljudstva itd., skratka vse, kar se v vasi dogaja in vse, do česar mora frontna organizacija zavzeti svoje stališče. Le tako temeljita in konkretna politična poročila, ki bodo dejansko odraz stanja v vasi, bodo izzvala tudi živahno razpravljanje med člani Fronte, kar bo razčistilo marsikatero vprašanje in omogočilo, da bo občni zbor prišel tudi do koristnih zaključkov in sklepov. Frontni odbori, ki so dejansko delavni, bodo prišli razen tega na občni zbor tudi že kar z izdelanimi načrti in predlogi, kako bi se ta ali ona stvar da' izboljšati, za večje in daljnosežnejše izboljšave pa bodo predlagali dobro premišljen prvi korak, ki je potreben, da bi se ta ali ona stvar dosegla v daljši bodočnosti.

Poleg dobrega in vsestranskega političnega in gospodarskega poročila je seveda treba zagotoviti najstrožjo demokratičnost pri volitvah, frontovci pa naj dobro premislijo, kakšne tovariše bodo izvolili v bodoči frontni odbor. Tiste organizacije, ki imajo le 20, 30 ali 50 članov in ki prav zaradi premajhnega števila svojih članov niso sposobne za samostojno življenje, pa se bodo morale še pred občnimi zbori združiti.

Le taki občni zbori, ki bodo temeljito pripravljeni in kjer bodo vaški in terenski odbori k pripravljanju posameznih poročil pritegnili širši krog ljudi, ki bodo zaradi tega o posameznih stvareh že predhodno razpravljali, bodo dosegli tudi dobro udeležbo. V tem pogledu lahko obvelja samo eno načelo in sicer čim temeljitejše priprave zato, da bo tudi udeležba čim večja. Vsako drugačno zagotavljanje udeležbe pa bi bilo nepravilno in nedemokratično in ga je treba zato že v naprej obsoditi.

Temeljito in skrbno pripravljeni občni zbori bodo nedvomno zelo razgibali frontne organizacije in bodo lahko močna vzmet za povečano politično aktivizacijo frontnih organizacij, zlasti v jesenski in zimski sezoni. -mis-

Spremembe v svetu vlade LRS za industrijo

Predsedstvo Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije je imelo včeraj pod predsedstvom podpredsednika Prezidija Ivana Regenta ob navzočnosti podpredsednika vlade LRS dr. Marijana Breclja sejo, na kateri je bil sprejet naslednji UKAZ o razrešitvi in imenovanju direktorjev Glavnih direkcij ter o imenovanju namestnika predsednika sveta vlade LRS za industrijo.

I. Razrešijo se:

direktor Glavne direkcije za premog LRS Franc POPIT,

direktor Glavne direkcije kemične industrije LRS Rudi JANHUBA,

direktor Glavne direkcije kovinske industrije LRS Tone DOLINŠEK,

direktor Glavne direkcije usnjarske industrije LRS Tomo BREJC,

direktor Glavne direkcije lesne industrije LRS Martin GREIF,

direktor Glavne direkcije tekstilne industrije LRS Tone BOLE,

direktor Glavne direkcije za strojegradnjo LRS Stane BIZJAK.

II. Imenujejo se:

za direktorja Glavne direkcije za strojegradnjo LRS inž. Stojan PERHAVC,

za direktorja Glavne direkcije za premog LRS inž. Stanko ZABOVNIK,

za direktorja Glavne direkcije za tekstilno industrijo LRS inž. Miloš VEHOVAR,

za direktorja Glavne direkcije za kemično industrijo LRS inž. Roman MODIC,

za direktorja Glavne direkcije za usnjarsko industrijo LRS Franc KUMER,

za direktorja Glavne direkcije za lesno industrijo LRS inž. Karmelo BUDIHNA,

za direktorja Glavne direkcije za kovinsko industrijo LRS Lojze VIDMAJER.

III. Imenuje se:

za namestnika predsednika Sveta vlade LRS za industrijo Franc POPIT.

Iz sekretariata Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

VREME

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje 25. oktobra ob 7. uri: Dočim je vse področje visokega zračnega pritiska nad severozahodno Evropo v razkroju, se enako področje nad Rusijo še krepi, kar deloma povzroča stagniranje Genovske depresije in zadensko potovanje njenega frontnega sistema.

V Sloveniji je bilo danes zjutraj oblačno vreme s padavinami in najnižjo temperaturo 7° C na Jezerskem in v Murski Soboti. V Ljubljani je danes ob 7. znašal zračni pritisk 735.3 mm, temperatura zraka 11.3° C, najnižja temperatura 10.5° C, relativna vlaga 84%, nebo oblačno 8/8, vidljivost 6 km.

Napoved za petek: Se nadalje nestalno vreme z vmesnimi padavinami. Temperatura brez bistvene spremembe.

Iredentistični nasveti, grožnje in prošnje

Tržaški iredentisti menijo, da so najdaljnovidnejši in najpametnejši diplomati in politiki na svetu. Vsaj tak vtis dobi človek, ko prebira uvodne članke njihovih glasil. Že leto dni ti velemodri politiki dajejo nasvete — včasih tudi v obliki groženj — »naivnim« in »nespretnim« angleškim in ameriškim diplomatom, ki nikakor nočejo razumeti, da bi bila »priključitev STO k Italiji, najpametnejša politična poteza«. Zgodila se je celo nezaslišana stvar, da je nek zavezniški politik, ki je sicer »iskren prijatelj Italije« — kakor piše »Giornale di Trieste« — izjavil, da je italijanstvo Pulja, Poreča, Rovinja, Reke itd. nedaven pojav invazije po prvi svetovni vojni, s čimer je zanikal stališče italijanskih iredentistov »neizbrisnem zgodovinskem narodnostnem, političnem, zemljepisnem verskem in gospodarskem italijanstvu Istre«. »Giornale di Trieste« ogorčeno ugotavlja, da se ta izjava sklada s t. »jugoslovanskega nacionalističnega banditizma«.

Pisec članka »Odkrita beseda« se huduje nad zavezniki, ker svetujejo glede tržaškega vprašanja sporazum med Jugoslavijo in Italijo, in se sprašuje, zakaj naj bi bila revidirana mirovna pogodba, če se noče priznati, da je bila od Italije odrezana cela pokrajina (Julijska Krajina) in da se zato Italija ne more več podvreči sličnim kirurškim operacijam. Pravi, da je tržaški problem postal osrednji motor vse italijanske politike, zato ga ni več mogoče niti pokopati, niti zaviti v vato. Ne pove pa, zakaj je pri tolikih problemih, ki tarejo današnjo Italijo, postal ravno tržaški problem »osrednji motor«, ker noče priznati, da je bilo to storjeno umetno prav zato, da prikrijejo druge probleme in da dajo duška italijanskim imperialističnim težnjam. Tržaški problem je bil umetno napihnjen tudi zato, da bi italijanska diplomacija lahko izsilila zase ugodno rešitev. To poskuša tudi pisec članka »Odkrita beseda«, ko ugotavlja, da bi vsako povzročanje težav rimski vladi pri reševanju tržaškega problema v duhu tristranske izjave, predstavljalo pomoč kominformovcem. Da bi bilo njegovo izvajanje učinkovitejše, še dodaja, da obstaja največja nevarnost, da se fašisti in kominformovci, ki so najhujši nasprotniki sporazuma glede STO, združijo proti vladni politiki. »Izguba Italije pa bi bila za Atlantsko zavezništvo nesreča najširšega obsega s katastrofalnimi posledicami.«

Tako mislijo in pišejo nenadkriljivi politiki pri »Giornale di Trieste« in take »naukе« dele zaveznikom. Njihovim grožnjam se pridružujejo še demagoški govori tržaškega župana Bartolija, ki je prav te dni dal intervju o tržaškem vprašanju in coni B dopisniku ameriškega radia »Glas Amerike«. Na vprašanje, kaj lahko store ameriški prijatelji za Trst, je Bartoli odgovoril, naj pohite z osvoboditvijo cone B, kajti s tem »bo vprašanje miru v Trstu in Evropi naredilo odločilen korak naprej«.

V coni B vidi Bartoli rešitev vseh problemov: brezposelnosti, pomanjkanja stanovanj, turizma, nadrobne trgovine itd. Po desetletnih izkušnjah, ki jih imajo primorski Slovenci in Hrvati, ni težko uganiti, kako bi Bartoli s priključitvijo cone B rešil vse te probleme. Slovenci in Hrvati bi bili ponovno, kot v dobi fašizma, izključeni iz vseh javnoupravnih služb, odvzeli bi jim obrtne dovolilnice, gnali bi kmete na boben in naselili Italijane, tako kot so delali nekdaj in kot delajo še danes na Goriškem in v Trstu. Toda g. Bartoli je še toliko nesramen, da si po vseh teh svojih ugotovitvah upa trditi, da bi s hitro priključitvijo cone B lahko dosegli boljše odnose z jugoslovanskimi narodi«. Nato pa se še cmeravo pritožuje, da kot rojen Rovinjčan ne more obiskati svojega rodnega kraja, niti pokopališča, kjer leže njegovi dragi, ter kliče prijateljem v Ameriki, naj pomagajo coni B in Trstu.

Bartoli in njegovi pajdaši pri »Giornale di Trieste« naj si zapomnijo, da z izsiljevanjem ne bodo ničesar opravili. Mnogi ameriški, angleški in drugi politiki so se na lastne oči prepričali, da Italijani v coni B in Jugoslaviji uživajo mnogo več pravic, kakor narodnostne manjšine v kateri koli drugi državi na svetu, predvsem pa mnogo več kot Slovenci v Italiji. Kar pa zadeva rešitev tržaškega problema, jo s svojim sovražnim stališčem do sporazuma z Jugoslavijo samo ovirajo.

A. S.

RAZGOVORI V PAN MUN JONU

V ospredju pogajanj je spet določitev razmejitvene črte

Pan Mun Jon, 25 okt. (Reuter). V majhni korejski vasi Pan Mun Jon so se danes nadaljevali razgovori za sklenitev premirja na korejskem bojišču. Vodja delegacije združenih narodov viceadmiral Turner Joy je izjavil, da je sestanek, ki je trajal 55 minut, potekal v prijateljskem vzdušju. Pododbor bo ponovno obravnaval doslej še nerešeno vprašanje vzpostavitve razmejitvene črte. Odkar so bili 22. avgusta prekinjeni razgovori o tem vprašanju, ni še doslej nobena od vojskujočih se strank izpremenila svojega stališča do te točke. Stališče Združenih narodov je, naj bi potegnili črto vzdolž sedanje boine črte, približno 50 km severno od 38. vzporednika.

UP poroča, da tanki oboroženih sil že 3 dni napadajo važno sovražnikovo preskrbovalno središče Humsong, pehotne enote jugovzhodno od mesta pa napadajo obrambne položaje severnokorejskih enot. Skupina 15 tankov je šla danes skozi zažgani Humsong, ki je pod močnim topovskim ognjem. Navzlic izredno močnemu ognju so se vsi tanki vrnili na svoje položaje.

Na zahodni fronti so se akcije omejile na patruljno dejavnost.

Peto letalsko poveljstvo sporoča, da so severnokitajska letala ruske izdelave Mig-15 napadla danes bombnike Združenega poveljstva D-29. Kasneje je prišlo do hude zračne bitke med lovci, ki so spremljali veletrdnjave, in sovražnimi letali.

Nemška neodvisna delavska stranka in vprašanje enotnosti Nemčije

Bonn, 25. okt. (Tanjug): Nemška neodvisna delavska stranka je izdala poročilo, kjer pravi, da je vprašanje nemške enotnosti temeljni državni politični problem. Strankino vodstvo najostreje graja sleherno obliko nacionalizma ali šovinizma in sleherni poskus nacionalističnih in šovinističnih krogov, da bi izrabili pereče vprašanje nemške enotnosti za svoje namene.

Enotnost Nemčije, je rečeno nadalje v sporočilu, ne sme biti rezultat hegemonistične politike Kremlja in tudi ne imperialistične politike zahodnih velesil. Demokratični razvoj Nemčije je mogoče zagotoviti edinole z borbo nemškega naroda.

V sporočilu je poudarjeno, da si vodstvo stranke ne predstavlja nemške socialno-demokratske stranke kot socialistično stranko v smislu znanstvenega socializma. Toda socialno-demokratska stranka je sedaj najmočnejši politični činitelj v Nemčiji, od katerega je posredno ali neposredno odvisen največji del nemškega delavskega razreda.

Zategadelj — je rečeno na koncu sporočila — zavrača nemška neodvisna delavska stranka sleherno sovražno politiko proti socialno-demokratski stranki in bo podpirala vse njene pozitivne ukrepe, ne bo pa se odrekla konstruktivni kritiki.

Omejitev izvoza jekla iz Amerike

Washington, 25. okt. (Tanjug): Po sporočilu ameriškega urada za mednarodno trgovino je bil izvoz jekla za prvo tromesečje prihodnjega leta odobren samo za najnujnejše inozemske potrebe. Omenjeni urad, ki je organ ministrstva za trgovino ZDA, navaja, da bo morala biti večina prošenj za izvoz ameriškega jekla odklonjena, ker so razpoložljive količine te surovine nezadostne, da bi pokrile inozemsko povpraševanje, ki se je v zadnjem času zelo povečalo.

Gospodarske težkoče Velike Britanije

London, 25. okt. (Reuter): Po uradnem sporočilu, je Velika Britanija septembra sklenila z evropsko plačilno unijo transakcije s pasivnim saldom nad 204,8 milijona dolarjev, avgusta pa je imela še terjatve. Velika Britanija dolguje sedaj plačilni uniji skoraj 142 milijonov dolarjev. Zadolži se lahko še za okrog 221 milijonov. Čim pa bi britanski dolg dosegel gornjo mejo, določeno s pravili plačilne unije, kar bi se lahko zgodilo v nekoliko več kot mesecu dni, bi bila Velika Britanija prisiljena svoja pasiva pokrivati s plačili v blagu. Glede na redno padanje monetarnih rezerv šterlinškega področja pa bi se s tem povečale britanske gospodarske težave.

Rudarji v ČSR ne izpolnjujejo plana

Brno, 25. okt. (Tanjug): Po poročilih iz Brna je prispel Vaclav Nosek, ki je bil imenovan za vladnega komisarja v industrijskem bazenu Moravske Ostrave, konec prejšnjega tedna na inspekcijo. Na sestankih je ostro grajal funkcionarje oblastnega partijskega komiteja v Brnu zaradi slabega dela. Glavni del razprave je bil posvečen neizpolnjevanju proizvodnje premoga v tem bogatem bazenu. Nosek je zahteval od rudarskih delavcev, naj opuste prakso, da v sobotah delajo po 6 ur in dodal, da bo morala zaradi tega velika livarna v Vitkovicah zmanjšati proizvodnjo. Ta rudarski bazen daje nad 86% premoga češkoslovaški industriji. Nosek je prav tako grajal delavce zaradi neizpolnjevanja plana.

Z Nosekom je prispel tudi Jozef Frank, sekretar CK KP ČSR, ki je prav tako grajal člane partije zaradi slabega dela in poudaril, da je tako delo glavni vzrok, da ni bila dosežena zadostna proizvodnja premoga v tem bazenu. Ko je grajal člane partije, je Frank zlasti poudaril, da mnogi izkoriščajo partijske organizacije zato, da laže lenarijo.

Stavka pristaniških delavcev v New Yorku

New York, 25. okt. (Un. Pr.): Trgovska in industrijska združenja v New Yorku so zahtevala od predsednika ZDA Trumana, naj zaradi stavke pristaniških delavcev proglasi izredno stanje v newyorškem pristanišču. Stavka traja že 8 dni in je popolnoma ohromela promet v pristanišču. Delavci zahtevajo zvišanje mezd in razveljavljenje pogodbe o določitvi mezd, ki je bila pred kratkim sklenjena med pristaniškimi oblastmi in sindikatom pristaniških delavcev. Do pogajanj med stavkujočimi in delodajalci pa še ni prišlo.

Ameriške vojaške oblasti so danes pozvale pristaniške delavce, naj omogočijo odpravo vojaškega blaga iz newyorškega pristanišča, ravnateljstvo pošte pa je sklenilo, da bo 50 poštnih vreč poslalo v Filadelfijo, od koder jih bodo odpravili naprej.

ZADNJE VESTI

- **London**, 25. okt. **Pri današnjih volitvah v Angliji je bila udeležba po prvih poročilih izredno velika in bo verjetno presegla udeležbo pri lanskih volitvah. Volitve bodo končane ob 22. uri. Za 319 okrajev bodo rezultati objavljeni že ponoči, za ostale okraje pa šele jutri. Radio London bo po polnoči dalje dajal vsakih 5 minut poročila o rezultatih.**
- **Kairo**, 25. okt. Britansko poročilo javlja, da je položaj ob Sueškem prekopu danes miren, pač pa postaja resen, ker egiptovski delavci vedno bolj izostajajo z dela. Večje skupine delavcev se z rodbinami vred izseljujejo v Kairo. Plovba skozi Sueški prekop se zaenkrat nadaljuje v redu, vendar povzročajo egiptovske oblasti vedno več težav in so morale nekatere ladje pluti skozi prekop brez pilotov. Egiptovske oblasti so danes zaprle vse šole v območju Sueškega prekopa.

  Egiptovski zunanji minister je zanikal, da bi bile ZDA posredovale v angleško-egiptovskem sporu. Egiptovska vlada pripravlja pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe s Sovjetsko zvezo. Egiptovskemu poslaniku v Moskvi je bil že dostavljen osnutek take pogodbe.

  Danes sta se sestala ameriški in britanski veleposlanik pri egiptovski vladi.
- **Pariz**, 25. okt. Na tiskovni konferenci je izjavil danes generalni sekretar OZN Trygve Lie, da upa, da bo premirje v Koreji sklenjeno še pred začetkom zasedanja OZN, najkasneje pa do konca novembra.

V nekaj vrstah

Las Vegas, 24. okt. (AF): Zastopnik komisije za atomsko energijo v ZDA je izjavil po atomski eksploziji v Nevadi, da so eksperimenti uspešno zaključeni. Dobili so znanstvene podatke, ki so bili potrebni. Na področju, kjer so bili izvršeni poskusi, ni nobene nevarnosti zaradi radioaktivnih žarkov.

Tel Aviv, 24. okt. (Ass. Pr.): Izraelski minister za trgovino je izjavil, da bo Izrael podaljšal racioniranje in kontrolo razdeljevanja živil, dokler ne bo preskrba zadostna. Vlada bo uporabila svoje kredite v tuji valuti, predvsem za nabavo poglavitnih živil. Zaradi črne borze grozi nevarnost, da bo v gospodarskem življenju države zavladala anarhija in desorganizacija.

Rim, 24. okt. (Tanjug): Zaradi slabega vremena je v južni Italiji popolnoma poplavljena vas Africo v Kalabriji. Vsi prebivalci so ostali brez strehe. Nekatere vasi v Kalabriji, na pr. Scielo, Carbonis in druge morajo preskrbovati z letali. Na Sardiniji je 38.000 ha zemlje poplavljene. Samo v Kalabriji je izgubilo življenje nad 70 ljudi.

Dunaj, 24. okt. Kakor piše »Wiener Kurier«, so madžarske oblasti v zadnjem času začele utrjevati madžarsko-avstrijsko mejo. Vzdolž meje za žično ograjo z minami polagajo v globini več 100 m nov pas min. Madžarske oblasti izseljujejo tudi prebivalce iz obmejnih krajev v notranjost.

Konferenca Enotnih razrednih sindikatov v Trstu

Trst, 20. okt. V torek je bila na stadionu »Prvi maj« v Trstu konferenca Enotnih razrednih sindikatov, katere so se udeležili delavci iz vseh tržaških tovarn. Na konferenci so razpravljali o položaju Zveze enotnih razrednih sindikatov in o vprašanju njenih odnosov do sindikalnih organizacij drugih držav. Glavno poročilo je podal predsednik Zveze Bartolo Petronio. Kot važen dogodek v razvoju sindikalnega gibanja je omenil II. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije in je dejal, da zaključki tega kongresa potrjujejo tudi pravilnost dosedanjega delovanja sindikalnega akcijskega odbora za obnovo razrednih sindikatov na STO.

Udeleženci konference so sprejeli resolucijo, v kateri ugotavljajo, da mora biti obnovitev razrednega sindikalnega gibanja delovnih ljudi danes eden najvažnejših smotrov delavskega razreda sleherne dežele na svetu. O sindikalnem položaju na STO poudarja resolucija, da v Trstu postaja vedno bolj vidna koalicija med delodajalci, tržaško Delavsko zbornico, kominformovskimi sindikati in Uradom za delo v težnji, da se prepreči, ali vsaj zakasni neobhodno potrebna vključitev razrednih sindikatov v vsestransko sindikalno dejavnost. Udeleženci konference so pozvali delovne ljudi, naj ob vsaki priliki podprejo borbo razrednih sindikatov, ker bodo edino na ta način tržaški delovni ljudje lahko načeli vprašanje dejanskega in pogodbenega priznanja tovarniških odborov, resnične zapore nad odpusti, prilagoditve plač življenjskim stroškom, izboljšanja socialnega zavarovanja itd.

S konference so poslali tudi protestno pismo odgovornim oblastem, v katerem zahtevajo, naj se omogoči Zvezi enotnih razrednih sindikatov udeležba pri vseh pogajanjih in vsakršnem delovanju v korist interesov tržaškega delovnega razreda.

Otvoritev novega sedeža Slovensko-hrvatske prosvetne zveze

Trst, 25. okt. V torek zvečer so v Trstu v ulici Roma štev. 15 slovesno otvorili novi sedež Slovensko-hrvatske prosvetne zveze. Predsednik zveze profesor Budal je v slavnostnem govoru poudaril, da so tržaški Slovenci močno občutili pomanjkanje primernih prostorov za kulturno-prosvetno delo. Slovensko-hrvatska prosvetna zveza se je morala zaradi pomanjkanja prostorov stiskati po raznih stanovanjih, kar je oviralo njeno dejavnost v širšem obsegu. V novih prostorih Zveze pa je tudi lepa dvorana, v kateri bodo v bodoče lahko razna kulturna predavanja in konference, za katere se tržaški Slovenci zelo zanimajo. Svoj govor je prof. Budal zaključil z željo, da bi bilo delovanje Slovensko-hrvatske prosvetne zveze tudi v bodoče v korist vsega slovenskega prebivalstva na tržaškem ozemlju.

Primorsko ljudstvo protestira

Ko je primorsko ljudstvo zvedelo za proces proti Garibaldincem v Lucci in za proces, ki ga pripravljajo proti beneškim partizanom, so se po vseh primorskih vaseh začeli zbirati zavedni Primorci in protestirati proti vsemu, kar počenjajo danes v Italiji proti jugoslovanskim narodom in proti tistim, ki so se borili skupaj z našimi borci proti fašizmu.

V nedeljo so v Komnu na Krasu odkrili spomenik padlim borcem. Na to slavnost, ki se jo je udeležilo nad 2000 ljudi, so povabili tudi starega borca za pravice tržaških Slovencev, podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS Ivana Regenta. Ko jim je tov. Regent v svojem govoru razložil, kakih načinov se poslužujejo italijanski iredentisti in kominformisti, kakor tudi italijanski vladajoči krogi, da lahko blatijo naše narode, našo armado, našo osvobodilno borbo, se je slavnost ob odkritju spomenika sprevrgla v veliko protestno zborovanje proti italijanskim oblastem, ki na tako nesramen način sodijo borce proti fašizmu v Lucci. Ljudstvo iz Komna, ki je poizkusilo fašistična koncentracijska taborišča in kateremu so fašisti do tal požgali vas, je spremljalo besede tov. Regenta z ogorčenjem. Zahtevali so, naj naša vlada ukrene vse, da italijanske oblasti ne bodo več preganjale zavednih borcev proti fašizmu in da bodo dale vse pravice naši narodni manjšini v Italiji.

V Dornbergu so priredili v nedeljo protestno zborovanje proti gonji italijanskega tiska in italijanskih uradnih krogov proti naši državi. Na zborovanju je govoril tudi borec za pravice Slovencev v Italiji, pisatelj France Bevk. Zborovalci so poslali ministru za zunanje zadeve Edvardu Kardelju resolucijo, v kateri prosijo, naj ukrene vse potrebno, da se zaščitijo borci proti fašizmu v Slovenski Benečiji, ki jih nameravajo italijanske oblasti spraviti na zatožno klop.

Zborovali so tudi delavci v tovarni »Edvarda Kardelja« v Gorici in prebivalci Renč, ki so povabili v svojo sredo znanega borca proti fašizmu v Italiji Mileta Vižentina. Ta jim je razložil, kako stresajo nekateri v Italiji svoj gnev nad novo Jugoslavijo ter po fašističnih zakonih sodijo vse, ki so se skupaj z našim ljudstvom borili proti fašizmu. Slična zborovanja so bila tudi v Anhovem, Kanalu, Novi Gorici ter drugih krajih.

Udeleženci kongresa za mir v Zagrebu

Predsedstvo kongresa za mir in mednarodno sodelovanje v Zagrebu je objavilo davi seznam udeležencev kongresa, ki so doslej prispeli in se prijavili prireditvenemu odboru.

1. dr. Viktor Agariz, član Instituta za ekonomske vede, predstavnik nemških sindikatov; 2. Ahmed Alacui, marški novinar, predstavnik »Istiklala«; 3. Andre Aiers, profesor, podpredsednik Nacionalne zveze belgijskih političnih priporniko v, 4. Ivo Andrič, zastopnik jugoslov. Zveze književnikov; 5 Charles Assale iz Kameruna; 6. dr. Aleksander Belič; 7. Marko Belinič, jugoslovanski poslanec, predstovnik ZSJ; 8. Milan Bogdanovič, predstavnik Nacionalnega komiteja za obrambo miru; 9. Leon Soutbien, francgski poslanec; 10. René Bovard, švicarski univerzitetni profesor, predstavnik komiteja za mednarodne zveze mirovnih organizacij; 11. Joseph Bracops, belgijski poslanec; 12. Karl Brunner, nemški poslanec; 13 Auguste Buisserat, belgijski senator in bivši minister; 14. Margareth Cartwright, učiteljica iz New Yorka; 15. Mohamed Zigi Chergui, iz Alžira; 16. John Cless, predsednik Nacionalne zveze študentov Velike Britanije; 17. Michel Collinet, Francija, sindikalni funkcionar. 18. Marie Louise Collinet, Francija; 19. Italo Cornia, italijanski poslanec; 20. Giorgio Cortesi, italijanski novinar; 21. Pierre Corval, direktor lista »Aube«; 22. Spencer Coxe, ZDA; 23. Fabio Cusin, univerzitetni profesor iz STO; 24. Yves Daniel Dechezelles, francoski odvetnik, predstavnik kongresa narodov proti imperializmu; 25. Vladimir Dedijer; 26. Yves Dellac, Francija, sindikalni funkcionar; 27 Oscar de Lima, ZDA, predsednik ameriškega združenja za ZN; 28. Susan de Lima, ZDA; 29. Fernand Demany, belgijski novinar; 30. Fernandez Blasco de Moreda, bivši minister republikanske Španije; 31. Andre Denis, francoski poslanec; 32. Joseph Dumas, francoski poslanec; 33 dr. Samuele Dina, italijanski novinar; 34. Axel Eggebrecht, nemški književnik; 35. Gertrude Ely, ZDA; 36. Edgar Engelhard, član nemškega združenja za mir; 37. Lillian Evanti, ameriška pevka; 38. Klara Fassbinder, univerzitetni profesor, predstavnik nemške federalne zveze žena; 39. Ferdinand Friedensburg, Nemčija, direktor instituta za ekonomijo v Berlinu; 40. Anna Garofalo, italijanska književnica; 41. Albert Gazier, francoski poslanec in bivši minister; 42. Marie Louis Gazier, Francija.

Imena nadaljnjih udeležencev kongresa bomo objavili v jutrišnji številki našega lista.

Delegati še vedno prihajajo

Zagreb, 25. okt. Na kongresu miru v Zagrebu sodeluje 153 delegatov, od teh je 119 delegatov iz inozemstva, ostali pa so iz naše države. Še vedno prihajajo novi delegati. Danes so prišli: Barry Farber iz Velike Britanije, Dummennusmal de Graumond iz Francije in Adela Keller iz Zahodne Nemčije. Pričakuje se, da bo ponoči prišlo še nekaj delegatov, ki so se zakasnili na poti. Zaradi nujnih poslov v svoji državi je že odpotoval g. Harvey Moore, delegat Velike Britanije.

Razstava srednjeveške zlatarske umetnosti mesta Zadra

Zagreb, 25. okt. Danes ob 6. je bila slovesno otvorjena v avli Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu na čast kongresu miru razstava srednjeveške zlatarske umetnosti mesta Zadra. Razstavo je otvoril predsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti dr. Andrija Štampar, ki je poudaril pomen razstave kot izrazite manifestacije bogatega in velikega kulturno-umetniškega ustvarjalnega dela našega naroda in ohranitve naše individualnosti. Na razstavi je preko 100 komadov najdragocenejših umetniških del iz srebra in zlata, nekaj kiparskih odlitkov in nekaj lesorezov, večinoma iz zadrskih cerkva in muzejev ter najstarejša književna dela in rokopisi.

Proslava Dneva Združenih narodov v Ljubljani

Pred dnevi sestavljeni pripravljalni odbor za ustanovitev Društva LR Slovenije za Združene narode je v okviru proslave Združenih narodov organiziral prvo predavanje že v nedeljo 21. t. m., ko je v ljubljanskem radiu o pomenu organizacije Združenih narodov govoril univ. prof. Ivan Tomšič.

Na predvečer 6 obletnice Organizacije združenih narodov pa je prav tako v ljubljanskem radiu govoril predsednik pripravljalnega odbora za ustanovitev društva LRS za Združene narode univ. prof. dr. Maks Snuderl.

Prva večja proslava Dneva Združenih narodov pa je bila v sredo ob 11. dopoldne v slavnostni dvorani ljubljanske univerze, ki so se je poleg večjega števila študentov, predstavnikov znanstvenih in kulturnih ustanov udeležili še podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije France Bevk, podpredsednik vlade LR Slovenije dr. Marijan Brecelj ter ministra vlade LR Slovenije Boris Ziherl in dr. Helij Modic.

O Dnevu Združenih narodov je govoril rektor univerze dr. Gorazd Kušej. Na koncu proslave je univ. prof. dr. Maks Snuderl orisal še pomen svetovne zveze Društev za Združene narode.

Ob Dnevu Združenih narodov pa je bila v sredo zvečer v nabito polni veliki unionski dvorani slavnostna proslava tega Dneva. Med drugim so se proslave udeležili še minister vlade LR Slovenije dr. Jože Potrč, Tomo Brejc, več dekanov fakultete in drugi. O pomenu Organizacije združenih narodov za mir in o vlogi FLR Jugoslavije v tej organizaciji je govoril univ. prof. dr. Ivan Tomšič.

Novo znižanje cen nekaterim živilom

V okviru ukrepov za normalizacijo in stabilizacijo gospodarstva in blagovnega trga, je zvezni Svet za promet z blagom izdal odločbo, po kateri se v trgovski mreži znižajo prodajne cene fižola, graha, jajc in mleka v prahu. V agrarnih predelih naše države se zniža cena fižolu od 50 na 38 din, v ostalih krajih pa od 70 na 45 dni; cena oluščenemu grahu se zniža od sedanjih 50 na 40 do 45 din, za jajca v prahu pa je določena nova cena 380 din za kg (doslej 500 din). Cena mleka v prahu pa ostane zaenkrat nespremenjena — 120 dinarjev.

Znižanje gornjih cen gotovo ne bo ostalo brez vpliva na tržne cene živil. Sedanja cena jajc v prahu ustreza ceni 5 din za eno jajce, če upoštevamo, da predstavlja en kg jajc v prahu okrog 76 jajc. Tudi cena mleka v prahu je precej nižja kakor cena svežemu mleku, saj da en kg mleka v prahu 8 litrov mleka in stane torej liter takega mleka 16 dinarjev.

Tretji dan kongresa za mir v Zagrebu

(Nadaljevanje s 1. strani)

kles Argiropulos, bivši grški minister za zunanje zadeve. Predsedstvo je predložilo listo članov odbora za izdelavo resolucije. V ta odbor je predsedstvo predlagalo 7 delegatov, med njimi Marka Rističa (FLRJ), Kenneth Igrama (Velika Britanija), dr. Niemöllerja (Zahodna Nemčija) itd.

Predsednik je pripomnil, da ima odbor za resolucijo pravico poklicati vse eksperte, katere želi zaslišati. Ravno tako pa imajo vsi delegati pravico povedati pred odborom svoje želje ali dajati svoje predloge. Ko so posamezni delegati Francije izjavili, da niso zadovoljni s francoskimi člani komisije (Chauffier), se je razvila živahna debata o tem, na kakšni podlagi naj odbor resolucijo sestavlja ter kdo iz Francije naj bo v odboru. Po enourni debati, v kateri so sodelovali predvsem delegati iz Francije, je kongres sklenil, da naj francoska delegacija do jutri zjutraj izbere člana komiteja, in da bo resolucija sestavljena na podlagi desetih točk, ki jih je predlagal Josip Vidmar, vendar bodo izpopolnjene. Predsedujoči Argiropulos je opozoril zbrane delegate, da je prijavljenih še 50 govornikov, katerih mnenja bo moral komite pri sestavljanju resolucije upoštevati, kongres pa poslušati njihove govore. Nato sta prosila za prednost gg. Ira Hirschman (ZDA) in Joseph Bracops (Belgija), ker morata že jutri odpotovati iz Zagreba. Prvi je dobil besedo g. Hirschman. V prvem delu govora je izjavil, da je mir negotov, če na svetu ni ravnovesja sil, poudaril pa je, da človeštvo že ima orodje za mir in to je Organizacija združenih narodov. Dejal je, da se slišijo mnoge kritike o delu OZN, vendar pa je treba upoštevati, da je OZN še otrok v primeru s stoletji vojne in mednarodnih sporov, saj obstojajo šele šest let in bo potrebno še nekaj časa, da bo njihovo delo tako uspešno kot je zaželeno. Na koncu govora je g. Hirschman pozval vse navzoče delegate, naj po vrnitvi v svojo domovino z vsemi silami podprejo delo OZN in naj v istem smislu vplivajo tudi na svoje vlade. Predlagal je tudi, naj bi se kongres miru sešel stalno vsako leto, da bi danes navzoči delegati poročali o tem, kako so njihove vlade podprle OZN. Predlagal je tudi, naj bi današnji kongres izbral neko stalno telo, ki bi bilo v stikih z delegati preko leta.

Za Hirschmanom je govoril **Joseph Bracops**. Izjavil je, da se mir ne more oddvojiti od samostojnosti in nacionalne časti neke dežele ter da imajo vsi narodi pravico braniti se, če so napadeni. Ne sme se dopustiti, da bi postala Jugoslavija druga Koreja. Zato je predlagal da naj kongres sprejme na dnevni red debato o vprašanju Jugoslavije t. j. o njenih odnosih s kominformom. Pri proučevanju tega vprašanja bi sodelovali predstavniki jugoslovanskega nacionalnega komiteja in vsi, ki hočejo ohraniti mir na tem svetu, med temi tudi pristaši stockholmskega kongresa miru, katerega zastopniki žal niso navzoči na današnjem kongresu. Nato je bilo današnje zasedanje kongresa zaključeno, potem pa je bil sprejem na zagrebškem mestnem komiteju za obrambo miru.

Jutri dopoldne bo kongres nadaljeval svoje delo.

A. Furlan.

*

Naše včerajšnje poročilo izpopolnjujemo še z govori **Kennetha Ingrama**, književnika iz Velike Britanije in francoskega senatorja **Leona Hamona**. Kot predsednik nacionalnega odbora za mir Velike Britanije je **Kenneth Ingram** izjavil, da vsi člani tega odbora, čeprav so različnega političnega prepričanja in mišljenja, soglašajo v prepričanju, da današnji oboroževalni program na svetu ni sredstvo za zagotovitev miru. Oboroževanje je znamenje strahu in negotovosti. Ne glede na to, kakšno prepričanje bi tukaj prevladovalo o potrebi oboroževanja, o nečem se moramo vsi sporazumeti, t. j., da samo oboroževanje ne more preprečiti vojne.

Ingram je nato stavil nekaj predlogov za pozitivno akcijo miru:

Prvič, zahodne države morajo v Združenih narodih natančno opredeliti svoje stališče do Sovjetske zveze in povedati, kaj bi Sovjetska zveza morala storiti in česa ne bi smela storiti, če se hoče ohraniti mir in doseči razvoj neomejene trgovine med obema blokoma. Ta predlog naj bi sprožila Velika Britanija, ne glede na to, kakšni naj bi bili sovjetski smotri, želje in nagibi, je rekel Ingram, kajti prepričan sem, da se tako ena kot druga stran zavedata, da bi atomska vojna pomenila uničenje i Zahoda i Vzhoda, uničenje zmagovalca in premaganca.

Drugič, obstoje neki koraki, ki bi jih morale napraviti zahodne države, ne kot potezo pomirjenja, temveč kot potezo spoštovanja mednarodnega prava. Pekinška Kitajska bi morala biti zastopana v Varnostnem svetu.

Tretjič, vzpostavitev mednarodnega fonda, katerega naloga bi bila pomagati nerazvitim državam na svetu, da se rešijo siromaštva in revščine in da ohranijo nacionalno samostojnost.

Četrtič, obstanek držav, ki ne pripadajo na zahodnem bloku, ne kominformovskim državam, pomeni edinstveno vrednost. Vpliv Indije v Aziji je posebnega pomena. Podobno je tudi z državo, v kateri smo danes mi. Zelo bi bil nezadovoljen, če bi videl, da Jugoslavija postaja pripadnik ameriškega bloka. Zato pozdravljam zadnji govor maršala Tita, v katerem se je kritično dotaknil Amerike. Rad bi še nadalje videl, kako Jugoslavija graja posamezne akcije zahodnih držav, kolikor misli, da niso pravilne, da pa hkrati izvaja svoj komunistični eksperiment ter izkorišča pomoč, ki jo prejema. Jugoslavija lahko odigra važno vlogo v posredovanju med Vzhodno in Zahodno Evropo, s čimer bo lahko veliko pripomogla k ohranitvi miru.

Petič, zadnji predlog bi bil tale: običajno je, da nacionalne propagande govore o posameznih akcijah samo črno ali belo. Kominformistična propaganda trdi, da je vse slabo, kar dela zahod in obratno. Vsiljuje se potreba po objektivni propagandi. Jugoslavija ima možnost, da izvaja tako uravnovešeno propagando.

Léon Hamon pa je dejal med drugim: »Hočemo konkretno mir ustvarjajočo politiko. Določiti smernice take politike, splošne smernice, je glavna naloga tega kongresa. Prvi element take politike je brezpogojni odpor proti napadalnosti, odpor, ki ga je treba dajati v okviru kolektivne varnosti. Za ta odpor je treba dobiti sredstva, ki bodo vzela pogum napadalcu. Vendar pa oboroževalno tekmovanje ni edino sredstvo. Vzporedno je treba izvajati tako socialno in mednarodno politiko, da socialnih in gospodarskih razmer v posameznih državah ne bi mogli izkoristiti za vojno hujskanje. Pomoč premalo razvitim državam ne sme biti monopol nobene oblasti.«

Ob zaključku svojega govora je Hamon poudaril, da se volja po sporazumu ne sme usmeriti v kapitulantstvo. V prihodnjosti ne sme biti novih Münchenov. Zmernost je treba vskladiti z voljo za odpor. Mi stari, opustošeni evropski narodi, je dodal govornik, imamo tudi svojo neodvisno misijo, svojo izvirnost in svoj poklic v današnjem svetu. Današnja Jugoslavija je lep zgled, kakšen razvoj je mogoč v neodvisnosti. Je zgled, da so razen vojne še druge rešitve. To je njena poslanica svetu. Imamo različne ideologije, predstavniki teh ideologij pa so zbrani tudi tukaj. Vendar vsi upajo v osvoboditev Češkoslovaške kot se tudi nadejajo osvoboditve Španije. Ena najsvetejših pravic narodov je, pravica do samostojnega političnega, socialnega in gospodarskega razvoja brez tujega vmešavanja. Jugoslavija s svojim ravnanjem ne izziva vojne, temveč poziva k miru, zato ker dokazuje, kakšna je vrednost miru. To je bistvo tistega, kar se bo nekoč imenovalo »zagrebški poziv« svetu.

Zakaj je sestava pravilnikov o plačah *važna in odgovorna naloga*

Po izjavah tov. Tita in tov. Kardelja, da novi plačilni sistem ne bo stopil v veljavo s 1. novembrom t. l., kakor je bilo prvotno mišljeno, in z ozirom na dejstvo, da se bo novi plačni sistem še bolj poenostavil, kakor je bilo doslej zamišljeno, se je pri mnogih tovariših, ki delajo na novih pravilnikih o plačah v gospodarskih ustanovah in sindikalnih organizacijah, pojavilo mnenje, da ni treba več delati na pravilnikih o plačah, dokler predvidene spremembe ne bodo jasne. Tako mnenje pa je napačno in škodljivo.

Če novi plačni sistem ne bo začel veljati 1. novembra in bodo v osnutku uredbe o plačah vnešene še določene spremembe, to ne pomeni, da se bodo spremenila osnovna načela novega plačnega sistema. Že samo dejstvo, da so bili načrti novih gospodarskih zakonov kakor tudi osnutek nove uredbe o plačah predloženi vsem našim državljanom zaradi široke diskusije z željo da dajo čim več pametnih predlogov, da bodo novi zakoni čim boljši in razumljivejši delovnim ljudem, nam pove, da so spremembe posameznih določb novega plačnega sistema razumljiva posledica take diskusije.

Ker predvideni novi gospodarski zakoni nujno sledijo iz celotnega našega razvoja, in so hkrati nujni za nadaljnji pravilni razvoj naše socialistične graditve, medtem ko je novi plačni sistem neizbežni sestavni del novega finančnega sistema, se sedaj mnogo bolj uveljavlja načelo novega plačnega sistema: nagraditi vsakega delovnega človeka naše socialistične skupnosti, po tem, kolikor s svojim delom daje skupnosti, odklanjajoč vsako uravnilovko. Glavna hiba dosedanjega plačilnega sistema, (upoštevajoč tudi vrednost zagotovljene preskrbe človeka v delovnem odnosu in članov njegove družine, za katere je dobival zagotovljeno preskrbo) je bila ravno uravnilovka. Posledica uravnilovke pa je bilo pomanjkanje materialnega interesa za strokovni dvig. Odstraniti iz novega plačilnega sistema vse nepotrebne administrativne formule, ki bi nas pozneje samo ovirale, in sistem čim bolj poenostaviti, napraviti razumljivega našim delovnim ljudem, to je naloga in bistvo sedanje diskusije o novem plačnem sistemu.

Zaradi tega novi pravilnik o plačah ki jih morajo izdelati gospodarska podjetja, ne izgube svoje važnosti s tem, da se odloži uveljavljenje novega plačnega sistema. Nasprotno, v veliki meri se poveča važnost pravilnika, zlasti tistega dela, ki govori o kategorizaciji delovnih mest, ker se je trenotek, ko bodo delovni kolektivi sami odločali o notranji postavitvi višine plač z novimi spremembami plačnega sistema —kakor se zdi, še bolj približal.

Ker imajo komisije pri podjetjih, republiških odborih sindikatov ter direkcijah, ki delajo na pravilnikih, sedaj več časa, naj svojo nalogo čim vestneje in čim uspešneje opravijo. Pravilna kategorizacija delovnih mest ob temeljiti proučitvi tehnološkega procesa dela, upoštevajoč proizvodne naloge, proizvodno zmogljivost, razpoložljive surovine itd. lahko odkrije nepravilnosti v organizaciji dela, nepravilnosti v razporedu dejovne sile, z drugimi besedami, odkrije lahko nepotrebna delovna mesta ali nezadostno izkorišene proizvodne kapacitete ali premalo izkoriščeno delovno silo. Dosedanji pregledi osnutkov pravilnikov odnosno kategorizacije delovnih mest v podjetjih, ki so se pravilno lotila izdelave pravilnikov, nam to le dokazuje.

Komisije pri nekaterih republiških odborih sindikatov so delale napake pri pregledovanju osnutkov pravilnikov v podjetjih s tem, da so črtale ali menjale kategorizacijo posameznih delovnih mest, namesto da bi predlagale take spremembe komisijam pri podjetjih na podlagi izkušenj ali razporeditve enakih delovnih mest po drugih podjetjih. To pa ne pomeni, da komisije pri republiških odborih sindikatov ne bi bile dolžne skrbeti za pravilno kategorizacijo delovnih mest. Njihova glavna naloga pri pregledovanju pravilnikov je, preprečiti, da bi se pojavile tendence, ki gredo za tem, dajati prednost posameznim kategorijam ali delovnim mestom na račun ostalih v podjetjih. Prav tako morajo paziti, da ne pride do nasprotnih pojavov uravnilovke med kategorijami ali strokami

Od pravilne kategorizacije delovnih mest, in ko bo ta izvršena, od pravilnega razporeda ljudi na delovna mesta, bo odvisno pravilno izkoriščanje plačnega fonda podjetja. Od tega tudi zavisi ali bodo imeli člani kolektiva občutek, da je fond plač pravilno razdeljen. To pa je najboljše jamstvo, da bo delavski razred izvršil vse naloge, pa tudi najtežje, pred katere bo postavljen.

Intenzivna reja prašičev je rentabilnejša

Pravilna vzreja prašičev na državnih in zadružnih posestvih prav zares ni tako preprosto vprašanje, kakor bi si to morda kdo mislil. Ta posestva so po svojem ustroju in namenu zainteresirana, da krmo čim bolje izkoristijo, da pridobijo čim več mesa in maščob, da so ti izdelki čim boljši itd. Skratka, vsako tako posestvo je zainteresirano na tem, da se mu vložena obratna sredstva čim prej obrestujejo in povrnejo ter da je reja čim bolj rentabilna.

Iz teh razlogov stari način reje, kakršen je pač še kje v navadi pri zasebnih rejcih, za državna in zadružna posestva ni niti ekonomičen še manj pa rentabilen, čeprav ga še danes uporabljajo. Po starem načinu reje tehta prašič pri 6 mesecih starosti komaj 30 kg, pri enem letu pa 60 kilogramov. To je ekstenzivni način reje z raznimi odpadki, pri katerem rejec čaka, da prašič doraste in ga šele nato začne pitati. Pa še to pitanje traja navadno dlje, kakor bi bilo smotrno in potrebno, če bi potekalo pravilno.

Za državna in zadružna posestva je taka reja čista izguba. Taka posestva imajo namreč vse pogoje, da z intenzivnim pitanjem kakovost prašičereje izdatno izboljšajo in da z manj napora ter boljšim izkoriščanjem krme dosežejo večji praktični učinek: več mesa in več masti

Poskus v Črncih

Kako uspešna je intenzivna reja, kaže poskus, ki so ga nedavno po zamisli in navodilih inž. Markoviča z živinorejskega instituta Kmetijskega znanstvenega zavoda napravili na državnem posestvu Apače-Črnci. Tam so dve skupini eno leto starih prašičev pitali na dva načina. Prvo pitanje je trajalo 4 mesece, torej po starem načinu, drugo pa dva meseca in je bilo intenzivno. Pri obeh pitanjih so kljub razliki v času dosegli enake kakovostne in količinske rezultate.

Poskus sta na posestvu opravljala kmetijski tehnik Erlih in njegov pomočnik študent Jože Lušin. Posestvo je na rezultatih samo zainteresirano. Sedaj ima nekaj sto mladih prašičev, ki bodo novembra godni za odstavitev! Kam potem z njimi? Po starem načinu reje ni dovolj prostora zanje. Intenzivno pitanje pa traja manj časa, prostori se hitreje praznijo in tako bi se dalo vse ohraniti doma.

Prašiče, ki so jih intenzivno pitali, so v začetku razdelili na dve skupini. Povprečna težina prašičev prve skupine je znašala ob začetku pitanja 61, druge skupine pa 60,5 kg. Vsi prašiči so bili plemenite bele pasme. Na dve skupini so jih razdelili zato, ker so prvo pitali z drugačno krmo kakor drugo. V prvi skupini je vsak prašič dobival dnevno po 3,5 kg ječmenovega šrota, 4 litre posnetega mleka in 20 gramov mineralnih solí. V drugi skupini je vsak prašič dobival po 3,5 kg koruznega šrota, 1 kg zelene detelje in 20 gramov mineralnih soli na dan.

854 gramov dnevnega prirasta

Pitanje je bilo končano po 61 dneh. Ob koncu so prašiči v prvi, ječmenski skupini tehtali povprečno po 113,2 kg, v drugi koruzni pa 102,5 kg. V ječmenski skupini se je potemtakem vsak prašič zredil za 854 gramov na dan, v koruzni skupini pa za 690 gramov, kar so izvrstni uspehi. Kakor trdijo poznavalci, so to doslej najboljši v Jugoslaviji doseženi rezultati v dnevnem prirastku pri pitanju prašičev.

Ko so jih zaklali, so prašiči iz ječmenove skupine dali povprečno po 39,8 % mesa s kostmi in 30,5 % maščob, prašiči iz koruzne skupine pa 37 % mesa s kostmi in 33,8 maščob. Kilogram prirastka pri ječmenovi skupini je stal 70 % prodajne cene, pri koruzni skupini pa 60 %. Po vsem tem je bil gospodarski učinek hitrega pitanja pri prvi skupini 30 %, pri drugi pa 40 %.

Pitanje se naj začne pri treh mesecih starosti

Rezultati tega poskusa so zelo važni. Potrjujejo trditev tistih strokovnjakov, ki pravijo, da je naša plemenita bela svinja mesnatega tipa sposobna za intenzivno rejo in pitanje. Velika posestva bodo prašiče najpravilneje izkoristila, če jih bodo začela pitati že v tretjem mesecu starosti. V začetku mora prašič dobiti 80 % voluminozne in 20 % koncentrirane hrane. Kasneje se odstotek voluminozne krme čedalje manjša, odstotek koncentrirane hrane pa veča, dokler ne doseže popolnoma obratnega razmerja, kakor je bilo v začetku. Ko je prašič star sedem mesecev, mora pri intenzivnem pitanju tehtati že 100 kg, kar ustreza njegovi rastni sposobnosti. Velika večina prašičev se v Sloveniji kolje pri teži 120 kg. Tako bi bil približno 8 mesecev star prašič ob intenzivnem pitanju že goden za zakol. V primeri s starim načinom prihranimo tako polovico časa, krmo bolje izkoristimo, pitanje je cenejše.

Kmetijski znanstveni zavod izvaja sedaj tudi analizo mesa, masti in kož, ki so jih pridobili pri gornjem poskusu. Prav tako analizira krmo. Vsi rezultati še niso znani, nekateri pa. Tako je analiza okusa in duha pečenega in kuhanega mesa ugotovila, da je meso prašičev iz ječmenove skupine svetlejše, meso prašičev koruzne skupine pa bolj marmorirano (pretkano s slanino). Sveže meso se po duhu ni razlikovalo, med tem ko je kuhano meso koruzne skupine prašičev močneje dišalo, kar je bila posledica krmljenja z deteljo. Presno meso ima boljši okus pri prašičih pitanih s koruzo, kuhano meso pa ni po okusu pokazalo nobene razlike.

Z ječmenom pitani prašiči dajo boljšo kožo

Zanimive so tudi ugotovitve pri analizi kože. Teža surove kože je bila večja pri prašičih, ki so bili pitani z ječmenom. Koruza torej negativno vpliva na randman kože. Zato so kože prašičev, ki se ne pitajo s koruzo, kakovostnejše. Za tovarne, ki te kože strojijo in iz njih izdelujejo razne izdatke, je to zelo koristna uootovitev. Pravijo, da bodo tako analizirali kože vseh ras prašičev, pri čemer bodo upoštevali tudi način nege in krmljenja, kar ima lahko oboje posledice za kakovost kože.

Tako je živinorejski institut Kmetijskega znanstvenega zavoda s temi poskusi in analizami prišel do zanimivih in važnih rezultatov. Poskuse bo še nadaljeval. Tako je sedaj v teku poskus s 66 prašiči, pri katerih proučujejo vpliv raznih kombiniranih krmil na prirast. Poskus bo trajal 28 dni. Prav tako kontrolirajo vpliv suhih kvasnic in lanenega olja kot nadomestka za razno neznano mineralno krmo.

Zmerna potrošnja osnovnih živil v prvih dneh oktobra

Kakor je znano, so bile z oktobrom ukinjene živilske nakaznice za zagotovljeno preskrbo. Namesto njih so bili uvedeni živilski boni, za katerih vrednost je potrošnik lahko kupil osnovna živila v količinah po lastni izbiri in želji. Ta sprostitev, ki pomeni v primeri s prejšnjim togim načinom živilskih nakaznic vendarle precejšen korak naprej in pa dejstvo, da je osnovnih živil na razpolago v zadostnih količinah, sta ugodno vplivala tudi na povpraševanje. Na razpolago imamo o tem podatke za prvih deset dni oktobra. Ker lahko smatramo, da se v tem času velika večina potrošnikov v glavnem oskrbi z osnovnimi živili za tekoči mesec, so nedvomno podatki za omenjene dni dokaj karakteristični tudi za potrošnjo v novih pogojih sploh. Če vzamemo kot temelj prodajo racioniranih živil v mesecu avgustu, ko so bile še živilske nakaznice, lahko ugotovimo v prvih desetih dneh oktobra naslednje odstotke prodanih živil: moke 61 %, maščobe 64,9 % in sladkorja 58,6 %. Vidimo, da je bilo povpraševanje največje pri maščobah in najmanjše pri sladkorju (ki se prodaja tudi v prosti prodaji). Ti odstotki nam kažejo, da je povpraševanje v povprečju zelo zmerno, na kar nedvomno vpliva dejstvo, da se potrošniki v glavnem zanesejo na dobro založenost trga.

Če pogledamo povpraševanje po posameznih okrajih, lahko ugotovimo, da je odstotek prodanih količin pri moki v glavnem suče od 60 do 100 %. Izjema je le okraj Črnomelj, kjer je dosegel odstotek prodane moke le 11,3 %. Večje razlike v posameznih okrajih je opaziti pri maščobah, pri katerih je povpraševanje doseglo v nekaterih industrijskih središčih, kot n. pr. v Radovljici (Jesenice!), Lendavi, Ljubljani tudi precej nad 100 %, medtem ko se v neindustrijskih krajih, kot so Črnomelj, Trebnje, Ljutomer suče odstotek prodanih količin le od 18 do 40 odstotkov. Povpraševanje po sladkorju je bilo v industrijskih krajih v glavnem normalno; izjema so le Trbovlje, kjer je bilo prodanih le 36 % količin iz avgusta medtem ko je bilo povpraševanje v neindustijskih krajih razmeroma majhno, saj je n. pr. v Črnomlju dosegla prodana količina le 8,9 %, v Tolminu pa 28 % itd. Omenjena struktura potrošnje v neindustrijskih krajih je verjetno pogojena z dejstvom, da tod večina oskrbovancev zagotovljene preskrbe premore mast iz lastnega pridelka, sladkor pa si deloma nadomeste z mlekom.

S 1. novembrom, ko se boni spremenijo v denar in se tudi promet z moko in mastjo popolnoma sprosti, bo seveda struktura povpraševanja prinesla še marsikatero presenečenje. Nedvomno pa dobra založenost našega trga z osnovnimi živili zelo ugodno vpliva na povpraševanje in pojavov panike med potrošniki ni opaziti. Kjerkoli pa zmanjka tega ali onega blaga, je temu krivo slabo delo trgovine, ne pa objektivni razlogi. Dobra založenost trgovine in normalno povpraševanje pa je seveda nujen pogoj za prehod v novi gospodarski sistem.

Za prihodnje mesece ima naša trgovina na zalogi velike količine osnovnih živil tako zlasti moke, masti in sladkorja. Dobili bodo tudi večje količine riža ter tudi koruzne izdelke. Trudijo, se tudi, da bi v čim večji meri zboljšali asortiment pšenične moke.

Rastoča ponudba pitanih prašičev

Na trgu pitanih prašičev smo še do nedavna občutili posledice lanske suše. Ker ni bilo koruze za pitanje, je bila tudi ponudba pitanih prašičev na trgu majhna. Zadnje tedne, odkar je na razpolago koruza iz nove letine, pa se je položaj začel naglo spreminjati. Ponudba pitanih prašičev je v Srbiji in Vojvodini vsak dan večja, ponekod celo presega povpraševanje. K temu je pripomoglo tudi ukinjenje obveznega odkupa masti. Veliko zanimanje za pitanje prašičev se kaže tudi v močnem povpraševanju po mesnatih prašičih za pitanje. Zato lahko računamo, da bo cena pitanim prašičem že v prihodnjih tednih začela močneje popuščati. Tudi letošnji obilni pridelek koruze navaja kmečka in druga gospodinjstva, da pitajo čim več prašiče; tisti, ki imajo že spitane prašiče pa hite, da jih čim prej prodajo ob sedanjih še visokih cenah. V Somboru, Kuli, Vrbasu, Srbobranu in Bečeju je bila ob zadnjih tržnih dneh tako velika ponudba pitanih prašičev, da so kupci lahko prašiče izbirali, ne da bi se morali bati, da bo blago razprodano. V Srbobranu so kmetje peljali mnogo prašičev spet domov, ker jih niso mogli prodati po zahtevanih cenah. Na Hrvatskem, kjer je bila do ukinjenja obveznega odkupa masti ponudba pitanih prašičev navzlic visokim cenam zelo majhna, se je zadnje tedne položaj bistveno spremenil. V bjelovarski oblasti je cena debelim prašičem padla za okrog 40 dinarjev pri kilogramu. Tudi v Prekmurju je cena popustila v enakem obsegu. V Bosni in Slavoniji pa imajo trenutno še posebno ugodne pogoje za pitanje prašičev, ker je v gozdovih, kamor ženejo prašiče na pašo, mnogo bukovega žira in hrastovega želoda.

600 delavcev dela na progi Lupoglav-Štalije

Kakor smo že poročali, bo istrska proga Lupoglav—Štalije do konca leta toliko dovršena, da bo mogoče položiti tračnice vzdolž vse trase. Progo bodo še letos dogradili navzlic sabotaži bivšega direktorja gradbenega podjetja inž. Branka Putnika, ki je bil v torek kot glavni obtoženec v procesu proti sovjetskim vohunom in saboterjem obsojen na smrt z ustrelitvijo. Na tistih delih proge, kjer je treba izvršiti še znatnejša dela, je sedaj zaposlenih 600 delavcev, od tega nad 400 delavcev na težavnem odseku pri Kozjaku, kjer je treba zgraditi še dva nasipa in izkopati globok vsek v kraškem terenu; okrog 150 delavcev pa dela pri Lupoglavu ob drugem kilometru, kjer so začeli kopati nov vsek in pripravljajo gradnjo majhnega predora. Tu je bilo treba spremeniti traso in obiti tisti del proge, kjer je lani ob deževju plaz odnesel 300 metrov že zgrajene proge, ko se je premaknilo okrog 400.000 kubikov zemlje. Kakor je znano, na tem mestu Branko Putnik ni hotel upoštevati navodila, da je treba glede na nestalnost terena progo zavarovati z drenažo

Na Kočanskem polju so letos pridelali povprečno 32 met. stotov riža na hektar

Na Kočanskem polju, kjer je središče za pridelovanje riža, so letos dosegli rekorden pridelek riža. Medtem ko lani pridelali komaj en milijon kilogramov riža, znaša letošnji pridelek nad 7 milijonov kilogramov. Povprečno so pridelali na hektar 32,4 metrska stota riža. Največji hektarski donos pa je bil zabeležen na državnem poizkusnem polju (55 stotov na hektar) in na mestni ekonomiji v Kočanih (45 stotov).

Veliko število novih šolskih poslopij v Dalmaciji

Do konca letošnjega leta bo v Dalmaciji sezidanih še 73 novih šolskih poslopij in bo imela tako Dalmacija po osvoboditvi že 116 popolnoma novih šolskih poslopij. Največ novih šol bo v zagorskem delu Dalmacije. V vsej Dalmaciji pa je bilo poleg tega obnovljenih do danes 246 med vojno poškodovanih šolskih poslopij. Za zidanje novih poslopij in za obnovo poškodovanih je dala država nad 170 milijonov, mnogo pa je prispevalo tudi prebivalstvo s svojim prostovoljnim delom ter tudi s prispevkom materiala in denarja.

Namesto bonov bodo dali abonenti menz denar

V Glavni upravi za turizem in gostinstvo vlade FLRJ izdelujejo te dni v zvezi z odpravo živilskih bonov v novembru navodilo o aboniranju delovnih ljudi v gostinskih obratih in obratih družbene prehrane (menzah).

Namesto dosedanjih bonov bodo plačevali abonentje štirikrat več v denarju, poleg tistega zneska v gotovini, ki so ga plačevali že doslej.

Cene posameznim vrstam jedi bodo določala gostinska podjetja sama in to v skladu s svojo kategorijo in drugimi posebnimi pogoji. Abonentje bodo po svojih možnostih plačali večji ali manjši denarni znesek, za katerega bodo prejeli določeno število internih gostinskih bonov. S temi boni bodo vsak dan sproti plačevali posamezne obroke. V splošnih gostinskih obratih bodo imeli abonentje popust, ki bo predvidoma okrog 15%.

Po informacijah Glavne uprave za turizem in gostinstvo LR Srbije bodo z ozirom na znižanje cene masti in drugih živil, znižali v Srbiji tudi cene v gostinstvu, in sicer za okrog 15%.

V 9 mesecih so v Dolnji Lendavi pridobili več nafte, kakor lani vse leto

Podjetje »Nafta« v Dolnji Lendavi je letos od začetka leta do konca septembra preseglo osnovni proizvodni plan za to razdobje za 8%. V tem času je pridobilo več nafte kakor lani vse leto. Letošnjo proizvodno nalogo, ki je za eno četrtino večja od lanske, bo kolektiv tega podjetja predčasno izpolnil. Znani vrtalni mojster Salko Hukič, ki se je nekaj časa mudil kot instruktor pri poizkusnem vrtanju v Ulcinju v Črni gori, je po vrnitvi v Lendavo začel vrtati novo vrtino, ki bo segala še enkrat globlje, kakor dosedanje normalne vrtine. Namen tega vrtanja je, ugotoviti geološki značaj globljih plasti v središču lendavskega nahajališča nafte.

Vprašanja in odgovori

v zvezi z novim finančnim in plačilnim sistemom

VPRAŠANJE: Kaj je smatrati kot nočno delo in kako je to nočno delo plačevati?

ODGOVOR: To vprašanje je pojasnilo navodilo zveznega sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, ki je bilo objavljeno v našem časopisju dne 27. septembra t. l. Po tem navodilu pripada delavcu vsakodnevno najmanj 11-urni počitek, to se pravi, da pred potekom 11 ur po končanem rednem delu delavec ne more biti poklican ponovno na delo. Kot nočni čas, za katerega je treba plačati določen poviršek k redni plači (12.50%) pa je smatrati čas od 22. do 5. ure zjutraj brez ozira na to, ali je delo, ki se opravlja v tem razdobju, izmensko delo ali ne. Torej je treba v pravilniku o plačah določiti dvoje: da mora dnevni počitek delavca znašati najmanj 11 ur dnevno in da se mora plačati nočno delo, to je delo od 22. do 5. ure zjutraj, s poviškom (n. pr. 12.50%).

VPRAŠANJE: Po uvedbi akordnega dela na naših gradbiščih se pojavlja mnogo primerov, ko delata skupaj v akordu delavec in učenec v gospodarstvu. Kako naj se jima določi plača z ozirom na to, da so plače za učence v gospodarstvu določene časovno (na uro)?

ODGOVOR: Predvsem je treba podčrtati, da je učencem v gospodarstvu prenovedano delati v akordu in se je treba torej takega dela za učence v gospodarstvu izogibati. Če pa že pride do tega, je treba po našem mnenju plačati učencu toliko, kolikor v akordu delavsko zasluži, ker bi sicer prišlo do izkoriščanja učencev s strani delavcev, kar je seveda nepravilno.

VPRAŠANJE: Delavec, ki je bil do leta 1946 v Ameriki in se je potem vrnil v domovino, nima nobenih dokumentov o tem, da je v Ameriki delal pri raznih podjetjih. Ima pa priče, ki so se skupaj z njim vrnile in bi lahko potrdile te njegove zaposlitve. Kako naj ta delavec dokaže svojo zaposlitev v inozemstvu?

ODGOVOR: Dve priči, ki sta bili z delavcem v Ameriki, naj potrdita njegove zaposlitev z izjavo na sodni zapisnik.

VPRAŠANJE: V predvojni Jugoslaviji mnoge osebe zaradi svoje progresivne politične usmerjenosti niso mogle dobiti zaposlitve in so bile proti svoji volji brezposelne. Nekatere teh oseb so bile tudi obsojene pred sodiščem za zaščito države. Ali se šteje v prvem in drugem primeru doba, ko prizadete osebe niso mogle biti zaposlene, v delovno dobo po novih predpisih o plačah?

ODGOVOR: Na vsak način je treba všteti v delovno dobo čas, ko so osebe, obsojene zaradi svojega progresivnega prepričanja, prestale kazen. Brezposelnost pa, ki je sledila kot posledica progresivne politične usmerjenosti, se všteje takrat, kadar prizadeta oseba lahko dokaže, da ni mogla dobiti zaposlitve ozir. je bila odpuščena iz službe zaradi svojega delovanja v korist delovnega ljudstva.

VPRAŠANJE: Uslužbencu podjetja, ki se nahaja na daljšem bolniškem dopustu, je bilo z novo kategorizacijo delovnih mest ukinjeno njegovo delovno mesto. Kako naj podjetje predvidi in zagotovi plačo temu uslužbencu za čas po izteku njegovega bolniškega dopusta? Ali in kako bo vsklajena njegova bolniška oskrbnina spričo tega, ker bodo nominalne plače s 1. novembrom povečane za vrednost denarnih bonov?

ODGOVOR: Dokler je uslužbenec na bolniškem dopustu, mu podjetje ne more odpovedati. Ko se bo uslužbenec vrnil z bolniškega dopusta, se bo moralo podjetje odločiti, ali ga bo premestilo na neko drugo delovno mesto, ali pa mu bo odpovedalo, seveda z zakonitim odpovednim rokom. Plačo za čas odpovednega roka bo moralo podjetje plačati iz rezervnega fonda. Kar se tiče same oskrbnine uslužbenca za čas od 1. novembra dalje, uslužbenec seveda ne bo smel biti prikrajšan, temveč mu bo po našem mnenju oskrbnina zvišana za vrednost denarnih bonov, ki bodo s 1. novembrom ukinjeni in nadomeščeni z ustrezno denarno vrednostjo.

PO OBMURSKIH SENOŽETIH *gorijo pastirski ognji*

Kadar po Obmurju na jesen tretjič ozelene senožeti, je to veselo znamenje, da so travniki končno na razpolago pastirjem in živini. Po tem času namreč lahko pastirji naženo križem živino, ne glede na mejnike. To pa je veseli čas za pastirje, ki presede cele dneve ob ognjih, medtem ko se živina prosto giblje po prostranih senožetih. Tudi letos so v Obmurju že nekaj tednov pašniki polni živine, ki pulijo sočno travo.

Na spolšno veljajo v Obmurju Prekmurci za dobre živinorejce — to jim omogočajo obmurski travniki in pa ugodne podnebne razmere. Precejšnja razdrobljenost posestev — v Prekmurju prevladujejo bajtarji do 3 ha zemlje — pa tudi po zadnji vojni otežkoča hitrejši napredek živinoreje. Največ živine rede namreč bajtarji, ki pa nimajo travnikov, tako da rede živino le z njivskih površin. Te težke razmere so živinorejce že pred vojno prisilile, da so začeli iskati izhod v ustanavljanju živinorejskih društev. Ta pa se zaradi zainteresiranosti takratnih oblasti, niso mogla razširiti. Po zadnji vojni so prevzele vlogo živinorejskih društev splošne kmetijske zadruge. Živinorejski odseki so skrbeli za selekcijo, vodili molzno kontrolo, organizirali plemenske sejme itd. Tako so samo v okraju Murska Sobota sprejeli v rodovnik do 3000 glav priznane rodovniške živine. Cilj je bil, čim hitreje izpodriniti mešane pasme s priznano simendolsko pasmo govedi, ki ima v Obmurju odlične pogoje. Z zanemarjanjem živinorejskih odsekov — mlečni kontrolorji so se prelevili v odkupovalce — je naslednja leta selekcija povsem zastala. Ker so po okrajih izgubili vsako kontrolo nad že priznano rodovniško živino, je šel odkup tu in tam v živo tudi pri priznani živini, kar je občutna škoda. Občuten padec živine pa je povzročila lanska suša, ko so morali kmetje v kritičnih zimskih mesecih odprodati del živine. Vendar bi bilo napačno trditi — to mnenje zastopajo poedini živinorejci — da je v Prekmurju danes malo živine. Če računamo, da še vedno odpade na 1 ha površine 1 govedo, je to stanje ob sedanji krmni možnosti povsem zadovoljivo. Nesorazmerje pa je opaziti med velikostnimi skupinami — večji kmetje namreč rede po vojni mnogo manj živine — več pa posestniki nižjih skupin. Podobno nesorazmerje je opaziti tudi v poedinih zadrugah. Tako ima zadruga v Hodošu nad 120 ha travnikov in pašnikov, živine pa redi le 42, za 5 manj kot pa ob ustanovitvi. Pravo nasprotje pa se opaža pri zadružnikih v Kramarovcih, kjer so v nekaj letih trikratno povečali stanje goved. Pohvalno so dvignili živinorejo še v ekonomijah Črnci in Borejci.

Bolj pereče pa je stanje v nizki živinorejski proizvodnji. Letošnji odkup mleka je izredno nizek ter narekuje odlično izboljšanje kakovosti živine. Povprečna molznost goved v Prekmurju je od 800 do 1500 l letno na govedo, s selekcijo pa je mogoče letno proizvodnjo še enkratno dvigniti. Zadnji dve leti se okraji vidno trudijo odpraviti pomanjkljivosti zadnjih let ter dvigniti selekcijo. V tem pogledu so dosegli lepe uspehe v murskosoboškem okraju, kjer so samo letos izvedli selekcijo v 63 KLO, skupno 1300 priznanih goved. Kmetje kažejo izredno zanimanje za ponovno uvajanje rodovniških knjig in molzne kontrole. V okraju računajo, da se bo mogoče z dokončno selekcijo že letos približati stanju iz leta 1948/49. To so pomembni uspehi.

Splošne kmetijske zadruge se namreč doslej še niso razgibale, kljub temu da so ob zadnjih občnih zborih povsod postavili živinorejske odseke. Le-ti se vse preveč zanašajo le na okrajne forume, pozabljajo pa na lastno iniciativo. Sorazmerno največ uspehov so dosegli v vaseh Strukovci, Predanovci, Polani in Vučji gomilci, kjer so se živinorejci množično odzvali k sprejemanju goved v rodovnik. Več težav pa povzročajo predeli okrog Moravec in Tešanovec, kjer je treba od hiše do hiše prepričevati ljudi o važnosti selekcije. Zanimivo je primerjati organizacijske oblike dela, ki jih uvajajo posamezni okraji. Tako n. pr. v okraju Ljutomer prevzemajo sprejemanje v rodovnik, molzno kontrolo itd. kmečke delovne zadruge, nasprotno pa v sosednjih okrajih sloni delo le na splošnih kmetijskih zadrugah. Da bo mogoče doseči čim večje uspehe, bodo v najkrajšem času ustanovljena živinorejska združenja, katera bodo vodili neposredno živinorejci sami. Združenja bodo skrbela za plemenski naraščaj, selekcijo, molzno kontrolo, organizirala plemenske sejme itd.

Ob priznavanju (lincenciranju) plemenjakov v Prekmurju je bilo letos opaziti lep napredek od prejšnjega leta. Živinorejci so prignali več in boljši material. Tako so samo v okraju Murska Sobota priznali kot prvorazreden in srednjerazreden material nad 500 bikov in mrjascev. Plemenjaki so dodeljeni najboljšim živinorejcem, kjer so organizirane skočne postaje. S priznanimi plemenjaki bo mogoče v nekaj letih dobiti le čisto krvno simendolsko pasmo. Grajati pa je treba poedine bikorejce, ki računajo le na zaslužek, ter dodeljenega bika po nekaj letih odprodajo v zakol, ne da bi se živinorejci prepričali o lastnostih plemenjaka. V tem pogledu bo treba posnemati napredne živinorejske države (Danska, Švica, Amerika), kjer dokončno priznajo plemenjaka šele po njegovih potomcih — šele tukaj se namreč pokažejo vse lastnosti plemenjaka. V tem pogledu dosegajo lepe uspehe na državnih posestvih v Rakičani in Beltincih, kjer so zadnja leta vzgojili vrsto izbranih plemenskih živali. Ker so bila posestva po vojni oropana, je bilo treba prva leta po vojni začeti povsem znova. V ta namen so odkupili nekaj dobrih plemenjakov v Angliji in Švici — od teh se je posrečilo vzgojiti nekaj čisto krvnih potomcev. (glej sliko uvoženega bika Aigerja). Na posestvih imajo danes že nad 150 rodovniško priznanih goved, ki daje z vsakim letom vidnejše dohodke. Trenutno je povprečna mlečnost 10 l dnevno na 1 govedo, postopoma pa mislijo mlečnost še zboljšati. Strokovnjaki v Nemščaku (last drž. posestva Beltinci) pa se zadnja leta bavijo tudi s križanjem poedinih pasem svinj. Tako so pred letom z uspehom križali pasme Jorkšir in Fajfar — rezultat so križanci, ki imajo to prednost, da so odpornejši proti boleznim ter dajejo s skromnejšo krmo boljše rezultate. Posestvo si je zgradilo večjo živinorejsko farmo, kjer bo mogoče gojiti več tisoč svinj, rac in drugih živali.

Končno pa se je še treba ozreti na krmsko bazo. Zadnja leta se vse pogosteje sliši, da živinorejcem primanjkuje močnatih in drugih krmil. Pomanjkanje krme se je najbolj pokazalo ob lanski suši, ko je senožeti takorekoč požgalo sonce. V takih primerih igrajo važno vlogo silosi, kateri dajejo tudi v poletju zeleno silažo. Poizkus poletnega siliranja so z uspehom izvedli na drž. posestvu v Beltincih. V mesecu maju so ponovno napolnili silose s pomladansko zeleno krmo. Silaža je potem čez vse sušne mesece uspešno nadomeščala zelena krmila. Vendar je silosov v Prekmurju premalo. Tako imajo v okraju Murska Sobota skupno le 156 silosov s 1348 m³ kapacitete — za sedanje stanje živinoreje pa bi komaj zadostovalo 60.000 m³ silosov. Seveda, drobnim kmetovalcem je težko graditi večje betonske silose, vse možnosti pa imajo zadruge in ekonomije. Če bi v zadrugah Hodoš, Krplivnik, Bakovci in drugih zgradili primerne silose, bi lahko enkratno dvignili stanje živinoreje. V tem pogledu so se dobro izkazali zadružniki v Kramarovcih in Domajincih, kjer so v zadnjih letih zgradili več velikih silosov, letos pa grade silose v Kramarovcih, Črncih in še nekaterih drugih primerih. Kmetje v višje ležečih krajih bi si lahko z uspehom pomagali z zasilnimi jamami, ki prav dobro nadomeščajo betonske silose.

-e.

Naše naročnike

opozarjamo, da bomo 2. novembra ustavili pošiljanje našega dnevnika vsem, ki dolgujejo naročnino. Ponovno bomo pošiljali le proti plačilu zaostanka in naročnine za naprej.

UPRAVA »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«

Dnevne vesti

KOLEDAR

Četrtek, 25. oktobra: Zlatica, Krizant
Petek, 26. oktobra: Lucijan, Justina.

SPOMINSKI DNEVI

25. X. 1825. — Rojen skladatelj Johann Strauss sin.
25. X. 1943. — Nemci ponovno vdro v Mokronog, XII. SNOB jih prežene.
25. X. 1943. — Padlim partizanom Tonetu Tomšiču, Ljubi Šercerju, Slavku Slandru, Ivanu Kavčiču, Milovanu Saranoviču in Draganu Jefiču so bili podeljeni naslovi narodnih herojev.

OBVESTILO

Poverjeništvo za stanovanjske zadeve MLO Ljubljana obvešča, da se konferenca predsednikov terenskih stanov. svetov, sklicana za petek 26. okt. t. l. ob 17 v sejni dvorani na Magistratu preloži na kasneje.

Biološka sekcija Prirodoslovnega društva sklicuje sestanek svojih članov v četrtek 25. t. m. ob 17. v Balkonski dvorani Univerze (Kongresni trg). 2893-n

Planinsko društvo Ljubljana - matica preklicuje svojo objavo v časopisju glede zatvoritve Doma v Kamniški Bistrici dne 27. in 28. t. m. ter obvešča planince, da bo Dom v teh dneh odprt in oskrbovan kakor običajno. 2902-n

Gospodinjske pomočnice. — V četrtek 25. oktobra 1951 ob 19.30 bo množični sestanek v Križevniški ulici št. 2. Istočasno bo kinopredstava, katero bo predvajala sindikalna podružnica za razdeljevanje filmov, v čast obstoja 10 let JA. 2900-n

Louis Adamič:
V N U K I
so pravkar izšli
Cankarjeva založba
Ljubljana
poštni predal št. 41

Gledališče

DRAMA LJUBLJANA

Petek, 26. oktobra, ob 20: Beaumarchais: Seviljski brivec. Zaključna predstava za sindikat TVS in MVS.
Sobota, 27. oktobra, ob 20: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Red dramski S.
Nedelja, 28. oktobra, ob 20: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Izven.
Ansambel Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta gostuje v Ljubljani dne 31. t. m. z upizoritvijo Kreležine drame »Gospoda Glembajevi« v režiji dr. Branka Gavelle. — Predstava bo v opernem gledališču. — Prodaja vstopnic od petka 26. t. m. dalje.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA, MESTNI DOM

Petek, 26. oktobra ob 15.30: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Zaključena dijaška predstava za gimnazijo v domžalah.
Sobota, 27. oktobra ob 20: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Romantična ljudska igra.
Nedelja, 28. oktobra ob 16: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Romantična ljudska igra. — Popoldanska predstava.
Ker pri zadnji predstavi ni bilo mogoče zadovoljiti vseh obiskovalcev z vstopnicami, prosimo, da si preskrbite vstopnice že v predprodaj pri blagajni v Mestnem domu od petka dalje od 10 do 12 in od 15 do 17 ter eno uro pred pričetkom predstave.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 27. okt. ob 19.30: M. Labich: Florentinski slamnik.
Nedelja, 28. okt. ob 19.30: M. Labich: Florentinski slamnik.
Komedija v petih dejanjih. — Režija in scena: Bojan Cebulj. 2898-n

OKRAJNO GLEDALIŠČE PTUJ

Sobota, 27. okt. ob 20: Ivan Cankar »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Premiera. Režja Franjo Blaž. — Otvoritev sezone 1951/52.
Nedelja, 28. okt. ob 20: Ivan Cankar: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Prva repriza. 2899-n

KINODVORANA TRŽIČ

Nedelja, 28. okt. ob 16. in 20: komedija »Dva ducata rdečih vrtnic«. — Prodaja vstopnic v Državni založbi in uro pred predstavo. 2897-n

Nova dramska premiera v mariborskem gledališču. V soboto, 27. oktobra ob 20. bo v mariborskem gledališču druga letošnja premiera in sicer B. Stopar-S. Simatoviča veseloigra v treh dejanjih iz sodobnega življenja »Človek brez prtljage«, katero je poslovenil Danilo Gorinšek, ki je obenem režiser veseloigre. Dejanje se dogaja dandanes v Zagrebu. V veseloigri nastopajo: Jože Mlakar, Slava Gorinškova, Milena Godinova, Franjo Kumer, Mira Bedenkova,, Edo Verdonik, Arnold Tovornik, Slavo Plevel, Boris Brunčko in Jože Samec.

PREDAVANJA

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V četrtek 25. oktobra predava ob 20 v Domu sindikatov, Miklošičeva cesta, tovariš prof. Ivan Lovše »O potih in ciljih nove taborniške organizacije«. O življenju v prirodi, izletih, taborjenjih, o smernicah organizacije in vzgoji. Predavanje spremljata dva filma: domači film posnet leta 1935 Taborjenje mariborskih Gozdovnikov in ameriški barvni film Starejši skavti. Prodaja vstopnic od 19 dalje v veži pred predavalnico.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

Večer poučnih filmov bo v petek 26. oktobra ob 20 v predavalnici fizikalnega instituta (poslopje univerze, vhod iz Gosposke ulice). Program 75 minut. Vstopnice se dobe od 19 dalje v veži pred predavalnico. 2892-n

Upravni odbor GOZAR, zadruga rejcev pasemske perutnine, koz, kuncev, ovac in drugih drobnih živali, vabi vse članice, kakor tudi prijatelje zadruge na članski sestanek združen s strokovnim predavanjem tov. ing. Mirka Peternela. Pri predavanju bomo predvajali tudi nekaj poučnih filmov. Sestanek zadruge GOZAR bo v nedeljo 28. okt. ob 8. zjutraj v fizikalni predavalnici ljubljanske Univerze. Vhod iz Gosposke ulice. 2901-n

Kino

LJUBLJANA — UNION: ameriški film: »Vrnitev«. Kratki film: Filmske novosti 42. Predstave ob 16, 18.30 in 21. — MOSKVA: angleški film: »Zadeva Winslou«. Kratki film: Filmske novosti 41. Predstave ob 16, 18.30 in 21. — SLOGA: francoski film: »Praznik«. Kratki film: Bosanski mesečnik 34. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 15 dalje. — TRIGLAV: ameriški film: »Nevesta naprodaj«. Obzornik 53. Predstavi ob 18 in 20. — ŠIŠKA: italijanski film: »Rigoletto«. Filmske novosti 39. Predstavi ob 18 in 20. — LITOSTROJ: italijanski film: »Scuscia«. Tednik. Predstava ob 20. — VEVČE: angleški film: »Blanche Fury«. Kratki film: Veliki miting.
CELJE—METROPOL: angleški film »Trgovina s starinami«. Kratki film »Trubar med nami«.
CELJE—DOM: ameriški film »Key Largo«. Kratki film »Alarm«.
KRANJ—STORŽIC: ameriški film »Zapleševa«. Kratki film »Slike iz Loškega pogorja«.
KRANJ—SVOBODA: ameriški film »Major in feklja«. Kratki film »Kulturno življenje LR Makedonije«.
DOMŽALE: angleški film »Sarabanda«. Kratki film »Pod svobodnim nebom«.
RADOVLJICA: angleški film »Božične pustolovščine«. Kratki film »Rdeča kapica«.
BLED: ameriški film »Gentleman Jim«. Srbske novosti 35.
JESENICE: francoski film »Človek človeku«. Filmske nov. 32.
VRHNIKA: ameriški film »Kako zelena je bila moja dolina« .Film. nov. 32.
TRBOVLJE: ameriški film: »Tisoč in ena noč«. Filmske novosti 31.
HRASTNIK: angleški film »Ljubavna zgodba«. Filmske nov. 28.
MURSKA SOBOTA: ameriški film: »Bil sem vojna nevesta«. Obzornik 52.
ROGAŠKA SLATINA: ameriški film »Buomerang«. Kratki film »Na meji«.
PTUJ: ameriški film »Sestri iz Bostona«. Kratki film »Znanost in tehnika«.
NOVO MESTO: ameriški film: »Šeherezada«. Mesečnik JA 21.
IDRIJA: angleški film »Ne zapusti me«. Srbski mes 32.
ILIRSKA BISTRICA: italijanski film »Seviljski brivec«. Mesečnik JA 25.
KOČEVJE: avstrijski film »Eroica«. Kratki film »Pozdrav Titu«.
SLOVENSKA BISTRICA: danski film »Sirota Stina«. Filmske novosti 37.
SOŠTANJ: ameriški film »Moja draga Clementina«. Kratki film »Lahkoatletski dvoboj Vel. Britanija—Jugoslavija«.
GUSTANJ: ameriški film »Močvirje«. Kratki film: Pionir.
MEDVODE: italijanski film: »Sanje s ceste«. Mesečnik JA 16.
TRŽIČ: francoski film »Clochemerle« Kratki film »Veliki miting«.
SEŽANA: ameriški film »Gentleman Jim«. Filmske nov. 36.
BREZICE: ameriški film »Zimska zgodba«. Filmske nov. 21.
KRŠKO: angleški film »Daj nam danes«. Filmske nov. 34.

Cenjene stranke (privatne) obveščamo, da od 1. novembra do 30. novembra 1951. leta zaradi tehničnih ovir **ne sprejemamo v barvanje.**

Od 1. decembra dalje bomo sprejemali vsak ponedeljek in torek od 6. do 12. ure.

Izdajali pa vsako sredo, četrtek, petek in soboto od 6. do 12. ure.

Invalidsko podjetje »ZVEZDA« Kranj.

Obvestila

Uprava cest MLO Ljubljana ponovno opozarja vse koristnike mostu preko Ljubljanice v Zalogu — od Ljubljane do Litije — da bo most zaprt do 25. okt. do 27. okt. in sicer od 7 do 19. za ves promet. Koristniki tega mostu iz področja Gostince, Laz itd. opozarjamo, naj uporabljajo te dneve brod preko Save v Lazah in dalje St. Jakobsko cesto.

IZID LOTERIJSKE TOMBOLE ZB NOV NA VRHNIKI

Tombola je imela 330 dobitkov in 12 glavnih dobitkov.
Dobitke so zadele srečke z naslednjimi serijami: 1 3 4 6 7 11 12 15 16 18 19 20, ki so imele naslednje številke: 4 10 12 15 16 22 24 25 33 48 49 53 56 58 64 67 68 73 79 81 83 90.
Glavne dobitke so zadele srečke z naslednjimi serijami in številkami: serija 17 štev. 66, serija 2 štev. 57, serija 2 štev. 85, serija 13 štev. 71.
Celi dobitki so že dvignjeni, dvigniti je še nekaj četrtinskih in polovičnih dobitkov. Glavni dobitki so že dvignjeni.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Krajevna menza Grosuplje je z odločbo IO KLO številka 1023 z dne 17. okt. 1951. prešla v likvidacijo. Likvidatorja pozivata vse upnike in dolžnike, da do 15. oktobra 1951 prijavijo svoje terjatve, oz. poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bodo vse terjatve zapadle, dolžnike pa bomo predali sodišču. 3705-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Krajevno prevozniško podjetje Grosuplje je z odločbo IO KLO Grosuplje, št. 1022/51 z dne 17. oktobra 1951 prešlo v likvidacijo. Likvidatorja pozivata vse upnike in dolžnike, da do 15. novembra 1951 prijavijo svoje terjatve, oz. poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bodo vse terjatve zapadle, dolžnike pa bomo predali sodišču. 3706-a

Ako ste potrebni zdravja, obiščite Čateške Toplice pri Brežicah, kjer se z uspehom zdravijo bolezni: reumatizem sklepov in mišičja, protin, ischias, zastarele poškodbe kosti, ženske bolezni, vsi kronični katarji žlez in dihal. Toplice obratujejo tudi pozimi. Privatniki in člani sindikatov uživajo 15% popusta.
Zahtevajte prospekte, katere Vam na željo pošlje
Uprava zdraviliško gostinskega podjetja Čateške Toplice.

Umrli

Umrla nam je naša ljubljena mama APOLONIJA TOMŠIČ. Pogreb bo v četrtek 25. oktobra ob 14.30 z Žal — kapelice sv. Frančiška. Pokojna leži do pol enajstih na domu, Viška 53. — Žalujoči otroci: Vinko, Vencelj, Štefka, Angela in ostali sorodniki. 3711-a

Po dolgi in mučni bolezni nas je zapustil naš ljubljeni mož, brat, stric in svak IVAN MULEJ, posestnik. Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 26. oktobra 1951 ob 14.30 z Žal — mrliške vežice sv. Krištofa. Žalujoča žena Ivanka, sestra Barba in ostalo sorodstvo. Ljubljana, Bled, Cleweland, 24. oktobra 1951.

Nenadoma nas je zapustil naš oskrbovanec MARTIN HLEBEC, učenec 3. razreda. Pogreb bo v četrtek 25. oktobra ob 16.30 z Žal — mrliške vežice sv. Janeza. Žalujoča rodbina Petek in ostalo sorodstvo. — Ljubljana, 24. oktobra 1951.

Zapustil nas je ljubljeni mož, očka in brat, svak, stric in tast GREGOR MASLE, poštni inšpektor v pokoju. Pogreb bo 25. oktobra ob 16 z Žal — kapelice sv. Jožefa. Žalujoči: žena Josipina, hčerke: Vlasta, Sonja, Jožica; sestri: Marija in Ivanka; brat Ivan z družino in ostalo sorodstvo. — Rodbine: Masle, Plešé, Selak, Kastelic, Dolinšek, Ahlin, Bradač, Sivka. 3710-a

Zahvale

Zahvaljujemo se vsem, ki so spremili našo zlato mamico FANIKO KRAMAR na zadnji toliko zasluženi počitek in tudi vsem, ki so ji darovali vence in cvetje, katerega je tako ljubila ter vsem, ki so nam pomagali v težkih dneh. Posebno se zahvaljujemo dr. Matku, zdravniku v Radečah, ki je storil vse, da lajša trpljenje naši ljubljeni mamici. — Žalujoči ostali. Podkraj—Radeče, 24. oktobra 1951.

Ob nenadni izgubi moje predrage žene FRANJE MLAKAR, roj. Lovšin, se v imenu vsega sorodstva srčno zahvaljujem vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter mi ustno ali pismeno izrazili sožalje. Posebna zahvala uslužbencem »Smarjeških toplic« za prvo pomoč in bivšim sostanovalcem na Janežičevi cesti za venec in spremno pismo. — Mlakar Fran.

Najlepše se zahvaljujemo vsem, ki so spremili mojega dobrega moža in očeta **ANTONA MUSICA** na njegovi zadnji poti v prerani grob. Posebno zahvalo smo dolžni zdravniškemu osebju interne klinike za lajšanje in pomoč v bolezni, sindikalni podružnici poštnih uslužbencev pošte Kočevje in upravi za udeležbo pri pogrebu in darovani venec ter poslovilne besede tov. predsednika podružnice. Žalujoča žena in otroci. 3652-a

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so spremili našega **VOJKOTA** na njegovi zadnji poti, za darovane vence in šopke, vsem za izraženo sožalje in tolažbo. — Iskrena hvala sindikatu obrt. delavcev in nameščencev v Litiji ter litijskim fantom, ki so ga nosili do groba. Žalujoča družina Kralj. 3690-a

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so spremili mojega dobrega moža **JERNEJA DIMICA** na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in sočustvovali z mano, se iskreno zahvaljujem. Posebna zahvala terenu Galjevica za darovani prispevek. Žalujoča žena Ivana in ostalo sorodstvo. 3691-a

Najiskrenejša hvala vsem, prav vsem, ki so na kakršen koli način pomagali in lajšali trpljenje v bolezni in smrti mojemu možu, bratu, stricu, svaku, zetu **NIKOTU ZUPANU.** Iskrena hvala vsem, ki ste ga tako obilno spremili na njegovi zadnji poti, vsem darovalcem cvetja in vencev, vsem, ki ste kakor koli izrazili sožalje ob prerani smrti mojega ljubljenega moža. Žalujoča žena Rozalka ie sorodniki. Ljubljana, 23. oktobra 1951.

Kaj delajo naša turistična društva?

V Sloveniji je 13 samostojnih turističnih društev in 3 iniciativni odbori, iz katerih bodo v kratkem nastala nova turistična društva. Vso to mrežo turizma povezuje turistična zveza Slovenije, ki ima svoj sedež v Ljubljani.

Lepote in bogastva naše zemlje so postala last ljudstva in morajo ljudstvu tudi služiti. Zato je tudi naloga in namen Turistične zveze in njenih društev, da razvijejo in pospešujejo množični turizem, da podpirajo in skrbijo za čim večjo udeležbo pri gradnji in ureditvi turističnih naprav. Poleg tega turistična društva podpirajo prizadevanje ljudske oblasti pri razvoju turizma, vodijo evidenco nad turističnimi napravami i. p. Po posameznih turističnih krajih skrbijo društva za olepšavanje, urejujejo in vzdržujejo parke ter sprehajališča ter čuvajo naravne, zgodovinske in kulturne znamenitosti. Delokrog turističnih društev je velik. Tako sodelujejo društva tudi pri sestavi urbanističnih, regulacijskih načrtov, pri organizaciji propagandistične in informacijske službe našega turizma, skrbijo za to, da postane naš turizem vseljudska dobrina. Z raznimi kulturnimi in športnimi prireditvami, s predstavami, tečaji in izleti vzbujajo društva pri ljudeh pravilno razumevanje za naš turizem. Poleg tega pa dajejo tudi samostojne pobude za razne tečaje, v katerih vzgajajo svoje člane in uslužbence turističnih naprav in obratov. Društva pa tudi skrbijo za gradnjo turističnih domov in izletniških gostišč ter jih tudi urejajo in opravljajo v tesnem sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije.

Če pogledamo v pravila Turistične zveze, vidimo, da zavzemajo danes posamezna društva znaten delež pri razvijanju in poglabljanju naše ljudske demokracije. Člani aktivno sodelujejo v svetih državljanov, pomagajo poverjeniku ali referentu ljudskega odbora, ali pa delujejo na okraju kot stalni svet strokovnjakov.

V prvi polovici novembra bo predvidoma redno zasedanje skupščine Turistične zveze Slovenije. Zelo koristno bi bilo, če bi se te skupščine udeležili tudi zastopniki množičnih organizacij, društva za raziskovanje jam in državnih ustanov, ki imajo neposreden stik s turizmom.

I. P.

PRI ZALOŽBI
MLADINSKA KNJIGA
so pravkar izšla sledeča dela:

Charles Dickens: NICHOLAS NICKLEBY,
roman v 2 knjigah — Prevedla Mira Mihelič
Številne Phizove ilustracije na posebnih prilogah
Cena za oba dela na 860 straneh 540 din

Rudyard Kipling: KNJIGA O DŽUNGLI
Prevedla J. Baukart in P. Holeček
Ilustracije po izvirniku — Več barvnih prilog
Str. 312, polpl. 290 din

Egmond Colerus: OD POŠTEVANKE DO INTEGRALA
Prevedla L. Gabrovšek in A. Žabkar
Str. 352, polpl. 200 din

H. G. Wells: UGLOMI IN EUDENA
Prevedla Dagmar Kunej, ilustriral Ivo Šubic
Str. 128, polpl. 130 din

Mali oglasi

ZA PISMENO DAJANJE NASLOVOV JE TREBA PRILOŽITI 10 DIN IN NAVESTI ŠTEVILKO OGLASA. OGLASNI ODDELEK SLOVENSKEGA POROČEVALCA, LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 5 TELEFON 38-96. — POŠTNI PREDAL 29.

Zaslužek

VISOKOŠOLEC POUČUJE matematiko za nižje, fiziko in kemijo za vse razrede gimnazij. Naslov v ogl. odd. 11119-2
STROJEPISJA se hitro naučite po desetprstni metodi. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Hitrost«. 11120-2

Službe dobe

POSTREŽNICO ali gospodinjsko pomočnico sprejme takoj tričlanska družina. Naslov v oglasnem oddelku. 11117-1
GOSPODARSKA PODJETJA KLO Velenje sprejmejo takoj 2 dobra čevljarska pomočnika, 2 lončarska in pečarska pomočnika in dobro kuharico. Sprejem v službo takoj. Plača po uredbi. Ostalo po dogovoru. 11139-1
PODJETJE AVTOOBNOVA v Celju — Sp. Hudinja 84 sprejme nujno v službo strugarje, kleparje, karoseriste, tapetnike in avtoličarje. Ponudbe je dostaviti na gornji naslov. 11133-1
DOBER MIZARSKI pomočnik za boljša dela se sprejme takoj. Zavodnik Franc, mizar, Gunclje 42, Št. Vid nad Ljubljano. 10938-1
TAKOJ SPREJMEMO v službo gradbenega tehnika s prakso samostojnega vodenja gradenj. Prednost imajo samski reflektanti. Plača po uredbi. Ponudbe poslati na Lesno industrijsko podjetje Cerknica pri Rakeku. 10967-1
VEČ SLIKARSKIH in pleskarskih pomočnikov sprejmem takoj. Pliberšek Ferdo, Ljubljana, Poljanska cesta 17. 11086-1
GOSPODINJSKO POMOČNICO iščem. — Naslov v oglasnem oddelku. 11122.1
PEKOVSKEGA POMOČNIKA spreme za zadružno pekarno Kmetijska zadruga Dobrova pri Ljubljani. 11105-1
DVA TAPETNIŠKA POMOČNIKA sprejmemo takoj. Naslov v oglasnem oddelku. 11151-1
STAREJŠO ŽENSKO sprejmem za gospodinjo k tričlanski družini za takoj. — Vprašati gostilna »Split«, Kavškova 18. Ljubljana — od 9 do 12 in od 18 naprej. 11146-1
OKRAJNA TEKSTILNA industrija Tacen potrebuje kvalificiranega strojnega ključavničarja in večje število izučenih šivilj. Javiti se osebno pri podjetju. 11099-1
SAMOSTOJNEGA KOVAČA ali ključavničarja, vojaščine prostega, ki bi imel veselje do umetno kovanih del, sprejme za stalno Cirman Stane, državni obrtni obrat za umetno kovana dela v Ljubljani, Aljaževa 8. 11089-1

VEČ AGILNIH PRODAJALCEV ČASOPISA SPREJME V SLUŽBO PODRUŽNICA »SLOV. POROČEVALCA« V MARIBORU - KOROŠKA 1

Prodam

ŠIVALNI STROJ »Singer« v prav dobrem stanju na prodaj. Na ogled pri mehaniku Zajcu Lojzetu, Zgornji Kašelj 105, pri Polju. 11145-4
MOŠKI SVILEN DEŽNIK, popolnoma nov prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11142-4
ZAMENJAM ali prodam 100 kg težkega prašiča za kamgarn (moško obleko). Naslov v podružnici Slovenskega poročevalca Kranj. 11136-4
STREPTOMICIN — 30 gr prodam. Naslov v upravi lista SP Maribor. 11127-4
MOŠKO KOLO prodam. Križevniška ulica 7-I. Muhič. 11125-4
KRASNO OTROŠKO KOŠARO z vložkom prodam. Naslov v ogl. oddelku. 11152-4
ŠIVALNI STROJ prodam. — Kozarje številka 6. 11155-4
FRIZERJI POZOR! Lasne barve original Imedia od štev. 1 do štev. 5 prodam. Franc Wildman, Ljubljana, Napoleonov trg 5. 11121-4
GLOBOK OTROŠKI VOZIČEK prodam. Ljubljana, Florijanska ul. 38-I. 11116-4
PRODAM krasno »Heros« peč, lepo kredenco, plinski rešo »Equator« in kompletno Siemens plinsko peč za sobo. Naslov v oglasnem oddelku. 11115-4
ZLATO ZA ZOBE 9 gr prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11113-4
DETEKTORSKI APARAT s slušalkami prodam. Cebron Oti, Herbersteinova 9, Ljubljana. 11149-4
PRODAM gramofon in dve novi karnisi. Kupim note Kähler op. 224. I., Läcshärn op. 181 I., II. Naslov v oglasnem oddelku. 11112-4
DRVA, 8 metrov prodam po 1200 din. Naslov v oglasnem oddelku. 11111-4
ŽENSKO KOLO, prima, prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11108-4
HYDERGIN INJEKCIJE (35 ampul) in kapljice prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11107-4
ELEGANTEN NOV PLAŠČ »raglan«, — predvojno blago, za srednjo postavo prodam. — Gajeva ulica 9 v krojaški delavnici 11104-4
DVE POSTELJI iz trdega lesa prodam. Kolenko, Linhartova 25. 11101-4
OMARO ZA LED in plišasti fotelj prodam. Mirje 9, pritličje. 11100-4
NOVO STOJALO s kolesjem za pogrezljivi šivalni stroj prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11097-4
OTROŠKI VOZIČEK, globok, prešit, z vložkom prodam. Oblak, Gosposvetska cesta 10-I. 11158-4
PRODAM 4-cevni baterijski radio, znamke »Vega«, ali zamenjam za električnega. Leopold Koleno, Studenice pri Poljčanah. 10997-4
STAR KLAVIR, primeren za učenje, poceni prodam ali zamenjam za žensko oziroma moško kolo. Naslov v oglasnem oddelku. 11095-4
KAVČ, popolnoma nov iz šerafije prodam. Naslov v oglasnem odd. 11094-4
RABLJENO POSTELJO, mrežo in žimnico, zelo poceni prodam. Rostohar, Wolfova 12, Ljubljana. 11093-4

Izgubljeno

ŽENSKO KOLO, črne barve, znamke »Dürkop«, mi je bilo vzeto v Tomšičevi ulici v Kranju. Naprošam osebo, ki ji je kaj znano, naj javi svoj naslov v podružnici »SP« Kranj. 11137-10
OSEBA, ki je v Vevčah od kovačnice pa do kina našla na cesti zapestno uro se naproša, da isto za nagrado vrne Srebrnič Emilu v Vevčah št. 6 ali pa jo izroči Narodni milici v Ljubljana-Polje. 11110-10

Kupim

JUNGHANS ŽEPNO URO kupim. Bernik, Tekstil, Pred škofijo 3.
EMAJLIRAN ŠTEDILNIK kupim. Naslov v oglasnem oddelku. 11144-5
KUPIMO: 1 decimalno tehtnico s premičnimi utežmi do 500 kg nosilnosti. 1 decimalno tehtnico s premičnimi utežmi do 200 kg nosilnosti. Mestno trgovsko podjetje Jesenice. 11129-5
STROJ za tkanje štofov dvojne širine kupim. Naslov: Lukač Margita, »salon Marajivič«, Rogaška Slatina. 10963-5
OSMERJEVALEC, suhi 12-voltni, za potrebe telefonske centrale kupimo. Mestno trgovsko podjetje Jesenice. 11128-5
»PAS« TABLETE kupim. Ponudbe pod »PAS« na ogl. odd. 11092-5

Zamenjam

ZAMENJAM pisalni stroj znamke REX za navadno tri ali štiri tonsko harmoniko. Naslov v podružnici »Slov. poročevalca« Kranj. 11135-6
ZAMENJAM skoraj nov pisalni stroj za radijski aparat. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Zamenjava«. 11090-6

Posest

ZAMENJAM ali prodam lepo, majhno posestvo v Mariboru za enodružinsko hišo v Ljubljani ali Kranju. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Zamenjava posestva«. 11096-7
MAJHNO POSESTVO z 1,5 ha obdelovalne zemlje, deset minut od železniške postaje prodam. V poštev pridejo samo resni interesenti s takojšnjim plačilom. Na pošto ne odgovarjam. — Povh Anton, Draža vas 58, pošta Loče pri Poljčanah. 11124-7
DEL HIŠE (trisobno stanovanje) kupim ali zamenjam za lepo ograjeno parcelo v Ljubljani. Ponudbe na SP pod »Nujno in ugodno«. 11106-7

V najem

IŠČEMO 50 kvadratnih metrov suhega skladišča v Ljubljani. — Ponudbe na »Oprema - eksport«, Ljubljana, Gajeva ulica 3. 11073-8
ŠIVILJA IŠČE V NAJEM šivalni stroj. Plača dobro. Rožič, Cigaletova ulica 1-II., št. 9. 11157-8
KLAVIR vzamemo v najem za zimske mesece. Najemnina po dogovoru. Uprava za gostinstvo in turizem Rajona II. — Celovška cesta 34, Ljubljana. 11103-8

Stanovanje

ZAMENJAM dvosobno stanovanje v Mostah za enosobno. Ponudbe na oglasni odd. pod »Suho stanovanje«. 11109-9
ZAMENJAM dvosobno stanovanje v Novem mestu, z enakim v Mariboru. Naslov v podružnici »Slovenskega poročevalca« v Novem mestu. 11141-9
OPREMLJENO SOBO v Ljubljani zamenjam takoj za sobo v Zagrebu. Naslov v oglasnem oddelku. 11123-9
ZAMENJAM trisobno stanovanje na Reki za eno ali dvosobno v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. pod »Reka«. 11114-9
KUPIM STANOVANJE z vsem komfortom ali del hiše. Ponudbe na SP pod »Resno«. 11068-9
NUJNO IŠČEM opremljeno ali prazno sobo. Dam nagrado — moder moški plašč od 18 do 20 let starosti v dobrem stanju. — Naslov v ogl. odd. 11147-9
DRŽAVNA NAMEŠČENKA išče sobo v centru Ljubljane. — Za uslugo nudim brezplačno prvovrstni pianino. Naslov v oglasnem oddelku. 11102-9
ZAMENJAM sobo za Bežigradom za center. Ponudbe pod »Takoj« na oglasni oddelek. 11091-9

Razno

OBVEŠČAM, da moj mož Stanislav Bračič ni upravičen, odnosno pooblaščen, da prodaja kakršnekoli stvari. Svarim pred nakupom. Angela Bračič, Stražišče pri Kranju. 11138-11
NAPROŠAM VSAKOGAR, da takoj javi oblasti žensko, mlado, blond (Hrvatico), ki nabira naročila za povečavo slik na ime Prosinc za Burek. 11131-11
IZDAJAMO v domačo montažo naše polizdelke — električni material. Interesenti naj se takoj javijo na upravi podjetja, toda njihovo stanovanje mora biti iz okolice Črnuč ali Ljubljane. Obenem sprejemamo v službo še delovno silo — predvsem moško. »ELMA« — Črnuče. 11098-11

OKRAJNI MAGAZIN Ilirska Bistrica
obvešča vse cenjene dobavitelje in odjemalce, da se je po sklepu Okrajnega ILO s 1. oktobrom 1951 preimenoval v
Državno trgovsko podjetje ILIRIJA Ilirska Bistrica, telefon 36 in 67

»OKRAJNI MAGAZIN« Idrija,
obvešča vse svoje cenjene dobavitelje in odjemalce, da se je po sklepu Okrajnega ILO s 1. X. 1951 preimenoval v Trgovsko podjetje
»PRESKRBA«, IDRIJA
Bančna številka 652-69200-0 Telefon 26

Obiščite RAZSTAVO 10 LET LJUDSKE MILICE, ki je odprta v Slomškovi ulici 20 vsak dan od 8. do 19. ure.
Skupinske obiske najavite na tel. štev. 40-24 int. 29.

Naše naročnike

prosimo, da nam redno nakazujejo naročnino predvsem zato, da bodo lahko nepretrgoma prejemali naš dnevnik ter da se izognejo dragim stroškom za opominjanje.

Uprava „Slovenskega poročevalca"

TEKSTIL-OBUTEV
LJUBLJANA
FRANCIŠKANSKA UL. 4
TELEFON ŠTEVILKA 37-87, 52-74
Na zalogi velika izbira tekstilnega blaga, konfekcije, trikotaže, pletenin in obutve
Tkanine za obleke, kostumi, plašči, kamgarni in izbrana obutev
Velika zaloga zgornjega in spodnjega usnja
Postrežba v vsaki količini po želji in pod ugodnimi pogoji
Vabimo kmetijske zadruge, krajevne trgovine in okrajne grosiste
POŠTNI PREDAL 192

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. Direktor Lev Modic. - Odg. urednik Sergej Vošnjak. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knaflijeva ulica štev. 5, telefon 55-22 do 55-26. - Uprava za Ljubljano telef. 24-63. Inseratni oddelek telefon 38-96. - Poštni predal 29. Tekoči račun NB 601-90321-0. — Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. - Mesečna naročnina 120 dinarjev, Poštnina plačana v gotovini

Uredba o dodatkih za otroke

Zvezna vlada je na predlog predsednika Sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko in ministra za finance izdala naslednjo uredbo o dokladah za otroke:

1. člen. Pravico do doklade za otroke imajo s pogoji, predpisanimi v tej uredbi: 1. delavci in uslužbenci, zaposleni v državnih gospodarskih podjetjih, ustanovah in uradih; 2. delavci in uslužbenci, zaposleni v zadrugah, zadružnih in družbenih organizacijah ter njihovih gospodarskih podjetjih, kakor tudi posebej določene osebe na stalnih mestih in s stalno nagrado v družbenih organizacijah, katera mesta so določena s posebnimi predpisi; 3 aktivni podoficirji, oficirji in generali ter vojaški uslužbenci in pripadniki Ljudske milice; 4. člani predstavniških in tem odgovornih organov, ki prejemajo plačo za svoje delo; 5. uživalci osebne pokojnine, uživalci rodbinske pokojnine — otroci, kakor tudi uživalci invalidnine III. skupine po zakonu o socialnem zavarovanju; 6. invalidi od I. do VII. skupine, ki prejemajo invalidske prejemke kot vojni in mirnodobni vojaški invalidi, invalidi Ljudske milice, predvojaške vzgoje in protiletalske zaščite ali drugi invalidi, za katere se izdajajo predpisi o vojnih in mirnodobnih vojaških invalidih kakor tudi uživalci rodbinske invalidnine po teh predpisih — za otroke, ki so uživalci invalidnine.

2. člen. Doklade za otroke po predpisih te uredbe obsegajo: 1. stalno doklado za otroke in 2. enkratni dodatek za opremo novorojenega otroka.

3. člen. Finančna sredstva za otroške doklade osebam iz 1. člena, 1. točke in 3. do 6. točke zagotavlja država iz proračuna. Finančna sredstva za otroške doklade osebam iz 1. čl., 2. točke se krijejo iz prispevkov, ki jih plačajo zadruge, zadružne in družbene organizacije ter njihova podjetja po predpisih.

4. člen. Obrtne zadruge proizvajalne, predelovalne in uslužnostne) ter ribiške zadruge, katerim je ribištvo edina ali glavna naloga, lahko priznajo svojim članom pravico do stalne otroške doklade in dodatke za opremo novorojenega otroka s prostovoljnimi vplačili predpisanega prispevka za celotno članstvo.

Osebam iz prejšnjega odstavka pripadajo v primeru prostovoljnega plačevanja predpisanih prispevkov doklade za otroke v istih zneskih in v enakih pogojih kakor osebam v delovnem odnosu.

5. člen. Osebe, ki imajo pravico do doklade za otroke na dveh ali več mestih, lahko uživajo to pravico samo na enem mestu.

Stalna otroška doklada

6. člen. Stalna doklada za otroke znaša 1.300 din mesečno ali 50 din dnevno. Poleg tega dobivajo osebe, ki imajo pravico na to stalno doklado, 425 enot industrijskih bonov mesečno ali 16 enot bonov dnevno. Skupni znesek dnevno obračunanih dodatkov v enem koledarskem mesecu ne more presegati 1.300 din in 425 enot industrijskih bonov.

7. člen. Stalna doklada za otroke se izplačuje v mesečnem znesku delavcem, uslužbencem in drugim osebam iz 1. člena 2. do 4. točke te uredbe, ki prejemajo plačo oziroma nagrado, določeno s stalnim mesečnim zneskom, kakor tudi uživalcem pokojnin in invalidom, v dnevnem znesku pa se izplačuje delavcem, katerih plača ni določena s stalnim mesečnim zneskom. Če je stalna doklada za otroke določena v mesečnem znesku, se izplačuje od prvega dne prihodnjega meseca po pridobitvi pravice do doklade pa do konca meseca, v katerem je pravica do doklade prenehala. Stalna doklada za otroke se izplačuje skupaj s plačo oziroma pokojnino, invalidnino ali drugimi materialnimi dajatvami za ustrezno izplačilno obdobje. Zaposlenim uživalcem pokojnine oziroma invalidnine se izplačuje stalna otroška doklada k invalidnini oziroma pokojnini, ne pa h plači.

8. člen. Stalna otroška doklada pripade za vsakega otroka, ki ga koristnik zares vzdržuje, in sicer: za otroka, rojenega v zakonu ali izven zakona, posvojenega otroka, vnuka, pastorka in otroka brez staršev, ki je prevzet v vzdrževanje.

Stalna doklada pripada redno do končanih 14 let otrokove starosti, za otroke pa, ki študirajo ali so učenci v gospodarstvu, do konca predpisanega rednega šolanja oziroma učenja, in sicer najdlje do končanega 20. leta starosti za učence srednjih šol in učence v gospodarstvu, najdlje pa do 25. leta starosti za študente fakultet, visokih in višjih šol.

Za otroke, ki so stalno nesposobni za delo, se podaljša pravica do stalne doklade tudi po končanih 14 oziroma 25 letih starosti.

Pogoji, določeni v prejšnjih odstavkih, veljajo tudi za stalno doklado za otroke, ki uživajo družinsko pokojnino oziroma družinsko invalidnino (1. člen, 5. in 6. točka).

9. člen. Osebe iz 1. in 4. člena te uredbe, ki imajo več kakor 2 ha obdelovalne zemlje ali imajo od manjšega posestva zadostne dohodke za vzdrževanje otrok, ter osebe, ki poleg rednega dela v delovnem odnosu opravljajo tudi privatno profesionalno delo kot redni stalni poklic, nimajo pravice do stalne doklade za otroke.

Minister za finance Ljudske republike sme v soglasju z ministrom za finance FLRJ za posamezne okraje predpisati izjeme od določb prejšnjega odstavka.

10. člen. Delavci in uslužbenci ter druge osebe iz 1. člena 2. do 4. točke te uredbe si pridobe pravico do stalne otroške doklade, ko so v zaposlitvi s polnim rednim delovnim časom končali neprekinjeni delovni staž najmanj leto dni ali s prekinitvami skupaj 20 mesecev v zadnjih dveh letih; uživajo pa jo za čas, dokler so v delovnem odnosu, pa tudi ko je prenehal delovni odnos, dokler prejemajo materialno pomoč iz socialnega zavarovanja ali predpisano plačo za čas začasne prekinitve delovnega odnosa.

Delavec ali uslužbenec, ki neupravičeno izostane od dela več ko 15 dni, izgubi pravico do stalne doklade za otroke.

Ako je delovni odnos prekinjen zaradi vojaške obveznosti ali invalidnosti ali zaradi podaljšanja bolniškega stanja nad leto dni, se čas, prebit v delovnem odnosu neposredno pred to prekinitvijo, računa pri ponovnem vstopu v delovni odnos za neprekinjeni staž, kakor da prekinitve ne bi bilo.

Uživalci pokojnin in invalidnin si pridobe pravico do stalne otroške doklade od dneva, ko jim pripada pravica do pokojnine oziroma invalidnine, in jo uživajo ves čas, dokler traja njihova pravica do pokojnine oziroma invalidnine v določeni skupini (1. člen, 5. in 6. točka).

11. člen. Če imata oba zakonska druga pravico do stalne doklade za otroke v smislu 1. člena te uredbe, se zakonska druga lahko sporazumeta, da se ta doklada izplačuje enemu izmed njiju. Če taka zakonska druga do 1. novembra 1951 ne predložita pismene izjave o tem sporazumu pristojnemu organu iz 17. člena te uredbe, se bo stalna doklada še naprej izplačevala tistemu zakonskemu drugu, kateremu se je izplačevala do tega dneva.

Če imata oba zakonska druga pravico do stalne otroške doklade, pa ima eden izmed njiju ali imata oba otroke, ki niso skupni, si vsak roditelj lahko samostojno pridobi pravico do doklade za svoje otroke, ki niso skupni.

Če zakonska druga, ki imata pravico do stalne otroške doklade, živita ločeno, pripada vsakemu pravica do stalne doklade za tiste otroke, ki so pri njiju v vzdrževanju.

V primeru ločenega življenja staršev se izplačuje stalna doklada za otroke roditelju, pri katerem je otrok v vzdrževanju, ne glede na to, če ima ta roditelj pravico do dodatka v smislu 1. člena te uredbe in če je drugi roditelj, ki ima pravico do stalne doklade, zavezan na plačilo vzdrževanja tega otroka.

Dodatek za opremo novorojenega otroka

12. člen. Osebam iz 1. in 4. člena te uredbe, izvzemši uživalce rodbinske pokojnine in rodbinske invalidnine, pripada za vsakega novorojenega otroka enkratni dodatek za opremo otroka v znesku 8000 dinarjev.

Če je otrok rojen izven zakona od matere, ki ni oseba iz 1. člena te uredbe, in očeta, ki ima po določbah tega člena pravico do doklade za otroke, se dodatek za opremo novorojenega otroka izplačuje na podlagi priznanja ali sodne ugotovitve očetovstva tistemu roditelju, pri katerem je otrok v vzdrževanju.

Če se naenkrat rodi več otrok, pripada dodatek za opremo otroka za vsakega rojenega otroka.

13. člen. Delavci in uslužbenci in druge osebe iz 1. člena 2 do 4. točke imajo pravico do dodatka za opremo otroka, če so do rojstva otroka končali neprekinjen delovni staž najmanj leto dni ali s prekinitvami najmanj 20 mesecev skupaj v zadnjih dveh letih.

14. člen. Dodatek za opremo otroka se izplačuje praviloma materi pred rojstvom otroka na podlagi ugotovitve in ocene pristojnega državnega organa zdravstvene službe, da bo porod nastopil čez mesec dni. Če ta dodatek ni bil zaprošen pred rojstvom otroka, se daje po rojstvu na podlagi potrdila pristojnega matičarja o rojstvu živega otroka. Če zakonska druga živita ločeno, se dodatek za opremo otroka izplačuje tistemu zakonskemu drugu, kateremu pripada pravica do stalne doklade za tega otroka v smislu 11. člena te uredbe.

15. člen. Pooblašča se minister za finance FLRJ, da sme v soglasju s predsednikom Sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko vlade FLRJ predpisati podrobne pogoje za pridobitev pravice do dodatka za opremo otroka za vse osebe iz 1. in 4. člena te uredbe, kakor tudi, da sme po potrebi predpisati drug znesek za ta dodatek.

Pridobitev pravice do stalne otroške doklade

16. člen. Pravica do stalne otroške doklade se pridobi na podlagi prijave osebe, ki ji pripada ta pravica, in predpisanih dokazov, priloženih tej prijavi. Ta pravica se lahko doseže za največ 3 mesece nazaj, računajoč od začetka tistega meseca, v katerem je bila vložena prijava.

17. člen. Odločbe o pravici do stalne otroške doklade izdajajo:

1. za delavce in uslužbence v državnih gospodarskih podjetjih, ustanovah in uradih ter za osebe iz 1. člena, 3. in 4. točke te uredbe — direktorji podjetij oziroma starešine ustanov, pri katerih so koristniki doklade zaposleni, oziroma službene osebe, ki jih za to pooblaste.

2. za uživalce pokojnin in invalidnin po zakonu o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev ter njihovih družin — organi socialnega zavarovanja ljudskih republik, ki so pristojni za izdajanje odločb o pravici do pokojnine oziroma invalidnine.

3. za uživalce invalidnin po predpisih o vojnih in mirnodobnih vojaških invalidih, za invalide Ljudske milice, predvojaške vzgoje in protiletalske zaščite — organi, ki so pristojni po teh predpisih za izdajanje odločb o pravici do invalidnine oziroma za izplačilo invalidnin,

4. za osebe iz 1. člena, 2. točke ter za osebe iz 4. člena — organ socialnega skrbstva okrajnega (mestnega, rajonskega) ljudskega odbora.

Organi, pristojni za zadeve socialne politike, državni finančni organi in organi inšpekcij dela, morajo opravljati stalno nadzorstvo nad izplačilom stalnih otroških doklad v podjetjih in ustanovah, državni finančni organi pa tudi o izplačilih po 2. in 4. točki prejšnjega odstavka.

18. člen. Glede postopka za pridobitev pravice do stalne otroške doklade in pravice do dodatka za opremo novorojenega otroka se bodo za osebe iz 1. člena 1. do 5. točke ter za osebe iz 4. člena te uredbe, enako izvajali predpisi o postopku za pridobitev pravic po zakonu o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev ter njihovih družin, za osebe iz 1. člena 6. točke pa ustrezni predpisi o vojnih in mirnodobnih vojaških invalidih.

Materialna odgovornost in kazen

19. člen. Koristnik stalne otroške doklade mora organu, ki je pristojen za izdajo odločbe v smislu 17. člena te uredbe, prijaviti v 15 dneh vsako spremembo, ki ima za posledico izgubo pravice do stalne otroške doklade, kakor tudi osebne spremembe koristnika.

Koristnik, ki ne prijavi spremembe v smislu prejšnjega odstavka ali prijave ne vloži pravočasno ali pa vloži netočno prijavo, mora povrniti škodo, ki je zaradi tega nastala.

Če je škoda nastala zaradi tega, ker so podjetja ali ustanove ali drugi državni organi napačno določili ali napačno izplačevali stalno denarno doklado za otroke, odgovarja za povrnitev te škode organom socialnega skrbstva podjetje oziroma ustanov, tema oziroma drugemu državnemu organu pa koristnik doklade.

Za povrnitev škode se uvede upravni postopek. Povrnitev škode od koristnika doseže podjetje, ustanova oziroma državni organ, ki določa in izplačuje stalno otroško doklado, z odbitkom od naslednjih izplačil tega dodatka ali s prepovedjo na plačo oziroma pokojnino ali invalidnino.

20. člen. Z denarno kaznijo 10.000 dinarjev se kaznujejo:

1. direktor podjetja, starešina ustanove ali druga odgovorna oseba, ki namenoma ali zaradi grobe malomarnosti omogoči izkoriščanje otroškega dodatka osebi, ki ji ta pravica ne pripada,

2. koristnik dodatka, ki je opustil predpisane prijave in dokaze ali predložil netočne, nepopolne ali lažnjive prijave ali dokaze ter s tem dosegel doklado za otroka, do katere nima pravice.

Povrnitev škode po 19. členu te uredbe ne izključuje kaznovanja po določbah prejšnjega odstavka.

Prehodne in končne določbe

21. člen. Osebam, ki so do 31. oktobra 1951 imele pravico do stalne denarne doklade za otroke po prejšnjih predpisih, pa ne izpolnjujejo pogojev za sprejemanje stalne otroške doklade po določbah te uredbe, preneha pravica do te doklade s 1. novembrom 1951.

22. člen. Delavci in uslužbenci, zaposleni v rudarstvu, metalurgiji in izkoriščanju gozdov, ki 1. novembra 1951 nimajo končanega delovnega staža, določenega v 10. členu 1. odstavka te uredbe, smejo izjemoma od teh predpisov prejemati stalno otroško doklado za otroke tudi prej kakor so končali predpisani delovni staž, če najpozneje do 1. decembra 1951 z državnim gospodarskim podjetjem, pri katerem so zaposleni, sklenejo delovno pogodbo za najmanj leto dni.

Delavci in uslužbenci, zaposleni v gradbeništvu, na gradbenih objektih iz državnega plana, ki 1. novembra 1951 nimajo končanega delovnega staža, določenega po 10. členu, 1. odstavku te uredbe, ki pa do konca 1951 sklenejo z državnim gospodarskim podjetjem, pri katerem so zaposleni, delovno pogodbo za novo gradbeno sezono tako, da bodo stopili v delo 1. februarja oziroma 1. marca 1952, smejo izjemoma od 10. člena te uredbe prejemati od dneva vstopa v službo po sklenjeni pogodbi stalno doklado za otroka, čeprav do tega dne niso končali predpisanega delovnega staža.

V delovnih pogodbah iz 1. in 2. odstavka je treba obvezno določiti, da je delavec oziroma uslužbenec dolžan sprejeti ustrezno delo v drugem podjetju iste ali druge gospodarske panoge, če mu podjetje, s katerim je sklenil pogodbo, ne bi mogło dati ustrezne zaposlitve v smislu skenjene pogodbe.

Pogodbe, ki jih določata 1. in 2. odstavek, lahko sklenejo podjetja samo s toliko delavci, kolikor jih potrebujejo za izpolnitev stalnih nalog, gradbeno podjetje pa samo za objekte iz državnega plana.

Koristniki stalne otroške doklade iz 1. in 2. odstavka, ki po svoji krivdi ne izpolnijo sklenjene pogodbe ali neupravičeno pretrgajo delo za več kakor 15 dni, izgube pravico do te doklade in morajo že prejete zneske doklade vrniti.

Odločbo o izgubi pravice do prejetih doklad in o vrnitvi teh v smislu prejšnjega odstavka izdajajo direktorji podjetij, izterjavo v smislu teh odločb pa opravijo pristojni državni finančni organi po postopku, ki je določen za plačilo davkov.

23. člen. Izjemoma od 8. člena drugega odstavka te uredbe se bo do konca šolskega leta 1951-52 izplačevala stalna doklada za otroke, ki so na rednem šolanju, pa so bili zaradi vojnih dogodkov ovirani v rednem šolanju, do končanega 21. leta starosti, če so na srednjih šolah, oziroma do končanega 26. leta starosti, če so na fakultetah, visokih ali višjih šolah.

24. člen. Podrobna navodila za izvajanje te uredbe bo izdal po potrebi predsednik Sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko vlade FLRJ.

25. člen. S 1. novembrom 1951 prenehajo veljati uredba o gmotni pomoči za otroke delavcev, nameščencev in uslužbencev (Uradni list FLRJ štev. 101-49), določbe člena 4. uredbe o invalidskih dajatvah (Uradni list FLRJ št. 27-50), ter ostali predpisi, ki so v nasprotju z določbami te uredbe.

Od 1. novembra 1951 se ne morejo izplačevati na račun materialne preskrbe za otroke nobene podpore ali pomoči razen stalne doklade za otroke in dodatke za opremo novorojenega otroka po tej uredbi.

26. člen. Ta uredba začne veljati z dnevom objave v Uradnem listu FLRJ, izvajala pa se bo od 1. novembra 1951.

Predsednik vlade FLRJ, minister za narodno obrambo, maršal Jugoslavije
Josip Broz-Tito s. r.

Minister vlade FLRJ, predsednik Sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko
dr. Pavle Gregorič s. r.

Minister za finance FLRJ
Milentije Popovič s. r.

Osnutek uredbe o plačah železniškega osebja

Ker terja specifičnost dela na železnicah, njegova zapletenost in raznolikost posebno ureditev plač, bo veljala v bodočem sistemu plač posebna uredba o plačah železniškega osebja. Osnutek te uredbe je že pripravljen in ga zaradi diskusije objavlja osrednje glasilo Sindikata železniških delavcev in uslužbencev Jugoslavije »Transport«.

V tem osnutku uredbe so plače zaenkrat določene v odstotkih osnovne plače višjega tehnika (enako 100). Najnižja osnovna plača v V. kategoriji (pomožno osebje druge skupine) znaša po osnutku 45% osnovne plače višjega tehnika, najvišja plača v I. kategoriji (višji svetnik) pa 200%; dopolnilna plača znaša za najnižji naziv v kategoriji pomožnega osebja do 15% in v najvišji kategoriji do 140% osnovne plače višjega tehnika.

Za položajne doklade je določenih 14 razredov z dodatkom od 5 do 120% osnovne plače višjega tehnika. Dodatki za delo pri posebnih delovnih pogojih bodo določeni s pravilnikom o plačah, ki ga izda Glavna direkcija jugoslov. železnic v soglasju s centralnim odborom Sindikata železniških delavcev in uslužbencev Jugoslavije in zveznim Svetom za zakonodajo in zgraditev ljudske oblasti.

Fond spremenljivih plač, ki predstavlja soudeležbo železniškega osebja pri čistem dohodku eksploatacije železnic, bo po osnutku uredbe razporejal upravni odbor Glavne direkcije jugoslovanskih železnic (do njegove izvolitve pa generalni direktor jugoslovanskih železnic), in sicer v soglasju s centralno upravo Sindikata železniških delavcev in uslužbencev, na način, ki ga določa pravilnik, in v sorazmerju s stalnimi plačami osebja.

Partizanski tabor v Kotljah

Organizacija Zveze borcev v Kotljah skupaj z enotami predvojaške vzgoje v Kotljah in Guštanju pripravlja za nedeljo partizanski tabor. Še prej pa bodo izvedli manevre, na katerih bodo sodelovali Guštanjčani in Kotuljčani. Prireditev je namenjena proslavi obletnice, ko so partizani prvič zasedli Kotlje in priredili miting sredi nacističnih postojank.

Huda letalska nesreča na progi Beograd—Skoplje

V sredo ob 15.22 se je na letalski progi Beograd — Skoplje blizu kraja Gornje Blace, v soteski Kačanika, ponesrečilo potniško letalo. Smrtnih žrtev je 12, od tega 5 članov posadke in 7 potnikov. Od posadke so izgubili življenje: prvi in drugi pilot, radijski telegrafist, mehanik in uslužbenka JAT. Med sedmimi ponesrečenimi potniki sta dva grška državljana in en državljan ZDA. Vzroke hude nesreče preiskuje posebna komisija.

Dve smrtni žrtvi letalske nesreče

V sredo popoldne ob 16.30 se je nad ljubljanskim pokopališčem pripetila huda letalska nesreča, ki je terjala dve smrtni žrtvi. Z letalom »Trojka« sta bila na šolskem letu 25 letni inštruktor motorne pilotaže, študent meteorologije Kazimir Bajec in 20 letna tečajnica Marica Zupan, uslužbena pri Okrajnem ljudskem odboru za Ljubljano - okolico. Oba sta bila takoj mrtva, ko je letalo s precejšnje višine treščilo na zemljo.

O podrobnostih bomo še poročali, ko bo strokovna komisija, ki je takoj odšla na mesto nesreče, dokončno ugotovila vzroke tragičnega dogodka.

Marica Zupan

Dopolnilo

Iz ponedeljkovega poročila o poteku volitev in konstituiranju novega izvršilnega odbora Republiške zveze kmetijskih zadrug je — ne po naši krivdi — izpadlo ime tov. Kosovela, predsednika vinarske zadruge v Vipavi, ki je bil prav tako izvoljen v izvršilni odbor.

Zapisali smo tudi, da je v razpravi o poročilih govoril Ivan Trnovšek iz Celja. Pravilno bi se moralo glasiti Ivan Kronovšek.

Dnevne vesti

KOLEDAR

Petek, 26. oktobra: Lucijan, Justina.
Sobota, 27. oktobra: Svetopolk, Matjaž.

SPOMINSKI DNEVI

26 X. 1787. — Rojen oblikovalec modernega srbskega književnega jezika Vuk Karadžič, ki ga je vodil pri delu slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar.

26. X. 1850. — Rojen slikar Janez Šubic.

26. X. 1854. — Rojen hrvatski skladatelj Ksaver Šandor Gjalski.

◆

Ministrstvo za pravosodje LRS je postavilo dr. Ivana Črnagoja, publicista v Ljubljani, Vegova 8, za stalnega sodnega tolmača za angleški, ruski, nemški, italijanski in latinski jezik za območje okrožnega sodišča v Ljubljani. Dr. Črnagoj bo tudi še nadalje opravljal dolžnosti sodnega tolmača za francoski jezik.

Gledališče

DRAMA LJUBLJANA

Petek, 26. oktobra, ob 20: Beaumarchais: Seviljski brivec. Zaključna predstava za sindikat TVS in MVS.
Sobota, 27. oktobra, ob 20: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Red dramski S.
Nedelja, 28. oktobra, ob 20: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Izven.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA, MESTNI DOM

Petek, 26. oktobra ob 15.30: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Zaključena dijaška predstava za gimnazijo v domžalah.
Sobota, 27. oktobra ob 20: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Romantična ljudska igra.
Nedelja, 28. oktobra ob 16: I. Tavčar: »Cvetje v jeseni«. Romantična ljudska igra. — Popoldanska predstava.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

Petek, 26. oktobra ob 20: Shakespeare: »Vesele Windsorke«. Abonma A in IZVEN.
Nedelja, 28. oktobra ob 16: Finžgar: »Divji lovec«. IZVEN

OKRAJNO GLEDALIŠČE PTUJ

Sobota, 27. okt. ob 20: Ivan Cankar »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Premiera. Režja Franjo Blaž. — Otvoritev sezone 1951/52.
Nedelja, 28. okt. ob 20: Ivan Cankar: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Prva repriza. 2899-n

Kino

LJUBLJANA—UNION: amer. film »Vrnitev«. Kratki film: Film. nov 42. Predstave ob 16, 18.30 in 21. — MOSKVA: angl. film »Zadeva Winslou«. Kratki film: Film. nov. 41. Predstave ob 16, 18.30 in 21. — SLOGA: franc. film »Praznik«. Kratki film: Bos. mes. 34. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 15 dalje. — TRIGLAV: nemški film: »Ljubezen ni igrača«. Obzornik 53. Predstavi ob 18 in 20. — ŠIŠKA: ameriški film: »Bil sem vojna nevesta«. Filmske novosti 39. — LITOSTROJ: italijanski film: »Scuscia«. Kratki film: Mladost na Avtocesti. Predstava ob 20. — VEVČE: jugoslovanski film: »Bakonja Fra Brne«. Kratki film: Znanost in tehnika.

CELJE—METROPOL: angleški film »Trgovina s starinami«. Kratki film »Trubar med nami«.
CELJE—DOM: ameriški film »Key Largo« Kratki film »Alarm«.
KRANJ—STORŽIČ: ameriški film »Zaplešiva«. Kratki film »Slike iz Loškega pogorja«.
KRANJ—SVOBODA: angleški film: »Brata«. Kratki film: Kulturno življenje narodne republike Makedonije.
DOMŽALE: ameriški film: »Morski volk«. Filmske novosti 29.
RADOVLJICA: ameriški film: »Hrepenečа vdova«. Filmske novosti 33.
BLED: ameriški film: »Skotska kri«. — Kratki film: Partizanski dokumenti.
JESENICE: ameriški film: »Morja široka cesta«. Kratki film: Da nas nihče ne iznenadi.
VRHNIKA: francoski film: »Tone in Tončka«. Kratki film: Da nas nihče ne iznenadi.

Radio

Poročila ob 5.30, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22. Pregled tržnih cen ob 12.40. 5.30—7.30 Glasba za dobro jutro — vmes ob 5.50—6.00 Jutranja telovadba in pregled dnevnega sporeda. — 7.00—7.10 Pregled jugoslovanskega tiska, radijski koledar in poročilo trgovinske agencije. — 12.00 Slovenske ponarodele zborovske in solistične pesmi. — 12.40 Zabavna glasba, vmes objave. — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — vmes pester glasbeni spored. — 14.00 Glasba velikih mojstrov, ki jo najraje poslušate. — 15.10 Zabavna glasba, vmes objave. — 15.30 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 J. B. Priestly: Pojo naj ljudje (tekoči roman našega radijskega časopisa). — 16.20 Koncert po željah. — 17.10 Narodne pesmi pojo Fantje na vasi. — 17.30 Dr. Vid Grošelj: Najpogostejša obolenja v jesenskem času — 17.50 Waldteuflovi valčki in Straussove polke. — 18.10 Pionirjem bomo povedali zgodbo o gozdnem škratu, ki nam jo je zanje napisal Tomo Brejc—Pavle. — 18.30 Intermezzi in glasbene slike. — 19.00 Tečaj angleškega jezika — III lekcija. — 19.15 Klavirska skladba Bedricha Smetane. — 19.40 Zabavna glasba, vmes objave. — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled. — 20.15 Srečanje z znamenitimi umetniki (Demetrij Žebre: O Jozefu Suku). — 21.00 Svet v satiri in humorju« — Slavko Kolar: Nazaj v naftalin. — 21.20 Skladbe Ferda Juvanca in Marjana Lipovška izvaja čelist Oton Bajde, pri klavirju Marjan Lipovšek. — 21.45 Reportaža z zborovanja za mir v Zagrebu (Prenos iz Zagreba) — 22.55 Glasbena medigra. — 22.15 Melodije za lahko noč (na valu 202.1 in 212.4 m). — Oddaji za inozemstvo Radia Ljubljana na valu 327.1 m. — 22.15 Oddaja v nemščini. — 22.30—22.45 Oddaja v italijanščini. — 22.45 Melodije za lahko noč. — 23.00 Zaključek oddaje

PREDAVANJA

V petek 26. oktobra ob 20 bo v sindikalni dvorani Sveta za gradbene in komunalne zadeve predavanje ing. Umeka Antona: Kako kalkuliramo beton po kvaliteti in stroških. K obisku vabi Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

Večer poučnih filmov bo v petek 26 oktobra ob 20 v predavalnici fizikalnega instituta (poslopje univerze, vhod iz Gosposke ulice) Program 75 minut Vstopnice se dobe od 19 dalje v veži pred predavalnico. 2892-n

Koncerti

Vstopnice za koncert Antona Dermote, ki bo jutri ob 20.15 v Filharmoniji, so razprodane.

2. koncert izven abonmaja bo v sredo 31. oktobra v Filharmoniji. Dirigira Lovro Matačič, solist-fagotist Ivan Turšič. Spored: Beethoven, 2. simfonija, Weber, Koncert za fagot in orkester, Arnič, Ples čarovnic, Čajkovski, Romeo in Julija. Vstopnice danes in jutri za abonente abonmajskih koncertov, od ponedeljka dalje prosta prodaja v Knjigarni muzikalij.

Obvestila

OMEJITEV PORABE ELEKTRIČNE ENERGIJE NA POROČJU LRS

Glede na kritično elektroenergetsko situacijo v jutranjih in večernih urah radi zmanjšanja dotoka vode na Dravi in Soči, se v smislu pooblastila po čl. 8 in 9 Uredbe o elektroenergetski dispečerski službi (Uradni list FNRJ št. 59-350/50) izdaja sledeča odločba o porabi električne energije:

1. Zabranjuje se uporaba električne energije za ogrevanje prostorov v široki potrošnji, ustanovah in industriji, razen nedelj, dnevno od 6—21.

2. Kuhanje z električno energijo je zabranjeno, razen ob nedeljah, dnevno od 6.30— 8.30 in od 17,30—19,30.

3. V obrti in industriji je v jutranjih in večernih urah zabranjena uporaba pogonskih naprav, ki so manj važne za tekočo proizvodnjo in takih, ki niso v delovnem procesu nepretrgoma v obratu.

4. Neupoštevanje te odločbe v ustanovah in industriji se kaznuje po čl. 13 zgoraj citirane Uredbe, pri privatnikih pa z odklopom električnih naprav za 10 dni. Za odklop in priklop se zaračuna po veljavnih predpisih za obračunavanja uslug. Razen tega se zaračuna za stroške kontrole in režije din 250—750.— v skladu s čl. 10 VII. poglavja splošne tarife za prodajo električne energije (Vestnik za cene 8/9 od 31. V. 1948.)

Privatni potrošniki se razen tega prijavijo Izvršilnemu odboru okrajnega oziroma mestnega (rajonskega) ljudskega odbora radi kazenskega postopka.

Ta odločba velja od dneva objave v dnevnem časopisju do preklica.

Opozarjamo potrošnike, da smo s ponovno objavo primorani uvesti sankcije za neizvajanje prednjih odločb. radi nediscipline potrošnikov.

DAJALCI KRVI

Nujno rabimo kri krvne skupine O in A. Prijave v Zavodu za transfuzijo krvi v Ljubljani 26. t. m. med 7. in 10. uro. — Odvzem krvi: od 21. do 50. leta na tri mesece, od 50. do 60. leta na štiri mesece. Prosimo dajalce teh skupin, da se pozivu odzovejo.

SADIKE PLEMENITIH MALIN

prvovrstne za vrtove in večje nasade nudi Glavna direkcija prehranbene industrije LRS, Ljubljana, Parmova 33 — telefon 43-36. Cena 3 din za komad. Vrste Preisen, Loyd, George, Colonel, Wilder, Loganbeere. Čas za presajanje je mesec november, zato priporočamo nabavo.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Zaradi likvidacije DUR in ekonomije LIP Nazarje, pozivamo vse upnike in dolžnike, da v roku do 15. novembra 1951 priglasijo vse terjatve oziroma poravnajo svoje obveznosti, sicer se bodo dolgovi sodno izterjali.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Krajevna menza Grosuplje je z odločbo IO KLO številka 1023 z dne 17. okt. 1951, prešla v likvidacijo. Likvidatorja pozivata vse upnike in dolžnike, da do 15. oktobra 1951 prijavijo svoje terjatve, oz. poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bodo vse terjatve zapadle, dolžnike pa bomo predali sodišču. 3705-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Krajevno prevozniško podjetje Grosuplje je z odločbo IO KLO Grosuplje, št. 1022/51 z dne 17. oktobra 1951 prešlo v likvidacijo. Likvidatorja pozivata vse upnike in dolžnike, da do 15. novembra 1951 prijavijo svoje terjatve, oz. poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bodo vse terjatve zapadle, dolžnike pa bomo predali sodišču. 3706-a

Mali oglasi

GRADBENEGA TEHNIKA, verziranega z večletno prakso rabimo. Ponudbe z opisom dosedanje zaposlitve je poslati Poverjeništvu za lokalno gospodarstvo MLO Celje. 1001-A

SUKNJO, veliko, prodam. Šiškenska cesta 48. 11185-4
OMARO za obleko in omaro za perilo prodam za 7000 din. Križman, Sv. Petra cesta 83 11177-4
PRODAM smrekovo spalnico, pleskano, 12 gostilniških miz in eno hrastovo, masivno spalnico. Tomaž Hafner, mizar, Vaše 36, p. Medvode. 11174-4
PENICILIN v olju prodam. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Penicilin«. 11172-4
PRODAM električni štedilnik na 3 plošče, pečico in tritonsko harmoniko. — Verbič Franc, Funtkova ulica štev. 28, Stožice. 11173-4
DNE 22. OKTOBRA sem izgubil na progi Ptuj—Trstenik, kompletno gumo znamke »Dunlopp« 900 x 16 št. S. F. 29965 od tov. avtomobila. Gumo oddati za nagrado Mestni klavnici — Ljubljana. 11170-10
KAPO, pobrano z drevesa v Šubičevi ulici, prosim vrnite v Nunsko ulico štev. 11-I. 11167-11
IZLOŽBENA OKNA Z ŽELEZNIMI ROLETAMI (2 kom.) velikosti 1.65 x 3 m z okvirji in 7 mm steklom in vhodna vrata za trgovski lokal z železnimi roletami velikosti 1.50 x 2.60 m prodamo. Reflektanti naj se javijo na naslov: Mladinski dom, Semič, Bela Krajina. 11160-4
GOSPODINJSKO UČITELJICO IŠČEMO za novoustanovljeno gospodinjsko šolo na Vinomeru pri Metliki. Interesentke naj čimprej pošljejo prošnjo z življenjepisom Svetu za prosveto in kulturo pri OLO Črnomelj. 11159-1
SLAMOREZNICO v dobrem stanju prodam. Jegličeva 15, Zidar. 11191-4
JEDILNI PRIBOR, rje prost, kompleten za 12 oseb prodam. Ljubljana, Tavčarjeva 3-I., desno. 11192-4
ČEVLJARSKI ČISTILNI STROJ z motorjem prodam. Mehle Joško, Florijanska ulica 17. 11193-4
REGISTERSKO BLAGAJNO kupimo. Ponudbe nasloviti na Trgovsko izvozno podjetje za domačo in umetno obrt »DOM«, Ljubljana, Mestni trg 24. 11183-5
LISTNICO z dokumenti in denarjem, izgubljeno v tovarniški trgovini Strnišče, naj najditelj vrne, denar obdrži za nagrado. Novak Štefan, Strnišče — tovarna, baraka 6. 11187-10
PRODAM nov rdeč kostum, dve postelji pregrinjali ter 2.50 m blaga za zavese. Naslov v podružnici Slov. Poročevalca Hrastnik. 11188-4
ENODRUŽINSKA HIŠA z vrtom v Novem mestu se proda. Naslov v podružnici SP Novo mesto. 11189-7
PRODAM TRICIKELJ. Prelovšek Franc, Ljubljana, Veliki Stradon 9. 11204-4
NALIVNO PERO, zlato, popolnoma novo, ugodno prodam. Primerno za darilo. Naslov v oglasnem oddelku. 11203-4
GOSPO ki je našla v delikatesi nasproti Uniona ženski dežnik, prosim, da ga za nagrado vrne istotam, da se izogne posledic. 11175-11
KOZAREC s pokrivalom za nočno lučko kupim. Naslov v ogl. odd. 11087-4

Umrli

Smrtno se

Dr. Viktor Korošec, univ. profesor:

S kongresa orientalistov v Carigradu

III.

Carigrajski vtisi

Carigrad spada v več pogledih med najbolj zanimive kraje sveta.

Čudovita lega ob gričevjih na obeh straneh Zlatega roga, ob Marmarskem morju in Bosporju mu daje sloves enega izmed najlepših krajev na zemlji.

Hkrati je tudi veliko trgovsko mesto, saj je Zlati rog idealno naravno pristanišče. Mesto leži tudi ob veliki pomorski poti iz Črnega v Sredozemsko morje, in sicer tako, da nadzira in obvladuje prehod iz Bosporja v Marmarsko morje. Ta pomen so spoznali že pred 2600 leti dorski grški kolonisti iz mesta Megare, ki so tod ustanovili mesto Bizantion.

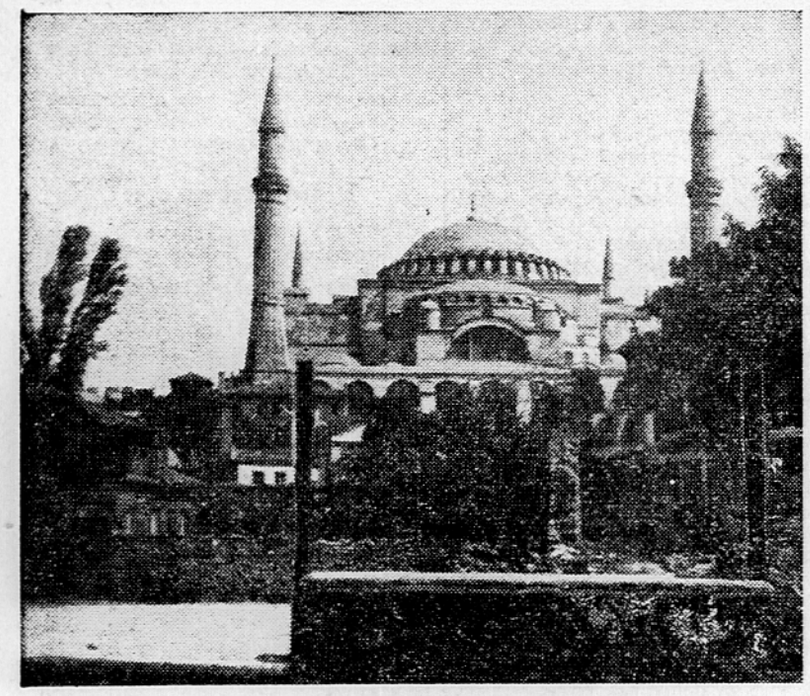

Aya Sofya, nekdanja Justinijanova Hagia Sophia

V bližini Carigrada sta tudi oba najkrajša prehoda iz Azije v Evropo. Prvega v Dardanelah smo že omenili. Drugi, še ožji (660 m) prehod je v Bosporju, kjer je perzijski kralj Darij po mostu prepeljal svojo vojsko, ki jo je vodil proti Skitom (513).

Prav zaradi svoje lege na križišču dveh velikih mednarodnih poti je Carigrad tako važen v strateškem in političnem pogledu in je eno najobčutljivejših središč mednarodnega dogajanja.

Antični Byzantion, bizantinski Constantinopolis in turški Stambul — troje imen, ki označujejo troje velikih razdobij.

Antični Bizanc je ostal na periferiji tedanje velike meddržavne politike. Izpod perzijskega gospostva je mesto osvobodil Špartanec Pavzanija, toda kmalu je sam podlegel perzijskemu razkošju in zlatu. Z njegovo osebno tragedijo je povezana ustanovitev Atenske pomorske zveze (477) za osvoboditev maloazijskih Grkov. S tem je v Bizancu nastala največja meddržavna zveza, kar jih pozna partikularistična grška zgodovina.

Za prestolnico rimske države je Bizanc l. 330 proglasil Konstantin, po katerem se je mesto poslej imenovalo Constantinopolis. Dve stoletji pozneje je Justinijan (527—565) skušal obnoviti stari rimski imperij, toda brez trajnih uspehov. Resničen sloves mu je pa zagotovila njegova kodifikacija rimskega prava. Devetsto let pozneje je od bizantinske države ostal samo še Carigrad.

Ko so 29. maja 1453 mesto zavzeli Turki, je bilo v tridnevnem plenjenju, katero je bil Mohamed II. obljubil svojim janičarjem, uničenih mnogo starodavnih kulturnih dragocenosti. Konstantinopel je postal kot Stambul prestolnica osmanske države in je to ostal do l. 1922. Tedaj je turška Velika narodna skupščina v Ankari dne 1. novembra 1922 odpravila sultanat in proglasila dne 13. oktobra 1923 mesto Ankaro za novo državno prestolnico in nekaj dni pozneje izvolila Mustafo Kemala, poznejšega Atatürka, za prvega predsednika republike. Za Carigrad so imele te politične izpremembe velike posledice. Prenos osrednjih državnih uradov v Ankaro je v zvezi z drugimi dogodki povzročil znaten padec prebivalstva (1914: 1,125.000; l. 1934: 700.000). Zelo je nazadovala tudi trgovina. Po drugi svetovni vojni so se, kakor so nam zatrjevali, razmere izpremenile: število prebivalstva je baje zopet preseglo milijon in tudi trgovski promet stalno narašča.

Upravno-politično združuje današnji Istanbul, kar je turško ime za Carigrad, troje različnih mest. Na južnem obrežju Zlatega roga je staro turško mesto Stambul, na severni obali sta Galata in Pera, na azijski strani pa je turško mesto Skutari (Üsküdar). Vali, šef upravne oblasti, rezidira v Stambulu, v podopju nekdanje Visoke porte.

Promet po kopnem vzdržujejo avtobusi in tramvaj. Po Zlatem rogu in po Bosporju je tudi reden ladijski promet. Mnogo je tudi taksijev, vendar tujca ne vozijo po taksametru; treba se je pogoditi v naprej.

Turški del mesta Stambul stoji tam, kjer je bil srednjeveški bizantinski Konstantinopel. Ime Stambul je nastalo iz grškega »eis ten polin«, t. j. »v mesto«.

V Stambulu je univerza, velika tržnica, edini železniški kolodvor, tam je bila stara sultanova prestolnica (Stari seraj), tu je večina od 35 velikih in nad 600 manjših mošej. Gospodarsko življenje je tu obranilo še mnogo orientalske slikovitosti. Nešteto trgovskih in obrtnih podjetij, ki so odprta na ulico, se stiska na majhnem prostoru. Vmes so okrepčevalnice, pred katerimi sedi na značilni turški način po nekaj mož in flegmatično razpravlja o perečih vprašanjih. Fesov in feredž ni nikjer več videti; pravo pozornost je vzbujal fes nekaterih severnoafriških delegatov na orientalističnem kongresu. Posebnost mesta so tudi nekake mlečne restavracije, kjer postrežejo z jugurtom, mlečnim rižem in s kuretino. Oddelek mesta zase je obzidana »Velika čaršija«, ki je tržnica za najrazličnejše izdelke in pridelke, ki se po določenih skupinah prodajajo v posameznih polmračnih ulicah.

Najbolj preseneča, da je zlasti v stranskih ulicah znaten del zasebnih hiš še lesen. Zato je razumljivo, da so ob velikih požarih, kakor so bili v letih 1865, 1911, 1912, nastala pogorišča na površini do 600.000 kv. metrov.

Tam, kjer so nekoč grški kolonisti iz Megare zgradili Akropolo za novi Bizanc, je po osvojitvi Carigrada od Sulejmana I. (1520—66) dalje bila tristo let rezidenca sultanov.

To je Stari seraj (t. j. palača). Od l. 1839 dalje je bila nova rezidenca sultanov večinoma v palači Dolma Bagče, že izven Pere, nad Bosporjem. Stari seraj je sedaj muzej. Sestavljen je iz večjega števila stavb, ki so razporejene okoli 3 zaporednih velikih dvorišč. Stavbe so menda vse največ enonadstropne. Grajene so bile v različnih dobah in brez enotnega načrta. Abdul Medšid (1839 do 1861) si je zgradil poseben dvorec v slogu Louis Filipa. Mračen pa je paviljon, v katerem je prestolna dvorana; zgradil ga je Sulejman I. V njej je sultan za zamreženim oknom delil avdience tujim poslanikom. Da bi bilo onemogočeno vsako prisluškovanje, so pred sprejemno dvorano odprli več vodovodnih pip, da je žuborenje vode preglasilo vse drugo. Po drugi strani pa je sultan mogel neopazno izza zamreženega balkonskega okna prisluškovati posvetovanjem vezirjev, ki so se zbirali v posebni posvetovalnici, imenovani »divan«. Z drugega poslopja je sultan prav tako neopazno nadziral dohod na Visoko porto in s tem zveze svojega velikega vezirja s posameznimi diplomatskimi predstavniki. — Zavzetje Bagdada l. 1638 so proslavili z zgraditvijo posebnega paviljona; tudi drugače so hranili posebej predmete, ki so bili s tem v kaki zvezi (n. pr. oprema, ki jo je Murad IV. takrat nosil, prestol, ki ga je uporabljal). Svojevrstno zanimive so tudi velike zbirke porcelana izza kitajskih dinastij Sung (960—1279), Ming (1368—1643) in Mandžu (1644—1722), dalje zbirka orožja in zakladnica.

V neposredni bližini Starega seraja je antični muzej, ki združuje dvoje muzejev. V novem antičnem muzeju so zbrani spomeniki iz predhistorične, grške, rimske in bizantinske dobe. Znatno manjši muzej za Stari vzhod pa ima sumerske, asirske in babilonske, hetitske, egipčanske in druge spomenike.

Najvažnejši spomenik iz bizantinske dobe je bivša cerkev Hagia Sophia, sedanja mošeja Ayasofya. Z njo je želel Justinijan prekositi vse dotedanje graditelje. Zato je zanjo uporabljal tudi mnogo antičnih stebrov, ki jih je dal prepeljati iz raznih delov svoje države. Pri tem zunanji vtis niti malo ne kaže one veličastnosti, ki je v notranjosti. Poznejši graditelji najlepših mošej so posnemali Justinijanovo delo in ga skušali prekositi, kar velja zlasti za mogočno Sulejmanovo mošejo nad Zlatim rogom.

Nedaleč od Ayesofyje je Atmeidan (»konjski trg«), ki pokriva del nekdanjega hipodroma; tu je bil tudi znani upor »nike«, ki ga je Justinijan neusmiljeno potlačil. Omenim naj še 30 m visoki obelisk faraona Thutmosisa III. iz Heliopolisa; Teodozij I. ga je dal tu postaviti in ga opremil s svojimi reliefi.

Galata, trgovski del mesta, je bila še v bizantinski dobi samostojna naselbina Genovežanov. Za njo leži Pera, kjer so se spočetka nastanili zlasti diplomati, akreditirani pri sultanu. Sčasoma je nastalo tu moderno mesto. Prebivalci so Grki, ki jih cenijo sedaj na kakih 100.000, Armenci i. dr. Zlasti med trgovci in hotelirji je mnogo Grkov. Med Galato in Pero posreduje prehod tudi 614 m dolga podzemeljska železnica.

Ker so poslaništva posameznih držav sedaj v Ankari, so v Peri samo konzulati in trgovinska zastopstva. V Peri je tudi naš jugoslovanski generalni konzulat. Dolžnost osnovne hvaležnosti je, da se vsaj kratko spomnim prisrčne domačnosti, s katero sva bila s tov. prof. Djurdjevom vsak čas sprejeta na našem generalnem konzulatu. Naš generalni konzul tov. Gojko Žarkovič in konzul Nikola Stafanovski, kakor tudi ostalo konzularno osebje, sta nam skušala v vsaki zadevi ljubeznivo pomagati, najsi je šlo za reševanje najine »stanovanjske krize«, za dovoljenje za delo v arhivu itd. Nepozaben mi ostane sprejem, ki ga je generalni konzul priredil 24. septembra v čast športne zmage naših košarkarjev. Sprejem je bil v tamkajšnjem jugoslovanskem društvu in udeležilo se ga je več naših rojakov, ki žive že desetletja v Carigradu. Ko smo se razgovarjali, je bilo vsem na srcu isto: da bi vsaj v prihodnjem letu zopet videli svojo domovino, da bi pri tem obiskali ne le svojce, ampak tudi najlepše kraje, zlasti naš Bled, ter se radovali ob njenem velikem razvoju in napredku.

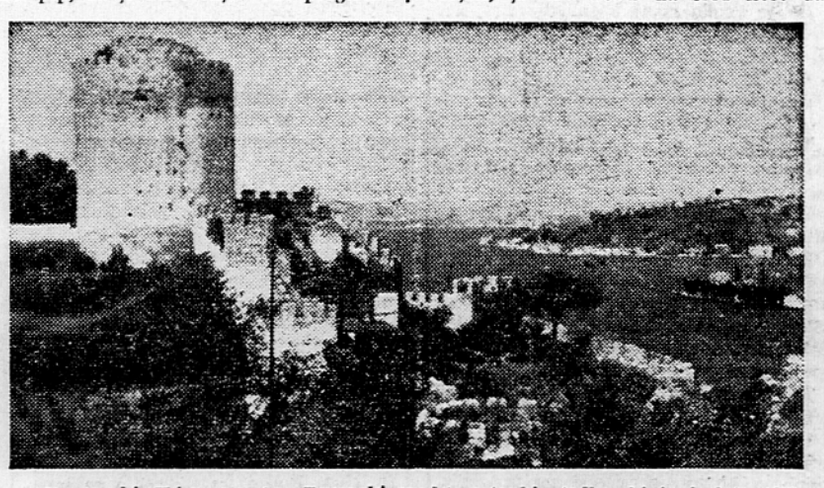

Kumeli Hissar (= »Evropski grad«), ostanki utrdbe, ki jo je leta 1452 zgradil Mohamed II. kot pripravo na obleganje Carigrada. - Ker je tu eno najožjih mest v Bosporju, je najbrž tu nekje Darej I. premostil Bospor v svoji vojni zoper Skite.

Kar prenaglo je potekel teden in torkova letalska zveza je neizprosno silila k povratku. Ob 16.30 po turškem času smo se zopet dvignili v zrak v Yešilköyu, v Solunu smo pomaknili uro za dve uri nazaj in ob 17. po našem času odleteli. V Skoplju smo naglo opravili pregled prtljage, tako da smo bili točno ob 20.05 v Zemunu. Tam sem se presedel na avtobus, ki me je popeljal v Beograd, dve uri pozneje pa brzovlak zopet proti Ljubljani. Tov. Djurdjev pa je za dovršitev nekaterih svojih zgodovinskih turkoloških študij ostal še nekaj tednov v Carigradu in v tamkajšnjih arhivih iskal ustreznih virov za svoje delo.

Naša planinska pota obnavljajo

V sredo, 7. t. m. so pri Križkih jezerih (2052 m) izročili svojemu namenu Pogačnikov dom. Otvoritvenih slovesnosti se je udeležilo nad 300 planincev, med katerimi jih je bilo mnogo iz Primorske. Novi, lepo urejeni planinski dom, ki je najlepši v Jugoslaviji, je navdušil prve številne obiskovalce. To je najlepše priznanje neumornim graditeljem ponosnega doma med vrhovi Razorja, Stenarja in Pihavca.

K domu vodijo 4 pota. Iz doline Zadnjice se dviga v lepih serpentinah meter široka cesta. Iz Aljaževega doma na sedlo Sovatna pa je steza strma in v zelo slabem stanju zaradi česar jo bo treba zboljšati. Lepa in zanimiva pot je iz koče v Krnici čez Kriško steno, kjer bo treba stezo popraviti in markirati. Morda ne bi bilo napak, če bi tamkaj v primerni razdalji namestili železne drogove, ki jih bo turist v megli ali ponoči prej zapazil kot markacijo. Opozarjajo se planinci, naj ne hodijo ponoči čez steno! Nad prvim jezerom bi bilo dobro zgraditi novo stezo ob vznožju Razorja, ker je teren ugodnejši in varnejši. Najlepši pristop na Kriške pode je prav gotovo z Vršiča po južni strani Prisojnika in Razorja. Dolgo, a zanimivo pot bi bilo možno skrajšati, če bi vodila nekoliko više od sedanje in bi pripeljala v ravni črti k vstopu na Razor. Prav tako bo treba speljati novo stezo nad nevarnimi snežišči, ki so letos, žal, terjali že dve nesreči, med njima eno smrtno.

Vsa pota k našemu najlepšemu planinskemu domu moramo napraviti dobra in varna, s čimer bo v prihodnosti zagotovljen še večji obisk. —ab—j.

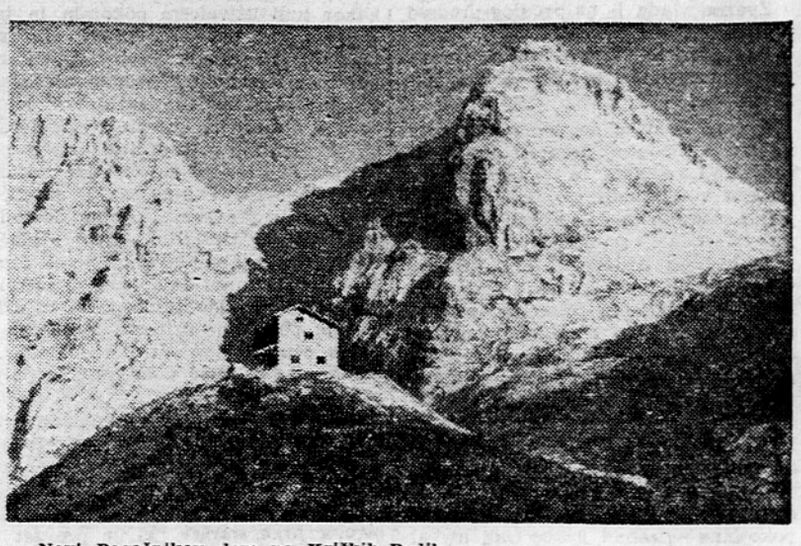

Novi Pogačnikov dom na Križkih Podih

Planinstvo v jeseni

Triglavsko pogorje pokriva zgoden sneg. Planinske postojanke v tem predelu še vedno samevajo. Statistika obiska planinskih postojank v poletnih mesecih je visoko aktivna in kaže na lep razvoj našega planinstva. Otvoritve novih koč so dokaz velike delavnosti naših planinskih društev. Letos so izročili svojemu namenu: Kočo pri sv. Heleni pod Peco, Kočo pod Smrekovcem, Dom pod Storžičem, Zavetišče na Krnu, Pogačnikov dom pri Križkih jezerih. Ob otvoritvi planinske postojanke pri Križkih jezerih je slovensko planinstvo doletela velika izguba: prve dni oktobra se je ponesrečil mladi planinec Jože Pogačnik, ki je v Planinski zvezi Slovenije uspešno vodil vse gospodarstvo.

Po 15. oktobru ostanejo odprte in oskrbovane še naslednje planinske postajanke: Koča na Lipanci, Koča pod Bogatinom, Koča Zlatorog v Trenti, Mozirska koča na Golteh, Koča na Loki pod Raduho, Koča na Mali planini, Zavetišče pri Mrzlem studentu, Koča na Gozdu, Koča na Kalu, Koča na Javorniku, Erjavčeva koča na Vršiču, Tičarjev dom na Vršiču, Koča na Starem gradu. Dom na Krvavcu, Mihov dom. Koča na Lisci, Koča na Kumu, Dom na Smohoru, Dom na Komni, Dom Savica, Dom v Kamniški Bistrici, Mariborska koča, Ribniška koča, Zavetišče Pesnik, Koča na Trstelju, Koča na Boču, Koča v Tamarju, Koča nad Šumikom, Tinetov dom pri Arehu, Koča pri Treh kraljih, Koča pod Kremžarjevim vrhom, Koča na Mrzlici, Koča na sv. Gori, Dom na Kofcah, Dom pod Storžičem, Koča na Smrekovcu, Zavetišče pri Silvestru, Dom pod Slapom in Zavetišče na Pesku.

Nogometaši Rudarja tekmujejo v počastitev JA

Deseto obletnico Jugoslovanske armade bodo dostojno proslavili tudi nogometaši trboveljskega Rudarja, ki so sklenili tekmovati v raznih športnih panogah. Ena glavnih točk tekmovanja je streljanje, za katerega se je prijavilo 30 članov. V sredo bodo rudarji izvedli partizanski pohod na Partizanski vrh. Prihodnji mesec bodo uredili kopalnico v novo zgrajeni stavbi, na igrišču pa bodo nadaljevali z raznimi deli, pri čemer bodo sodelovali tudi pripadniki izvenarmadne vzgoje.

Poleg tega bo Rudar organiziral v nedeljo 11. novembra pokalni brzoturnir, na katerem bodo sodelovali vsi revirski klubi, in sicer Rudar II., Retje, Bratstvo (Hrastnik), Svoboda (Kisovec) in Proletarec.

Odbojkarji Branika v Ljubljani

Odbojkarska zveza Slovenije je spremenila prvotni razpored prvenstvenih tekem zvezne lige. Jutri ob 15 bo na igrišču Ljuba Sercerja v Siški Branik : Železničar (moški in ženske), v nedeljo na igrišču pod Cekinovim gradom ob 9.30 pa Branik : Krim (moški in ženske).

Mariborčani so znani kot odlični odbojkarji, zaradi česar se obetajo hude in zanimive borbe.

Denarna plat olimpijskih iger

Iz članka, ki ga je napisal mestni ravnatelj v Helsinkih in predsednik organizacijskega odbora za XV. olimpijske igre v Helsinkih Erik von Frenckell, v reviji »Unitas«, ki jo izdaja Nordiska Föreningsbanken, posnemamo naslednje zanimivosti o finančni plati olimpijskih iger v Helsinkih:

Mesto Helsinki se je potegovalo za prireditev olimpiade že leta 1936., drugič pa leta 1947 in je v tem uspelo. Toda mesto si je prej zagotovilo finančno pomoč države, ki je obstojala delno v direktni podpori, delno v garanciji za znesek 300 milijonov mark (dolar = 230 finskih mark).

Toda finančni problemi olimpijskih iger obstoje iz dveh delov. Eno so investicije, ki ostanejo po olimpiadi, drugo pa so tako imenovani tekoči izdatki, oz. dohodki. Če upoštevamo samo tekoče izdatke, oziroma dohodke, vidimo, da so olimpijske igre leta 1948. v Londonu dale okoli 10.000 angleških funtov čistega dobička, berlinska olimpiada leta 1936. pa celo okoli 6 milijonov mark.

Olimpijske igre leta 1952 so finančno zamišljene tako, da bodo investicije samo take, ki bodo imele stalno vrednost in ki bodo prej ali slej koristile občini; takih športnih investicij ima občina že nekaj, kot n. pr. plavalni stadion itd. Mnogo naprav je bilo zgrajenih že v letih 1938. in 1939. za igre, ki naj bi bile leta 1940.

Največji prostor za olimpijske igre je stadion, ki ga gradi delno s svojimi lastnimi sredstvi družba z majhnim kapitalom, delno pa se zanj stekajo dohodki iz neke vrste osrednje zbiralne blagajne vseh nogometnih klubov, ki imajo na njem svoje prireditve. Stroški stadiona so preračunani na 2 milijona dolarjev. Tudi nekatere razstavne dvorane so bile zgrajene z zasebnim kapitalom, čeprav je mesto dalo poroštva za nekaj posojil.

Največ stroškov pa bodo imeli z olimpijskim mestom, kjer bo prostora za nastanitev okoli pet tisoč tekmovalcev. Zgradba bo veljala okoli 5 milijonov dolarjev. 20% tega zneska bodo dali bodoči delničarji posebnih družb za gradnjo hiš, drugo bosta dali mesto Helsinki in »Arava« (posebna državna komisija za gradnjo stanovanjskih hiš, ki je bila ustanovljena 1. aprila 1949 in ki dobiva sredstva od države). Zato pravijo, da gre pravzaprav za investicije države in mesta za omiljenje stanovanjske krize. Računajo, da se bo v ta poslopja septembra 1952 vselilo 3000 ljudi, ki so potrebni stanovanj.

Glede vstopnic računajo, da jih bodo prodali lahko 2 milijona, kar naj bi prineslo okoli 1 milijardo mark ali približno 4 milijone dolarjev. Računajo, da bo polovica vstopnic prodanih v inozemstvu. Seveda pa je za inozemske turiste nemogoče napraviti približno natančno kalkulacijo, ker bo vse odvisno od trenutnega političnega položaja na Finskem in v svetu. Glede dohodkov od tujcev imajo tale račun: inozemskih turistov bo lahko največ 150.000, najmanj 75.000. Če zapravi vsak turist na dan povprečno 2500 mark in ostane na Finskem 6 dni, bo imela od tega Finska okoli 1 milijardo mark dohodkov (to je okoli štiri milijone dolarjev).

Odbor za olimpijske igre zaposluje sedaj okoli 100 uradnikov (prvega so namestili leta 1947), za časa olimpijskih iger pa jih bo nameščenih največ 300. Pravijo, da igre ne bodo zlata jama za vse tiste, ki to pričakujejo.

V končnem računu Finci ne pričakujejo dobička; pravijo da bodo zadovoljni, če ne bodo imeli izgube in slednjič, da so izdatki za olimpiado dobra investicija za finsko mladino.

Sklepi našega olimpijskega odbora

Nacionalno olimpijski odbor je sklenil, da bodo Jugoslavijo zastopali na olimpijskih igrah tekmovalci v 10 športnih panogah. Ta odločitev pa še ni dokončna, kajti na olimpiadi bodo lahko sodelovali tudi tisti naši aktivni športniki, ki doslej še niso imeli uspehov.

Na zimskih olimpijskih igrah bo sodelovalo 10 smučarjev, drsalci in hokejisti pa zaradi slabe forme ne pridejo v poštev. Na poletnih igrah v Helsinkih bo Jugoslavijo zastopalo 6 rokoborcev in 2 dvigalca uteži, 12 nogometašev, 20 atletov, 20 plavalcev in waterpolistov, 6 strelcev, 5 boksarjev, 12 košarkarjev, moška in ženska telovadna ekipa in veslači. Na zimskih in letnih olimpijskih igrah bo sodelovalo skupaj 150 naših tekmovalcev in športnih delavcev.

V predračunu stroškov je za potovanje določenih 1,600.000 din; od tega 80% deviznih dinarjev, za stanovanje in hrano 12.000 dolarjev itd. Vsi stroški za priprave tekmovalcev bodo znašali približno 10 milijonov dinarjev.

NOVICE in zanimivosti z vsega sveta

Svetovna proizvodnja sladkorja. Poročajo, da bo letošnja proizvodnja sladkorja v posameznih evropskih državah in državah Britanske skupnosti narodov znatno nižja kot lanska rekordna proizvodnja. Hladno vreme zadnje tedne je neugodno vplivalo na sladkorno peso. V Franciji, Zahodni Nemčiji in Veliki Britaniji so znižali svoječasne cenitve o donosu. Sodijo, da bo evropska proizvodnja sladkorja od lanske za 700.000 do 800.000 ton manjša. Tudi proizvodnja v ZDA in Kanadi bo nižja. V nekaterih področjih, kjer goje sladkorno peso, so bile vremenske razmere neugodne, primanjkljaj v teh področjih pa bo izravnan s povečano proizvodnjo na področju Karibskega morja, posebno pa na Kubi, ki je največji sladkorni izvoznik na svetu.

Nova žična železnica v Avstriji. Na Tirolskem so zgradili novo žično železnico, in sicer iz Hopfgartena na Hohe Salve (2824 m). Žičnica je dolga 2920 m in je ena največjih v Evropi, saj je v kabinah prostora za 100 ljudi. Stala je 1,200.000 šilingov.

V ZDA bodo obdavčili mačke. Zakonodajnim organom države Massachusettsa so predlagali, naj bi bile obdavčene tudi mačke, toda da ne bi imele prednosti v primeri s psi. Charles O' Donnell, predsednik društva za ostarele osebe, je predlagal, naj bi znašala pristojbina za mačje samce 2 dolarja, za samice pa 5 dolarjev, tako kot je to že določeno za pse. Po njegovem mnenju bi te pristojbine prinesle približno milijon dolarjev na leto. Po njegovih besedah naj bi tudi mačke prispevale svoj delež za stroške, ki jih ima vlada.

Dramatična operacija na bojišču. Na korejskem bojišču so vojaški kirurgi srečno odstranili neeksplodiran naboj iz ramena nekega vojaka. Zaradi varnosti so bili pri operaciji navzoči strokovnjaki za demontiranje nabojev. Pravijo, da je bila ta operacija najbolj dramatičen trenutek, ki so ga kirurške enote doživele v 13 mesečnih bojih na Koreji. Naboj je prodrl oklep in se zaril v levo ramo vojaka Arthurja Barreja iz San Franzisca. Naboj je bil takšen, da eksplodira že ob samem dotiku. Po operaciji je zdravnik izjavil, da pomeni okoliščina, da naboj ni eksplodiral v vojakovem telesu, pravi čudež. Poročajo, da se Barre dobro počuti po operaciji. Zdravniki pravijo, da ni verjetno, da bi zaradi te rane ostale kakšne trajne posledice.

Povprečna dolgost življenja v ZDA. Po poročilu statističnega urada ameriškega ministrstva za zdravje je danes povprečna dolgost življenja ameriških državljanov 68 let nasproti 48 l. 1900. Po teh statističnih podatkih žive ženske dlje kot moški in belci dlje kot črnci. Življenjska doba žensk znaša povprečno 71 let.

Drobne zanimivosti

Toni Pogačnik iz Zagreba bo odslej trener beograjskega Partizana. Dosedanji trener Partizana Spitz bo ostal še nadalje v klubu kot strokovni svetovalec.

Na teniškem turnirju v Stockholmu je Belgijec Washer premagal Sveda Bergelina 6:4, 6:4, 2:6, 6:4, Danec Nielsson pa Davidssona (Sv.) 6:3, 3:6, 6:0, 0:6, 6:3. V igri dvojic sta Washer in Nielsson premagala par Davidsson - Bergelin 6:4, 6:4, in 6:3.

Francoski kolesar Louis Bobet je zmagal v dirki »Giro di Lombardia«. 226 km dolgo progo je prevozil s časom 5:51,03, kar je novi rekord proge.

ŠAH

POLFINALNI TURNIR

Borbe se zaostrujejo

V 16. kolu polfinalnega turnirja sta bila med drugimi uspešna Slovenca Trampuž in Levačič, Bajec pa je doživel svoj drugi poraz, zaradi katerega je trenutno na devetem mestu in si je precej zmanjšal možnosti za vstop v finale.

Rezultati so naslednji:

Bertok : Bajec 1:0, Bogdanovič : Nikolac 0:1, Četkovič : Kozomara 0:1, Trampuž : Tamaši 1:0, Levačič : dr. Trolman 1:0 in Janoševič : Nikolovski 1:0. Partija Kindij : Molerovič je končala remi, medtem ko so partije Božič : Smederevac, dr. Trifunovič : Longer in Ivkov : Zavila prekinjene.

Po 16. kolu vodi še vedno Longer 10 in pol (1), Janoševič* 10 in pol, Bertok 10 (1), Trifunovič 9 in pol (1), Ivkov 9 (1), Kindij, Nikolac in Kozomara* 9, Bajec 8, Sokolov 7 in pol (1), Levačič* 7 in pol, Bogdanovič in Četkovič 7, Božič in Smederevac po 6 in pol (1), Trampuž 6 in pol, Zavila* 5 (1), dr. Trolman 5, Tamaši* 4 in pol, Nikolovski 4 (1) in Molerovič 3 in pol (1). Do konca turnirja je še pet kol. Igralci z zvezdico še niso imeli prostega dne.

Žensko prvenstvo Jugoslavije

V 10. kolu ženskega prvenstva Jugoslavije je bila do prekinitve končana samo partija Bačič : Bertok (remi), medtem ko so vse ostale partije prekinjene.

Kratke šahovske vesti

Sahisti Uprave državne varnosti in Ljudske milice so proslavili 10. obletnico ustanovitve Ljudske milice z medsebojnim dvobojem na 20 deskah. Zmagali so zastopniki UDV z rezultatom 13 in pol : 6 in pol.

Dvoboj Triglav—Tolmin 13:3. V soboto in nedeljo sta prvaka ljubljanskega in primorskega šahovskega okrožja odigrala dvokrožni dvoboj za moštveno prvenstvo Slovenije. Obakrat je zmagal Triglav z rezultatom 6 in pol : 1 in pol in se s tem kvalificiral v finale s prvakom mariborskega okrožja Branikom, kateremu se je prvak celjskega okrožja SSD Celje vdal brez borbe.

LUSK organizira v sestavu svojih prvenstev turnir V-kategornikov in vabi k udeležbi. Prijave do sobote 27. t. m. v Šahovskem domu.

Robert Pohar:

Iz popotne torbe slovenskega mornarja Hermana Zeja

X.

V Teteru smo izkrcali mornarje rokodelce — tesarje, mizarje, zidarje in še druge obrtnike. Pred naselbino smo poiskali na bregu primeren prostor za postavitev spomenika. Moštvo je posekalo več sto dreves, debla pa smo zabili v peščena tla in pripravili tako temelje za spomenik. Naše prosto moštvo je medtem pohajkovalo, si pralo perilo ob potoku Balesumi, drugi zopet so se sprehajali po naselbini in ob obali, streljali z lokom, metali kopje, tekali in skakali, kakor jih je pač bila volja. Saj jim pa tudi ni bilo mogoče zameriti njihovih norčij. Bili so to mladi ljudje. in kdor je prebil toliko časa na ozkem prostoru kake ladje, se ne more otresti nekega srečnega občutka, ko more zopet mirno in brez zibanja stopati po ljubi zemlji. — Po petnajstih dneh je bil spomenik postavljen in je čakal na svečani trenutek odkritja.

Balesumski kralj nas je vsak dan obiskoval na ladji in je vsakikrat dobil kako darilce, bodisi od častnikov ali moštva. Bil je tudi naš gost pri obedu ali večerji. Kasneje smo se v veseli družbi radi hvalili, da smo, četudi le preprosti mornarji, vendarle nekajkrat v življenju jedli iz skupne sklede in pili iz iste čaše s pravim, resničnim kraljem... Nekega dne se nam je eksotično Veličanstvo opilo. Spravili smo ga v kot in ga zagrnili z odejo, da se je v miru naspal in otresel »opice«. To smo storili tudi zaradi tega, da ga ne bi v tem stanju opazili njegovi rojaki in morda mislili, da smo ga začarali. Kakor sem že poprej povedal, je balesumski kralj v bojih z divjaki pred skoraj petimi leti dobil po vsem telesu nešteto ran. Koža mu je bila mestoma vprav nagubančena od brazgotin. Kaj rad nam jih je kazal, pri tem pa gledal proti hribu Tatube in si režeč glodal roko, posnemajoč tako kanibala, ki žre »bokolo« (človeško pečenko).

Tudi stari kralj Saki nas je obiskal na ladji. Naš poveljnik mu sicer ni dal izstreliti 21 topovskih strelov v pozdrav, kakor je to predpisano za vladarje, ali za svoje ljudi je bil vendarle kralj... Njegovo celotno toaleto je tvorila tedaj mrežasta maljica s kratkimi hlačkami, glavo pa mu je krasil siv klobuk (pred nekako petimi leti je nosil dva, drugega vrh drugega). Vpraševal nas je, kdo bi mu dal kakšno lepo sestro za ženo. »Have you a nice sister? I want to marry her!« — Po ladji ga je vodil sam poveljnik. Ko sta prispela do levega sprednjega topa, ga je dal poveljnik usmeriti proti Teteru, nabiti in sprožiti. Ob silnem poku strela se je kralj bliskoma sesedel, vendar pa se je hudomušno smehljal. Poveljnik ga je obdaril z zabojem tobaka, vžigalicami, številnimi mavčevimi pipicami in še z raznimi drugimi predmeti. Kralj Saki se je za izkazano gostoljubnost in pozornost poveljniku dostojno oddolžil. Podaril mu je na kolu zvezanega divjega prašiča, ki smo ga pojedli za večerjo.

Na dan, ki je bil določen za odkritje spomenika, smo oblekli vsi snežnobelo obleko. Razen neogibno potrebnih straž na ladji smo se odpeljali vsi na obalo, oboroženi s puškami. Postavili smo se v četverokotu okrog spomenika. Ko je padel zastor, smo oddali troje počastnih strelov. Naš poveljnik je imel nato primeren nagovor. Spomenik je velik križ iz črnega granita. Na podstavku spredaj je vklesan s pozlačenimi črkami napis, ki ga navajam v izvirnem besedilu: »Dem Andenken der im Dienste der Wissenschaft im Kampfe am Fusse des Berges Tatube heldenmütig gefallenen Mitgliedern der Expedition S. M. Schiffes ‚Albatros' im Jahre 1896 — die k. u. k. Kriegsmarine.«* Na drugi plošči podstavka pa so vklesana imena padlih, i. s.: »Chef-Geolog Norbeck de Fullon, Seekadett Bouvier, Marsgast Marač, Sanitätsmatrose x. y., Matrose I. Kl. x. y., Matrose II. Kl. x. y.« (Zadnjih treh imen nimam zabeleženih in se jih tudi ne spominjam več.)

Mr. Woodford je v jeziku domačinov nagovoril kralja Sakija in mu priporočil varstvo spomenika. Nato je kralj Saki nagovoril svoje podanike in že je priskočilo več moških, ki so v komaj eni uri spletli na štirih kolih lično kolibo nad spomenikom. Poveljnik je nato odštel kralju Sakiju 200 delfinovih zob, ki mu jih je priskrbel Mr. Woodford.

S tem je bilo naše poslanstvo na otoku končano. Svoje dokaj izčrpane zaloge premoga smo si še dopolnili z drvmi, nato pa odpluli.

* »V spomin na člane odprave N. V. ladje ‚Albatros', ki so leta 1896 v službi znanosti junaško padli v boju ob zavzetju hriba Tatube — c. in kr. vojna mornarica.«

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. Direktor Lev Modic. - Odg. urednik Sergej Vošnjak. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knaflijeva ul. št. 5, telefon 55-22 do 55-26. - Uprava za Ljubljano telefon 24-63. Inseratni oddelek telefon 38-96. - Poštni predal 29. Tekoči račun NB 601-90321-0. - Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. - Mesečna naročnina 120 dinarjev. - Poštnina plačana v gotovini.